

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

~~1143 522~~

OK 62-5484

Bibliotheek Universiteit van Amsterdam

01 2950 0179

Kloosterman
BOEKRIJNDERS

Digitized by Google

A'dam

NEDERDUITSCH
SPRAEKKUNST,

VOOR DE

J E U G T.

*Uit verscheidene onzer voornaemste
Spraeckkunstschryveren opgesteld;*

DOOR

KORNELIS VANDER PALM,

*Fransch en Duitsch Kostschoolhouder
te Rotterdam.*

EERSTE STUKJE,

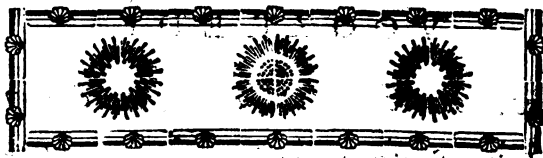
Derde Druk.

TE ROTTERDAM,
By REINIER ARRENBORG,

M D C C X C I

VOORREDE.

De noodzakelyk bet is, dat elk
H *mensch in zyne moedersprake*
ervaren zy, is gemakkelyk te begrypen:
door deze ervarenheit is men niet alleen
in staet, om geschrevene werken met
nut te lezen; maer men verkrygt daer
door ook bekwaemheit, om zyne gedach-
ten anderen in orde voortestellen. En
wien is niet bewust, dat verschei-
dene schryvers een groot deel van hun-

V O O R R E D E.

nen roem verliezen, alleen om dat zy buiten staet zyn, om bunne meening klaer en zuiver uittedrukken? Hierom heeft men overal, en in alle tyden, de opbouwers der talen hooggeacht; en in alle landen vindt men achtingswaerdige mannen, die bunnen tydt niet te dierbaer geschat hebben, om den opbouw bunner tale dienstig te zyn. De onvermoeide Ten Kate, de scherpziende Huidecoper, de vindingryke Monen en de welbespraekte Nyloë, om van het kunstgenootschap Natura & Arte en anderen niet te spreken, zyn, in

ons

V O O R R E D E .

ons Nederland, getuigen hier van.
Dan wie immer hunne werken oordeelkundig heeft ingezien, zal gemerkt hebben, dat het oogmerk dier schrytoren meer geweest zy, der geleerde wereld hunne vernuftige gedachten, dan der jeugd hunne lessen, medetedeelen; ja dat men zelfs eenige kundigheid, zoo niet van andere talen, ten minste van onze sprake bezitten moet, wil men de vrucht van hunnen arbeid plukken. Ons oogmerk, in tegendeel, is alleen der jeugd dienstig te zyn: voor haer is

V O O R R E D E.

bet dat wy deze Spraekkunst opgesteld hebben; moetende men, naer onze gedachten, met de jeugd' beginnen, in dien men immer gegronde hoop kan opvatten, dat onze Nederlandsche spraek, by de Nederlanders, op haren regten prys gesteld zal worden. Wy beroemen ons dan niet, eene nieuwe Spraekkunst, waer in nieuwe regels gesteld, of uitgevondene verbeterd worden, in 't licht gebragt te hebben: neen; zoo ik my ergens op beroem, is 't op de eenvoudigheid, die ik in alles, zoo veel my immer

mer

V O O R R E D E.

mer mogelyk geweest is, in dit werkje betracht hebbe. Des beken ik openhartig, dat ik dit werkje uit de beste Schryveren onzer Nederlandsche Sprache getrokken hebbe, en wel byzonder, dat my zeker, tot nog toe by weinigen bekend, handschrift van eenen myner waerdste vrienden, benevens de hulp van goede taelkenneren, zeer te stade gekomen is. Het werk zelf heb ik in verschetdene boekjes of stukken verdeeld, zoo wel om dat het verschetende zaken zyn, als om den lust der jeugd,

V O O R R E D E.

jeugd', door vernieuwing, opteweken. Met opzet heb ik verkozen, hetzelfde by vragen en antwoorden te behandelen, om dat de ervarenheit my geleerd heeft, dat deze weg dienlijgst voor de jeugd' is. Het werk is echter zoo ingericht, dat de antwoorden, op zich zelf gelezen zynde, eenen volkomen zin uitmaken. Voor het overige hoop ik dat myne pooging aen het my voorgestelde einde voldoen zal; te weten, dat de Nederlandsche jeugd in de gronden harer moedersprake, van ba-

V O O R R E D E.

re jongkheit af, zal ervaren worden; houdende my verzekerd, dat ik met de bereiking' van dit einde iets nuttigs tot de bevordering der maetschappij zal toegebracht hebben, te meer, daer, naer myn weten, nimmer een werkje van dien aert, met dat einde, in onze Nederlandsche sprake geweest is; ja, zoo myne eigenliefde hier niet te streelende is, verwacht ik met grond' van dit werkje het zelfde genoegen, dat ik tot nog toe van myne Zedelyke Opvoeding, mede ten dienste der Nederland-
sche

V O O R R E D E.

*Jche jeugd' gefchreeven, gebad heb. In
tasfchen wensch ik mynen Lezeren alle
geestelyk en ligchamelyk heil.*

NE-

NEDERDUITSCHÉ SPRAEKKUNST,

V O O R D E

J E U G T.

EERSTE HOOFDSTUK.

Vr. **W**at is de *Spraekkunst*?

Antw. De *Spraekkunst* is eene kennis van de Letteren en Sprake.

Vr. Uit hoe vele deelen bestaet de *Spraekkunst*?

Antw. Zy bestaat uit twee deelen, nathelyk, de *Woordgronding* en *Woordvoeging*.

Vr. Wat leert de *Woordgronding*?

Antw. De *Woordgronding* leert den Oorsprong, de Eigenschap, Afleiding en Verdubbeling van enkele woorden.

Vr. Wat wordt daar toe vereischt?

Antw. Daer toe wordt vereischt; vooreerst, eene kennis der letteren, waaruit de woorden samengesteld worden, 't welk de *Spelling* genoemd wordt; en ten tweede, een

Δ

01

onderzoek der lettergrepen, dat is, hoe die recht uittespreken zyn, 't welk men de *Uitspraak* noemt.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van de Letteren.

Vr. Welke zyn de Letters, die in de Nederduitſche Tael gebruikt worden?

Antw. In de Nederduitſche Tael gebruikt men zesentwintig Letters, te weten, A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, W, X, Y, Z.

Vr. Hoe worden deze Letters beſchouwd?

Antw. Men beſchouwt dezelve ſomtyds als Hoofdletters, ſomtyds als gemeene Letters.

Vr. Waerom worden ſommige Letters Hoofdletters genoemd?

Antw. Men noemt dus de Hoofdletters, om dat zy in het begin van eene rede, of eigen naem van eenen perſoon of eene ſtadt, enz., als het hoofd der volgende Letteren, in den eerſten rang geplaeſt worden; waer na men dan de gemeene Letters in de woorden gebruikt. Dus ſchryft men: *De druk-kunſt is door Laurens Koſter te Haerlem uitgevonden.* Ook gebruikt men veeltyds Hoofdletters, om de zaak, waeryan men ſpreekt, uitedrukken.

Kr.

Vr. Is 'er, in het schryven van sommige Letteren, niet iets aantemerkten?

Antw. Aengaende de S merkt men op, dat dezelve van tweederlei soort is, die men dus *s* en *s* schryft, en waer van de eerste dient om eene lettergreep te beginnen, en de laatste om die te sluiten. Dit wordt ook van sommigen omtrent de *z* en *r* opgemerkt, schoon het in deze letter zelden of nooit wordt waergenomen.

Vr. Kunt gy niet eenige voorbeelden hier van opgeven?

Antw. Men ziet dit in *passen, wasfen, misfen, sarzen, marzen, warzen*, waer in de lettergrepen met *s* en *z* begonnen, en met *s* en *r* geëindigd worden.

Vr. Hoe worden de Letters verdeeld?

Antw. De Letters worden verdeeld in Zelfklinkers en Medeklinkers.

Vr. Wat is een Zelfklinker?

Antw. Een Zelfklinker is eene Letter, die uit zich zelve klaer en duidelyk klinkt, en dus, zonder behulp van eene andere Letter, eene geheele lettergreep kan uitmaken: als in *A-rendt, E-del, I-ber, O-lie, U-we, I-ver.*

Vr. Hoe vele Zelfklinkers zyn 'er?

Antw. De Spraekkonstenaers zyn het, omtrent het getal der Klinkletteren, niet ten volle eens. De meeste en voornamelyk de oude

Schryvers stellen 'er zes, te weten, A, E, I, O, U, Y; waer van de vyf eersten kort, doch de laetste lang, in het uitspreken, zyn. Anderen, in tegendeel, bewéren dat 'er slechts vyf Zelfklinkers zyn; en willen dus den Langklinker Y, als eene Grieksche Letter, onder onze Zelfklinkers niet geteld hebben.

Vr. Hoe kunnen dan de woorden *gy*, *by*, *myn*, *zyn*. enz., gespeld worden?

Antw. Zy zeggen dat men de woorden, die men voorhene met eene *y* geschreven heeft met *ii*, of sieraedshalve met *ij* moet schryven, als *ziin* of *zijn*, *miin* of *mijn*, enz.

Vr. Wat is 'er dan van de Letter *y* te houden?

Antw. Ons dunkt dat men de Letter *y* niet zoo ligt uit onze Klinkeren moet verbannen: vooreerst, om dat onze Schryvers deze Grieksche Letter meest altydt zoo veel als den Langklinker *ij* hebben doen gelden, en dat dus hunne Lettergrepen, met *y* gespeld, eenen anderen klank zouden verkrygen, indien men deze Letter geheel wilde uitmonsteren: ten andere, om dat de *j*, als een Medeklinker, niet bekwaem is om de *i* te verlengen; waerom men genoodzaekt zoude zyn de spelling met *ii* intevoeren, 'tgeen echter van niemant geschiedt.

Vr. Is dit geschil van eenig belang?

Antw.

Antw. Het is van zeer weinig belang hoe-
danig men deze Letter schryve, mits men de-
zelfde den regten klank mededeele.

Vr. Wat zyn Medeklinkers?

Antw. Medeklinkers zyn de overige twin-
tig Letters, de uit zich zelve geenen klank
hebben, maer het geluidt der Klinkeren aen-
nemen, en haer geluidt den Klinkeren mede-
deelen; waer uit blykt, dat deze Medeklin-
kers niet, dan met behulp der Zelfklinkeren,
kunnen uitgesproken worden; als Be, Ce,
De, eF, Ge, Ha, Je, Ka, eL, eM, eN,
Pe, Que, eR, eS, Te, Ve; We, eX, Ze.

Vr. Wordt 'er geen onderscheidt tusſchen
deze Medeklinkers gemaekt?

Antw. Sommigen nemen, uit deze Mede-
klinkeren, vier halve Klinkers of Smeltlet-
ters, als L, M, N en R, waer by anderen
nog de F en S voegen; om dat zy zachter
dan de andere Medeklinkers worden uitge-
sproken, Doch dit onderscheidt dunkt ons
onnoodig, om dat zy in kragt niet meer dan
Medeklinkers zyn.

Vr. Wat is 'er verders omtrent de Letters
in acht te nemen?

Antw. Men moet acht geven, dat men de
j voor eenen Medeklinker blyve houden, en
niet met de i en y, die eigenlyk Klinkers
zyn, verwarre.

Vr. Wat hebt gy meer aentemerken?

Antw. De C, Q en X zyn eigenlyk geene Nederlandsche Letters, maer dienen alleen om woorden van vreemde afkomste, of eigene namen van personen te spellen.

DERDE HOOFDSTUK.

Van de Spellinge.

Vr. **W**aer in bestaet de zuivere *Spelling*?

Antw. De zuivere Spelling bestaet daer in, dat men, in het schryven der woorden, geen meer of minder klinkers of medeklinkers, dan men noodig heeft, gebruike, en dat ydere letter op hare regte plaets geschreven worde.

Vr. Wat moet men hier omtrent gadeslaen?

Antw. Naerdien men, in het spellen, zoo wel te kort als te lang zyn kan, moet men toezien, dat men van den regten aert en de ware beduidenisfe der woorden niet afga. By voorbeeld, wanneer ik, in plaets van *haert*, eene haertstede, *hart* spelde, zou men denken dat ik van het hart eenes menschen sprake. Door het uitlaten van *o* in *boom* krygt men

men *boom*: *boot* verwisfelt in *bot*. Ook verandert *Abeel*, een zekere boom, door het uitlaten van *e*, in *Abel*, eens mans naem; en zoo is het met zeer vele anderen.

Vr. Waer uit leert men den regten aert en klank der woorden kennen?

Antw. Men leert den aert en klank der woorden kennen, uit het gebruik van vele voorbeelden, waer in aengewezen wordt hoe elke letter, in het begin, midden en einde der woorden, gesteld wordt, en klinken moet.

Vr. Zoudt gy niet eenige voorbeelden van Spellinge met de *A* kunnen opgeven?

Antw. Met de *A* spelt men *Abt*, *Acht*, *Adem*, *Akker*, *Ambacht*, enz. Ook komt zy voor in de woorden *bandt*, *handt*, *hart*, *smart* en diergelyken.

Vr. Heeft de *A* geene groote gemeenschap met hare gebuurletter *E*?

Antw. De *A* heeft zoo groote gemeenschap met de *E*, dat zy veelyds daer mede, by wys van afleidinge, verwisfeld wordt: by voorbeeldt, in *schenden* van *schandt*, *temmen* van *tam*, *vesten* van *vast*, en meêr anderen. Voorts schryft men, zonder onderscheidt, *hart* en *hert*, *smart* en *smert*, *star* en *ster*, *stark* en *sterk*, *vlak* en *vlek*, enz. Nogthans doet men, in het schryven dezer laatste wo-

den, best dat men eenen eenparigen voet houde, en zich binde aen de Spelling, die men zich voorgeschreven heeft.

Vr. Welke woorden spelt men met de B?

Antw. Met de B spelt men *Badt, Bedt, Bier, Bol, Byl, krabben, hebben*, enz. Doch in *hembden, Embden*, gelyk men somtyds geschreven ziet, en in diergelyke woorden, is zy geheel overtollig.

Vr. Met welke letter heeft de B de grootste gemeenschap?

Antw. De B heeft de grootste gemeenschap met de P; dewyl het onderscheidt dier twee letteren alleen in het meer of min te samenvoegen der lippen gevonden wordt.

Vr. Uit welke woorden blykt dit?

Antw. Dit blykt voornamelyk uit het begin der lettergrepen, in de woorden *Badt en Padt, Bladt en Plat, Braedt en Praet, Been en Peen, Byl en Pyl*, en diergelyken. Ook blykt het uit het einde der lettergrepen, in de woorden, *slab en slap, krab en krap, tob en top*, enz.

Vr. Wat heeft men hier omtrent in acht te nemen?

Antw. Men moet toezien, dat men, in de Spelling, geene B voor eene P, of geene P voor eene B gebruike; dewyl men daer door de woorden met elkanderen zoude verwarren.

Vr.

Vr. Wat is 'er ten opzichte van de **C** aen-
temerken ?

Antw. De **C** komt ons voornamelyk te
pas, in het spellen van eigene namen, of
woorden van vreemde afkomst, als *Cerberus*,
Circe, *Cicero*, *Ceder*, *Celle*, *Cirkel*,
Cymbel, en meer anderen; moetende men,
in het spellen van Nederduitsehe woorden,
de **K** of **S** daer voor gebruiken.

Vr. Waer op moet men dan acht slaen,
om den regten klank der **C** uittedrukken ?

Antw. Men moet in aenmerking nemen dat
de **C** den klank van eene **K** heeft, wanneer
zy voor eene **A**, **O** of **U** staet, doch van eene
S, wanneer zy door eene **E**, **I** of **Y** gevolgd
wordt.

Vr. Wordt deze letter somtyds niet over-
tollig gebruikt ?

Antw. Men gebruikt de **C** overtollig, wan-
neer men, in de woorden *boek*, *hoek*, *haek*,
staek, en diergelyken, eene **C** voor de **K**
voegt, en *boeck*, *hocck*, enz., schryft.

Vr. In welke woorden kunnen wy de **C**
in 't geheel niet missen ?

Antw. De **C** moet noodwendig gebruikt
worden in zulke woorden, waer in een scher-
per klank, dan men door de **G** kan uitdruk-
ken, gehoord wordt. In dit geval wordt zy
met de **H** gepaerd, en vormt een letterteeken

ch, 't welk wy *che* noemen. Dit onderscheidt van klank wordt gemerkt in *lach*, van *lagchen*, en *lag*, van *liggen* komende, (*) en allerduidelykt in de woorden *schaon*, *schryven*, enz., waer voor men geen *schoon*, *sgryven*, enz. spellen kan.

Vr. Welke woorden moeten voorts met deze samengevoegde letter, die men *che* noemt, gespeld worden?

Antw. Men spelt met de *Ch* ook alle woorden, die uit de Grieksche tale afkomstig zyn, als *Christus*, *Chryfostomus*, *Christoffer*, *Christiaen*, en meer anderen.

Vr. Moeten deze woorden niet met eene *K* gespeld worden, gelyk sommigen doen?

Antw. Deze woorden kunnen met geene *K* gespeld worden; vooreerst, om dat deze eigene namen, in hunne eigene tale, met de *Ch* gespeld worden; ten tweede en voornamelyk, om dat de *K* geene kragt heeft om deze woorden, naer den aert der uitsprake, uittedrukken.

Vr. Wat moet men ten opzichte van de *Ch* nog aenmerken?

Antw. De *Cu* wordt dikwerf onreinen gebruikt

(*) Van de gelyksluidende woorden handelende, zullen wy verscheidene voorbeelden, waer uit dit onderscheidt blykt, opgeven.

bruikt in woorden, die wel eenen scherpen klank schynen te hebben, maer nochtans afkomen van woorden, die met eene G gespeld worden, als *macht, klacht, placht, jacht, dracht*, enz.; moete de dezelve, als van *mogen, klagen, plegen, jagen, dragen*, afkomende, altoos met eene G, en dus *magt, klagt*, enz., worden gespeld.

Vr. Dient ons de *Ch* niet nog, om onderscheid tusschen eenige gelykluidende woorden te maken?

Antw. De *Ch* dient ons, om onderscheidt te maken tusschen de woorden *noch* en *nog*, *doch* en *dog*, *licht* en *ligt*, en diergelyken meer; dewyl 'er veel verschil in derzelve beteekenissen is.

Vr. Wat onderscheidt is 'er tusschen *noch* en *nog*?

Antw. Als het woordt *noch* met *Ch* gespeld wordt beteekent het eene ontkenning; by voorbeeld, *myn broeder NOCH ik hebben op de beurs geweest*. Doch wanneer het met *G* wordt geschreven, geeft het eene vermeerdering te kennen; by voorbeeldt, *hy heeft NOG twee broeders*, enz.

Vr. Welke woorden worden met de *D* gespeld?

Antw. Met de *D* schryft men *Dak, Dan, Dank, Dek, Dik, Dol, Duif, Dyk*, enz.

Vr.

Vr. Wat moet men omtrent de D overweden?

Antw. Omtrent de D komt eerst in aenmerking hare verwantschap met de T, waer van zy alleen door de zachtheit in het spreken onderscheiden is.

Vr. Kunt gy niet eenige woorden, waer door dit onderscheidt gemerkt word, opgeven?

Antw. Dit onderscheidt blykt in de woorden *wand* en *want*, *zweed* en *zweet*, *rad* en *rat*, *doch* en *toch*, *dieren* en *tieren*, (*) enz.

Vr. Wat volgt 'er, uit deze overeenkomste van de D met de T?

Antw. Hier uit volgt, dat men, in het spellen der woorden, naeuwkeurig moet letten of de uitspraek zacht of scherp zy; moettende men in het eerste geval eene D, doch in het laetste eene T gebruiken.

Vr. Moet men de woorden, die in het meervouwige getal eene D vereisfchen, in het enkelvoudige met eene D schryven, by voorbeeld, *antwoord*, dat in het meervoudige *antwoorden* heeft?

Antw. Omtrent het gebruiken der D, in woor-

(*) By de gelykluidende woorden, zullen wy den grondt, om deze woorden wel te spellen, opgeven.

woorden, die in het meervouwige eene D vereisfchen, vindt men drierlei fpellingen. Sommigen spellen zonder D aldus, *antwoort*; anderen met eene D alleen, te weten, *antwoord*. Doch eene derde foort gebruikt de D, en voegt 'er eene T by, op deze wys, *antwoordt*.

Vr. Wat reden geven de eerften voor hunne fpeeling?

Antw. De eerften zeggen dat de D te zachten klank heeft, om eene lettergreep te fluiten; en dat men, in de uitspraek dier woorden, de fcherpe T onderscheidenlyk hoort.

Vr. Wat wenden de tweeden voor?

Antw. De tweeden wenden voor, dat het meervouwige getal genoegzaam aentoont, dat men in het enkelvoudige eene D gebruiken moet; of liever, dat men in het enkelvoudige kan zien hoe het meervouwige moet gefpeld worden.

Vr. Wat zeggen de laetften?

Antw. De laetften ftemmen de redenen der twee voorgaenden toe; zeggende, aen den eenen kant, dat de D, wegens hare zachtheit, de lettergreep in diergelyke woorden niet kan fluiten; en aen de andere zyde, dat het meervouwige toont dat men in het enkelvoudige geene D misfen kan. Om derhalve aan de uitspraek en tevens aen den aert der
woor-

woorden te voldoen, gebruiken zy **DT** beide.

Vr. Welk gevoel en is voor het beste te keuren?

Antw. Het eerste gevoel en is geheel te verwerpen, om dat men te zeer van den aert en de natuur der woorden afwykt. Ten opzichte van de twee anderen, zouden wy voor ons het laatste verkiezen; doch de zaak is van geene groote aengelegenheit, als men zich zelven slechts altoos gelyk is.

Vr. Moet men de woorden, die in *heit* uitgaan, ook met **DT** spellen?

Antw. Dewyl de woorden, die in *heit* eindigen, in het meervouwig geen *heden* maer *heden* hebben, en hunne beteekenis ook geenszins in den uitgang gelegen is, verkiezen wy, op de uitspraak dezer woorden lettende, dezelve liever met eene enkele **T**, en dus *waerheit*, *gerechtigheit*, enz. te schryven.

Vr. Welke woorden spelt men met de **E**?

Antw. Met de **E** spelt men *Ebbe*, *Echt*, *Edel*, *Ezel*, *bel*, *hel*, *kelk*, *kerk*, *werk*, enz.

Vr. Wat moet men aengaende de **E** opmerken?

Antw. Omtrent de **E** merkt men op, dat zy een zacht en scherp geluid heeft, welk onderscheidt van klank in de woorden *Gével*
en

en *bevel*, *ézel* en *gezel*, *hémel* en *gemeld*, en voornamelyk in *deel* (een plank) en *deél* (een gedeelte), enz., duidelyk te bespeuren is.

Vr. Wat hebben sommige Taalkenners hier omtrent in acht genomen?

Antw. Sommigen hebben geoordeeld, dat het niet ondienstig zoude zyn de hooge of scherpe E telkens met een klankteeken van boven te merken; 't welk echter van zeer weinigen nagevolgd wordt.

Vr. Zyn 'er geene woorden, waerin de E gemerkt dient te wezen?

Antw. Men merkt het woordt *één*, wanneer het *een* getal beteken. tot onderscheiding van *een*, wanneer het een Lidwoordt is; by voorbeeldt: *één letter maakt somtyds EEN geheel woord uit.*

Vr. Is 'er niet veel overeenkomst tusschen de E en I?

Antw. De overëenkomst tusschen de E en I blykt duidelyk uit zulke woorden, die in het eenvoudige met eene I, doch in het meervouwige met eene E gespeld worden, als *lidt* en *leden*, *schip* en *schepen*, *spit* en *speten*, enz.

Vr. Welke woorden worden met F gespeld?

Antw. Met de F spelt men *Faem*, *Fielt*, *Flesch*,

*F*isch, *F*ok, *F*out, *draf*, *graf*, *straf*, enz.
Vr. Wat moet men aengaende de *F* opmerken?

Antw. Men merkt in de *F* op, de overëenkoms, die zy heeft met de *V*, bestaende haer onderscheidt alleen hierin, dat de *F* scherp en de *V* zacht uitgesproken wordt.

Vr. In welke woorden wordt dit onderscheidt van uitspraek bespeurd?

Antw. Men bespeurt dit duidelyk in *fel* en *vel*, *fier* en *vier*, *faem* en *vaem*, en diergelyken; ook wordt de scherpheit der *F* gehoord in het einde der lettergrepen, als in *graf*, *staf*, *sterf*, *werf*, enz.

Vr. Maer moet men zulke woorden niet met eene *V* schryven, als *grav*, *stav*, enz., om dat men in het meervouwige spelt *graven*, *staven*, enz.

Antw. De spelling met *V* in deze woorden, hoewel by eenigen gebruikelyk, strydt geheel tegen den aert der uitsprake, waerin men eenen scherpen, en geenzins zachten klank, gelyk de *V* is, gewaer wordt. Ook kan het tot eenen vasten regel verstrekken, dat de *V* nimmer eene lettergteenp sluiten kan.

Vr. Hebt gy nog niet iets, aengaende de *F*, aentemerken?

Antw. Men merkt op de *F* nog aen, dat men de woorden *ontfangen*, *ontfonken* enz.,
 ge-

gemeenlyk met eene *f* geschreven ziet; daer echter genocg blykt dat die woorden, als *vanfangen* en *vonken* afkomende, met eene *V*, en dus *ontfangen* en *ontvonken* moeten gespeld worden. Denzelfden mislag begaet men in het schryven van *Juffrouw*, voor *Jufvrouw*.

Vr. Wat merkt men meer, aëngaende de *F*, op?

Antw. De woorden, die uit het Grieksch en Latyn in onze tael zyn overgebracht, en in die talen met *φ* of *ph* geschreven worden, moet men by ons met eene *F* spellen, als *Faem*, *Feniks*, *Filosoof*, *profeet*, en meer anderen; welke spelling van onze meeste Taelkenneren gewettigd is; om dat onze *F* denzelfden klank als de *ph* heeft, en op dat de onkundigen nimmer *Pilozoop*, in plaets van *Filozoof*, lezen zouden.

Vr. Welke woorden worden met eene *G* gespeld?

Antw. Met de *G* spelt men *Gaen*, *Geldt*, *Gier*, *Goudt*, *Gunst*, *Gy*, *vlag*, *dag*, *heg*, *weg*, enz.

Vr. Met welke letter heeft de *G* eene naeuwe verwantschap?

Antw. Behalve met de *Ch*, heeft de *G* eene naeuwē verwantschap met de *K*, gelyk blykt uit de woorden *koning* en *konink*, *koningryk* en *koninkryk*, *gevangenis* en *gevangen*,

oorsprong en *oorspronk*, *jongvrouw* en *jonk-vrouw*, en diergelyken; moetende men in zulke woorden omzichtig te werk gaen, en vooral eenen eenparigen voet houden.

Vr. Welke woorden spelt men met de H?

Antw. De H komt te pas in het spellen van *Ham*, *Handt*, *Hek*, *Heldt*, *Hier*, *Hok*, *Huis*, *vryheit*, en anderen.

Vr. Wordt de H niet dikwerf onnoodig gebruikt?

Antw. De H wordt overtollig gebruikt, wanneer men dezelve achter de G voegt, en *dagh*, *vlagh*, *hegh*, *wegh*, *ghy*, enz., schryft. Dit heeft te voren wel by eenige weinigen ingang gevonden, maer wordt thans van de beste Spraekkunstenaren geheel verworpen. Ook wordt zy van sommigen in het woordt *offerhande* afgekeurd.

Vr. Waer in gebruikt men de I?

Antw. De I gebruikt men in de woorden *In*, *Ik*, *Iets*, *Is*, *min*, *zin*, *list*, *twist*, en vele anderen; moetende men deze letter wel duidelyk van de J leeren onderscheiden; welk onderscheidt best geleerd wordt door zulke woorden, waer in de J en I tegelyk gevonden worden, als in *Jicht*, *Juist*, en meer anderen.

Vr. In welke woorden bedient men zich van de J?

Antw.

Antw. Van de J bedient men zich in *Jaer, Jeugd, Jok, Jong,* en diergelyken. Ook wordt deze letter wel met de G verwisseld; als in *Jenever* en *Genever, Anjelier* en *Angelier, Majestraet* en *Magistraet,* enz.

Vr. Wanneer bezigt men de K?

Antw. De K wordt gebruikt in de woorden *Kabel, Kalf, Kalk, Kam, Keel, Kei, Kist, Kool, Kusch,* en diergelyken. Ook doet men best, dat men de woorden, of eigene namen, die, uit vreemde talen afkomstig; in Hollandfchen verwisselt en met C gespeld worden, met K schryft, als *Kornelis, Karolus, Kasparus,* enz.; wordende dir door de meeste Taelkeniers gewettigd.

Vr. Welke woorden worden met de L gespeld?

Antw. Met L spelt men *Laf, Lamp, Last, Leet, Lier, Licht, Lomp, Luit, Lyst,* en meer anderen. Ook wordt deze letter somtyds met de R verwisseld, als in *stamelen* en *stameren, snippelen* en *snipperen;* enz. Zy heeft insgelijks gemeenschap met de U; gelyk men *soudenieren* voor *soldaten* schryft. Eertyds schreef men ook *goldt* en *koldt* voor *goudt* en *koudt,* enz.

Vr. In welke woorden gebruikt men de M?

Antw. De M wordt gebruikt in de woorden *Maer, Maet, Mast, Mat, Meest, Mild,*

Minst, Mout, Munt, Myn, enz. Ook moet het woordt *boomgaardt*, dat men somtyds zonder M en dus *boogaerd* geschreven ziet, met eene M gespeld worden, dewyl het van *boom* en *gaerde* af komt.

Vr. Welke woorden spelt men met de N?

Antw. Met de N spelt men *Nacht, Naekt, Neemt, Niets, Noodt, Noot, Nut, Nydt, kennen, zinnen*, enz. Deze letter verwisfelt in sommige woorden wel van plaets, gelyk blykt in *born* voor *bron*, waerom men ook *bornput* schryft. Ook wordt zy wel door eene R vervangen als *razerny* en *razery, toverny* en *tovery*, enz.

Vr. In welke woorden gebruikt men eene O?

Antw. Men gebruikt de O in *Och, Of, Op, hof, lof, kommer, wolk*, enz.

Vr. Is 'er iets byzonders aengaende de O optemerken?

Antw. Men bespeurt in de O tweederlei klank, die duidelyk blykt in de woorden *op* en *hóp, bok* en *hók, bol* (opgezwollen) en *ból* (een klood), *bot* (dom of onscherp) en *bót* (bótvieren), *wolk* en *vólk*, en in meer anderen; in welke eerste woorden men het lage, en in dé anderen het hooge geluidt der O ondericheidenlyk hoort.

Vr. Is 'er geen middel, waer door men deze onderscheidene klanken kan leeren?

Antw.

Antw. Daer is 'er, die willen dat men de hooge O altoos van boven met een teeken moest merken, gelyk in *volk*; maer anderen denken dat dit onnoodig zy, om dat onze Hollanders dezen onderscheiden klank genoeg kennen, en dat een vreemdeling even ligt het verschil van den klank in de uitspraak kan leeren, als het regte gebruik van het klanteeken in het schryven.

Vr. Wat is 'er van de Onog aentemerkēn?

Antw. De overjēnkomst onzer doffe O met de U komt nog in aenmerking, wanneer men in de woorden nu eens eene O dan eene U bezigt, als in *dol* en *dul*, *worp* en *wurp*, *konst* en *kunst*, *konnen* en *kunnen*, en meer anderen.

Vr. Welke woorden spelt men met de P?

Antw. Met de P, die wat scherper van geluidt dan de B is, spelt men *Pacht*, *Pael*, *Pen*, *Pek*, *Pomp*, *Pot*, *Put*, *Pyp*, *kap*, *trap*, *kloppen*, *toppen*, en diergelyken. Sommigen gebruiken de P ook in *ampt*, *amptman*, enz. Doch anderen keuren dit onnoodig, om dat in deze woorden de P niet gehoord wordt, en schryven dus liever *amt*, *amtman*, enz. Echter schynt het algemeene gebruik voor het eerste te zyn. Dan de zaek is van geen groot belang, mits men slechts eenparig zy.

Vr. In welke woorden gebruikt men de Q?

Antw. Met de Q worden alleen gespeld eigene namen, die van uitheemschen oorsprong zyn, als *Quintilianus*, *Quintus*, *Quirinus*, en anderen.

Vr. Moet de Q niet in vele Nederduitsche woorden gebruikt worden?

Antw. Daer is 'er, die de woorden *kwaedt*, *kwael*, *kwast*, *kwynen* en ontelbare anderen, bestendig met *Qu* spellen, als *Quaedt*, *Quael*, enz.; doch verre de meesten volgen de spelling met *Kw*, die thans byna algemeen voor de beste aengenomen wordt. De reden is, om dat de *kw* vry beter met den aert onzer tale overëenkomt; en dat de Q, die geene Nederlandsche letter is, wanneer 'er eene U bygevoegd wordt, veel gevaar loopt om als *ku* uitgesproken te worden.

Vr. Waer in gebruikt men de R?

Antw. De R wordt gebruikt in de woorden *Raedt*, *Ram*, *Ramp*, *Randt*, *Rat*, *Reep*, *Riet*, *Riem*, *Room*, *Rust*, *Ruim*, *Ruit*, *Ryn*, en vele anderen; zynde deze letter, die een trillend geluid heeft, zeer moeielyk in de uitsprake.

Vr. Welke woorden worden met de S geschreven?

Antw. Men spelt met de S *Sabel*, *Sap*, *Satyn*, *Sisfen*, *Soort*, *Sukkelen*, *Suiker*, *Schrap*, *Scherp*, *Schicht*, *glas*, *mesfen*, *menschen*, *visfschen*, *bessfen*, en diergelyken. *Vr.*

Vr. Waer op moet men by de Sbyzonder acht geven?

Antw. Men moet deze letter van de Z wel onderscheiden, voor zoo ver zy in alle woorden, die van een scherp en fissend geluidt zyn, moet gebruikt worden; daer men in tegendeel de woorden, die zacht van geluidt zyn, met eene Z spelt.

Vr. Moeten de woorden *visch*, *mensch*, enz., niet enkel geschreven worden *vis*, *mens*, enz.

Antw. Men mag de *ch* in de woorden *visch*, enz., niet verwerpen, schoon zulks van vele onkundigen geschiet; want zulks zoude tegen den aert der woorden en de regte uitpraak stryden.

Vr. Welke woorden worden met eene T geboekstaefd?

Antw. Met eene T spelt men *Tael*, *Tak*, *Tam*, *Tandt*, *Tang*, *Teer*, *Tent*, *Tin*, *Tol*, *Toorn*, *Tucht*, *wet*, en meer anderen. Ook dient men *genootschap*, als van *genooten* en niet van *genooden* afkomende, met eene T te schryven.

Vr. Wat moet men aangaande de T nog opmerken?

Antw. De T, wanneer zy eene I, waerop nog een andere Klinker volgt, voorgaet, neemt den klank van *is* aen, in woorden,

B 4 die

die van eenen Latynfchen oorfprong zyn, als in *Horatius*, *Lukretia*, *Sulpitius*, die men uitspreekt als of 'er ftonde *Horaetfius*, *Lukreetfia*, enz.; waerom ook fommigen in woorden, die in Hollandfche veranderd zyn, eene C of S, in plaets van eene T gebruiken, en *profecie*, *predikacie*, enz., fchryven: anderen fchryven *profeetfie*, *predikaetfie*, enz.

Vr. Wat fpelt men met den Klinker U?

Antw. Met de U fpelt men *U*, *Uw*, *nu*, *duur*, *guur*, *zuur*, *dubbel*, *lust*, *kunst*, en meer andere woorden.

Vr. Wat flaet men by de U gade?

Antw. Deze letter moet men wel van de V onderscheiden; dewyl de U een klinker en de V een medeklinker is, welk onderscheidt, dat ook by de I en J plaets heeft, in fommige woordenboeken zeer kwalik in acht genomen wordt.

Vr. Is 'er niets meer omtrent de U optemerken?

Antw. Men moet nog in aenmerking nemen het onderscheidt, dat 'er is tusfchen *U* en *Uw*, zynde het eerfte een zelfftandig, en het andere een toevoegelyk voornaem woordt; of anders *U* beteekent den perfoon zelven; doch *Uw* is iets, dat hem wordt toegekend: gelyk het zelfde onderscheidt in *My* en *Myn* gevonden wordt.

Vr.

Vr. Kunt gy dit niet met eenige voorbeelden ophelderen?

Antw. Dit wordt opgehelderd door de volgende voorbeelden: *uw tydt is u bewust; hy heeft u uw boek ontroofd; MYNE eer is MY ontnomen; MYN hoedt ontvalt MY, enz.*

Vr. In welke woorden wordt het gebruik der V bespeurd?

Antw. Met de V spelt men *Vat, Vaem, Vast, Veel, Vest, Vier, Vondt, Vrouw, Vrucht, Vyandt, leven, sterven, enz.* Ook ziet men somtyds het woordt *Euangelium* met eene V gespeld, doch ten onrechte, om dat dit woord oorsprongkelyk tot de Grieksche tael, waer in geene V gevonden wordt, behoort. De V kan, om hare zachtheid, geene lettergreep sluiten.

Vr. Welke woorden moeten met eene W gespeld worden?

Antw. De W gebruikt men tot het spellen der woorden *Waer, Wal, Wak, Want, Week, Weg, Wieg, Wicht, Woudt, Wuft, Wys, graeuwen, schreeuwen, en meer anderen.*

Vr. Moet men deze letter geene dubbelde U noemen, gelyk meest al geschiedt?

Antw. Men kan deze letter geene dubbelde U noemen, om dat 'er die klank niet in bespeurd wordt, en dat zy, als een Medeklin:

klinker, van den Zelfklinker U zeer onderscheiden is. Door het misbruik van deze benoeming, zag men voorhene *wt* voor *uit* spellen; welke mispelling thans geheel verbannen is.

Vr. Kan de W, in het spellen, voor alle Medeklinkers gevoegd worden?

Antw. De W kan alleen voor den Medeklinker R gevoegd worden, en maekt dan een geluidt, dat alle de woorden, die te wrang zyn om met de *Vr* geschreven te worden, volkomen uitdrukt.

Vr. Zoudt gy dit onderscheid niet met eenige voorbeelden kunnen aentoonen?

Antw. De woorden *Wrack, Wrak, Wreed, Wringen, Wrakken, Wryten*, vergeleken met *Vraag, Vreemd, Vriendt, Vroeg, Vry*, toonen dit onderscheid duidelyk aen; zynde het ten uiterste noodig dat deze verschillende klank aen de Jeugdt naeuwkeurig geleerd worde.

Vr. Moet de W ook tot fluiting van sommige woorden gebruikt worden?

Antw. De W is ten hoogste noodzakelyk om de woorden *ceuw, leeuw, flaeuw, gaeuw, nieuw, vrouw*, enz., te sluiten; hoewel sommige Schryvers, anders zeer kundig, tegen allen grondt van spellinge, de W uit die woorden laten, en *ceu, leeu*, enz., schryven.

Vr.

Vr. Zou men in diergelyke woorden de U niet ontbéren kunnen, en *eeuw*, *leeuw*, enz. spellen?

Antw. De U is in diergelyke woorden ligter te misfén dan de W. Ook hebben voorname Schryvers deze spelling van *eeuw*, enz., voorgestaen. Echter heeft het gebruik dezelve niet willen wettigen; om dat men in die woorden, wanneer men derzelver uitspraak wel toetst, de U weinig minder dan de W gewaar wordt.

Vr. Waer toe dient ons het gebruik der X?

Antw. De X dien ons tot spelling van namen, die van Griekschen en Latynschen oorsprong zyn, als *Xantus*, *Xerxes*, *Xenofon*, *Xenokrates*, *Alexander*, enz.

Vr. Wat moet men by deze letter opmerken?

Antw. Men moet aenmerken, dat wy den klank dezer Grieksche Letter volmaakt door onze *ks* uitdrukken; waer uit volgt, dat alle Nederlandsche woorden, die dezen klank van X hebben, ook met *ks* moeten gespeld worden.

Vr. Uit welke voorbeelden blykt dit?

Antw. Dit blykt uit de woorden *blyks*, *ryks*, *zulks*, *schriks*, *bliksem*, enz., waer in men ziet dat, behalve dat de *ks* volkomen aen den klank der woorden voldoet, dezelve

ven

ven afgeleid worden van woorden, die met eene K en nooit met eene X gespeld worden : want men schryft *blyk, ryk, zulk, schrik, blik*, enz.

Vr. In welke woorden wordt de Langklinker Y gebruikt?

Antw. De Y wordt gebruikt in *Ydel, Ys, Yver, myden, ryden, pyl, pryzen, vry, myn, zyn*, en meer anderen. Ook kan zy te pas komen in woorden, die in het Grieksch met *o* gespeld worden, als *Pythagoras, Pyrrhus, Ulysfes*, enz., in welke woorden zy als eene *i* wordt uitgesproken; waerom ook voorname Taelkenners uit die woorden de Y verwerpen, en dezelve met *i* schryven, als *Pithagoras, Ulisfes*, enz.

Vr. Waer op moet men in deze letter nog acht geven?

Antw. Men moet byzonderlyk letten op de regte uitspraek dezer letter in onze taal; op dat men die niet met de *ei* vermenge, gelyk wel geschiedt van sommigen, die *reizen* voor *ryzen* schryven.

Vr. Hoedanig is het gebruik van de Z?

Antw. De Z gebruikt men tot spelling van *Zaedt, Zee, Zeef, Zien, Ziel, Zout, Zuur, Zyn*, en voorts vooraen of in 't midden van alle woorden, waar in een zachte klank gevonden wordt; daer men in tegendeel, wanneer

neer de woorden sterker door de tanden sissen, eene S gebruiken moet.

Vr. Heeft men eertyds zulke woorden, zonder onderscheidt, niet met eene S gespeld?

Antw. Men maekte eertyds weinig of geen onderscheidt in de woorden, die met S of Z gespeld moesten worden. Dan men bespeurde wel haest, dat dit, wegens de scherpe en zachte uitspraek van sommige lettergrepen, een merkelyk gebrek was; waarom de beste Schryvers het gebruik van de Z in de zachte lettergrepen invoerden, komende dit volkomen met de uitsprake dezer letter overeen. Ook is dit gebruik thans algemeen aengenomen; zoo dat de S voor eene Z alleen uit onkunde gebezigt wordt

Vr. Zoudt gy niet eenige woorden, waer in dit onderscheidt blykt, kunnen opgeven?

Antw. Dit onderscheidt blykt klaer in de woorden *Zadel* en *Sabel*, *Zaten* en *Satan*, *Zaei* en *Saei*, *Zingen* en *Sisfen*, *Zolder* en *Soldy*, *Zuigen* en *Suiker*, en meer anderen.

Vr. Wat volgt 'er uit de zachtheit der Z?

Antw. Hier uit volgt, dat de Z, om hare zachtheit, geene lettergreep sluiten kan, en hier in van de S, hare gebuurletter, moet vervangen worden, gelyk dit blykt uit de voorbeelden *glas*, *baes*, *haes*, *vraes*, *wees*, enz.

enz., daer men in het meervouwigē *glazen, hazen, bazen, vreezen, weezen*, enz., schryft. Ook volgt nog uit deze zachtheit der Z, dat zy geenen anderen Medeklinker dan de W achter zich velen kan, als in *Zwaen, Zwart*, enz.; moettende men geenszins *Zlaen, Zmaedt, Znaer*, enz., maar *slaen, smaedt, saer*, enz., spellen.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van het verlengen der Klinkletteren.

Vr. **W**at noemt men het verlengen der Klinkletteren?

Antw. Het verlengen der Klinkletteren wordt genoemd, wanneer dezelve verdubbeld, en dus tot lange Klinkers gemaekt worden.

Vr. Waerom moeten de Klinkletters verlengd worden?

Antw. Men moet de Klinkletters ver-
lengen, om dat de vyf eersten kort zyn, en in
het uitspreken weinig tyds gehoord worden.
Hierom moeten zy, door verdubbeling of
byvoeging van enen anderen Klinker, tot
lange Klinkletters worden gemaekt. By voor-
beeldt, wanneer ik by de A, in het woordt
man,

man, eene andere *A* of eene *E* voege, zoo wordt het *maan* of *maen*; by de *E*, in *met*, eene andere *E* gevoegd, krygt men *meet*; en zoo voorts met de overigen. Alleen kan de *Y*, als een langklinker zynde, niet verlengd worden.

Vr. Is men het volkomen eens over de wys om de Klinkletters te verlengen?

Antw. Sommige Spraekkunstenaers willen dat ydere letter door zich zelve moet verlengd worden: Anderen daarentegen zeggen, dat de *E* tot verlenging van de *A*, *I* en zich zelve dient.

Vr. Is dit laetste niet ongerymd?

Antw. Dit laetste gevoelen is gansch niet ongerymd; naerdien men voor en in de zes- tiende eeuw altoos de *Ae* gebruikte, en voorts alle de klinkletters door de *E* verlengde, zelfs zoo ver, dat men de *E* tot verlenging van de *O* en *U* bezigde, welke laetste verlenging echter thans met reden verworpen wordt.

Vr. Waerom verlengen sommigen de *A* met zich zelve, en schryven *Aan*, *gaan*, enz.?

Antw. De verlenging met *A* geschiedt, om dat, naer de meening dier schryveren, de *Ae* den klank van eene Grieksche *α* of *ετα* heeft, en dus den woorden hunnen rechten klank

klank doet verliezen. Hierom gebruiken zy de *Ae* alleen in woorden, die zulk eenen klank vereisfchen, als *waereldt*, *vaerzen*, *blaeten*, enz.

Vr. Wordt deze reden toegestemd?

Antw. Men zegt hier tegen, dat niet de *Ae*, maer de *ea* dezen klank heeft, en dat men dus, zonder gegronde reden, niet zoo ligt van het gebruik der Ouden moet afgaen.

Vr. Om welke reden gebruiken de andere Schryvers de *Ae*?

Antw. De Schryvers, die voor de Spelling met *Ae* zyn, geven voor reden, dat in de lettergrepen, daer de lange *A* in gevonden wordt, eene verflaewing in de uitsprake wordt bespeurd; en dat zy dus de *e* noodzakelyk vereisfchen, om den zwaren en on-aangenamen klank der *Aa* te temperen.

Vr. Is 'er niet eene proef, die deze verflaewing der uitsprake fchynt te wettigen?

Antw. De verflaewing der uitsprake blykt, als men de woorden *Aen*, *gaen*, enz., fplist, als *A-en*; *ga-en*, en dan in 't uitspreken weder famenvoegt; naerdien men dan duidelyk den klank van *Ae*, en niet dien van *Aa* hooren zal.

Vr. Zyn'er nog niet andere redenen voor de spellinge met *Ae*?

Antw.

Antw. De verkorting van het woordt *daer*, 't welk in 'er veranderd wordt, by voorbeeldt, *Ik ben 'er geweest* voor *Ik ben daer geweest*, schynt deze spelling te billyken. Ten andere blykt nog, uit de samentrekking van sommige woorden, als *daen* voor *daden*, *paen* voor *paden*, enz., (die geenzints met twee A moeten geschreven worden, om dat het teeken boven de e toont, dat 'er alleen een medeklinker is weggenomen) dat de spelling met *Ae* voor best te keuren is.

Vr. Zou het echter geen groot gemak bybrengen, wanneer yder klinker door zich zelve verlengd wierd?

Antw. De klank der woorden schynt de verlenging van yderen klinker door zich zelve niet te dulden: want niemand zal, in het schryven van de woorden *hier*, *hier*, enz., twee I gebruiken. Dewyl nu de A een vry zwarer geluidt dan de I heeft, wil die ook geene verlenging door zich zelve toestaen.

Vr. Is dit stuk van het niterste belang?

Antw. Dit stuk is van geen groot belang, om dat aen beide zyden redenen zyn. Alleen moet men twee zaken in acht nemen; vooreerst, dat men eens *Aa* of *Ae* spellende, zulks doorgaens doen moet, om dat men zich zelve altoos gelyk moet zyn; ten andere, dat men den grondt, waarom men

C

deze

deze voor geene spelling verkiest, onderscheidenlyk behoort te weten.

Vr. Wat is de reden, dat sommige schryvers den klinker A, in de woorden *draken*, *staken*, *zaken*, en anderen verlengen, schryvende *draeken*, enz.

Antw. De voorname reden van de verlenging der klinkletteren, in sommige woorden, van het meervouwige getal, is om dat deze woorden in het enkelvoudige met eenen verlengden klinker, en dus met *Ae* gespeld worden, als *draek*, *staek*, enz.; en dat men dus, uit het schryven van het meervouwige, den grondt der woorden in het enkelvoudige be-merken kan.

Vr. Is deze reden voldoende?

Antw. Deze reden voldoet geenszins: want dat diergelyke woorden, in het enkelvoudige, met eenen langen klinker moeten gespeld worden, geschiedt, om dat eene korte klinkletter niet genoeg is, om eene lange lettergreep te maken, wegens den volgende medeklinker, daer zy tegen aan stuit, en dus eenen korten klank, als *drak*, *stak*, *zak*, enz., veroorzaekt. Dit heeft in het meervouwige geene plaets, om dat de medeklinker tot de volgende lettergreep overgaet, als *dra-ken*, *sta-ken*, *za-ken*, en dus geene stuiting verwekt. Daerenboven lyd't onze tael
geens-

geenszins, dat men meer letters, dan men in den klank der woorden hoort, gebruike.

Vr. Zyn 'er evenwel geene klinkers, die in het meervouwige verdubbeling of verlenging moeten ondergaen?

Antw. De verdubbeling der klinkletteren geschiedt; in het meervouwige; voornamelyk om een hoog geluid aftebeelden. Dewyl nu de E en O alleen by ons een' tweederlei klank hebben; en hoog en laeg uitgesproken kunnen worden, zoo blykt, dat deze twee letters fomtyds de verdubbeling of verlenging moeten ondergaen; terwyl de overige klinkers daer van uitgesloten zyn.

Vr. Hoe is men gewoon dit onderscheidt van klank in de E en O aentetoonen?

Antw. Men is gewoon, voor den lagen klank dezer letteren, eene enkele E en O, en voor het hooge geluid eene EE- en OO te gebruiken.

Vr. Zoudt gy hier van niet eenige voorbeelden kunnen opgeven?

Antw. Dit onderscheidt ziet men in *weken* (yder van zeven dagen) en *weeken* (iets zacht maken), *hopen*, (ergens naar haken) en *hoopen* (op één stapelen) *stenen* (zuchten) en *steenen* (eene harde werfstof) *kolen* (eene brandstof) en *koolen* (een tuingewas) en meer

anderen; (*) waer van men de eersten met eene enkele E en O, en de laetsten met EE en OO behoort te schryven.

Vr. Kan men, door dit verzuim, geene groote mispellingen begaen?

Antw. Met dit te verzuimen, zou men *bedelen* voor *bedeelen*, *bekeren* voor *bekeeren*, *sloten* voor *slooten*, enz., spellen, schoon 'er niet alleen groot verschil in klank, maer ook in beteekenis, in deze woorden te bespeuren is.

VYFDE HOOFDSTUK.

Van de Twee- en Drieklanken.

Vr. **W**at is een Tweeklank?

Antw. Een Tweeklank is, wanneer twee enkele klinkletters, die van een byzonder en verscheiden geluidt zyn, door het samenvoegen, in het uitspreken der woorden, in één smelten, by voorbeeldt, *Ai, Au, Ei, Eu, Oe, Oi, Ou, Ui*, enz.

Vr. Wat is een Drieklank?

Antw.

(*) In het laetst van dit stukje zullen wy meer voorbeelden, tot klarer begrip van den leerling, opgeven.

Antw. Een Drieklank verschilt van eenen Tweeklank alleen daar in, dat men, in plaets van twee enkele klinkletteren, zich van éénen duddelen en éénen enkelen, of van drie enkele klinkeren, die van eenen verschillenden klank zyn, bedient, en die in het uitspreken samenvoegt; gelyk, *Aei, Aeu, Eeu, Ieu, Oei, ooi*, enz.

Vr. In welke woorden gebruikt men den Tweeklank *Ai*?

Antw. De Tweeklank *Ai* is in onze tael niet noodig; dewyl men de woorden *kei, klei, mei, Keizer, Romein, peis, paleis*, enz., die sommigen met *Ai* geschreven hebben, met *Ei* spellen moet.

Vr. Hoe is het gebruik van *Au*?

Antw. *Au* gebruikt men meestal in eigene namen, als *Paulus, Plautus, Laurens*, enz. Onze woorden *dauw* en *krauwen* schynen mede de *Au* te vereisfchen. Ook wordt *Paus* met dezen Tweeklank gespeld.

Vr. Wanneer bedient men zich van *Ei*?

Antw. Men gebruikt *Ei* in de woorden *lei, ei, rein, peil, steil, veil, zeil, leiden, schreien, vermeiden*, enz.

Vr. Mag men zulke en diergelyke woorden niet spellen met *Ey*, ge yk van sommigen geschiedt?

Antw. Dewyl de *Y* een lange klinker is,

zoo maakt zy, in alle deze woorden, een wangeluidt, en moet ook uit alle onze Twecklanken verbannen worden. Hierom wordt *Ey* sterk tegen gegaen van onze beste Spraek-kunstenaren, die overal *Ei* gebruiken.

Vr. Is 'er ook eenig onderscheidt tuschen den klank *Ei* en *Y*?

Antw. Zeer veel onderscheidt wordt 'er tuschen den klank *Ei* en *Y* bespeurd, hoewel alle Nederlanders het zelve niet kunnen hooren.

Vr. Zoudt gy dit niet met eenige woorden kunnen aentoonen?

Antw. Dit verschil van klank hoort men duidelyk in *peil* en *pyl*, *zeil* en *zyl*, *reizen* en *ryzen*, *leiden* en *lyden*, en meer anderen (*). Het is zeer noodig dit onderscheidt wel te begrypen, om dat men anders in de grootste dubbelzinnigheden zou vervallen; gelyk men uit de gegevene voorbeelden zien kan; want het is heel wat anders te zeggen; *die man RYST op*, of *die man REIST ver*, enz.

Vr. Zyn 'er niet eenige regels, waer door men dit onderscheidt van klank leeren kan?

Antw. Bezwaerlyk is het hier omtrent eenige vaste regels op te geven. Echter kan men, als

(*) In het laetst van dit stukje zullen wy verscheidene voorbeelden daer van opgeven.

als eenen eenvoudigen grondslag, aenmerken; vooreerst, dat alle de woorden, die in *heit* en *lei* uitgaan, met *ei* moeten geschreven worden, als *barmhartigheid*, *allerlei*, enz.; ten tweede, dat alle woorden, die dienen om den staat of bediening van iemand uittebeelden, altoos de *Y* vereischen, als *burgery*, *heerschappy*, *voogdy*, enz.; ten derde, dat als bastertichynende woorden, die in hunne oorsprongkelyke tale eene *I* hebben mede gespeld moeten worden met *Y*, als *harpy*, *melody*, *patrys*, *paradys*, *satyn*, enz.; gelyk daerentegen de zulken, die in hunner oorsprongkelyken klank den klemtoon op *ai* of *éé* laten vallen, by ons altoos de *ei* hebben, als *fontein*, *kapitein*, *paleis*, *livrei*, *porcelein*, enz. (*)

Vr. Welke woorden spelt men met *Eu*?

Antw. Met *Eu* spelt men *aeugdt*, *heul*, *neus*, *reuk*, *steur*, enz.

Vr. In welke woorden gebruikt men den Tweeklank *Oe*?

Antw.

(*) Men kan hier nog den voorleden tydt der werk woorden byvoegen; dewyl men daer uit voor namelyk het onderscheidt tuschen de spelling met *Y* en *Ei* in de werkwoorden zelfs leeren kan; maer dit hierte breedvoerig zynde, wyzen wy den lezer naer de verhandeling van den heer Ten Kate, die dit stuk keurig heeft uitgevoerd.

Antw. Oe gebruikt men in de woorden *bloedt, goedt, gloedt, moet, roet, bloem, roem, schoen*, en anderen meer.

Vr. Waer voor moet men zich, in het gebruik van dezen Tweeklank, wachten?

Antw. Men moet toezien dat men de *Oe* niet met de *Ou* vermenge, en in plaets van *boeten, bouten* spelle. Ook verschillen *kou* van *kou*, *hoe* van *hou*, en *toe* van *toy* zeer veel.

Vr. Wat is 'er ten opzichte van den Tweeklank *Oi* aentemerkten?

Antw. De Tweeklank *Oi* heeft in onze taal byna geene plaets; dewyl *oirsprong* voor *oorsprong*, *oirzaak* voor *oorzaak*, enz., geheel tegen den klank der woorden strydt. Ook moeten de woorden, die men somtyds met *Oi* geschreven ziet, als *noit, stroit*, enz., met *ooi* gespeld worden. Alleenlyk schryft men *oir* voor *oostammeling*.

Vr. Wat spelt men met *Ou*?

Antw. Met *Ou* spelt men *goude, hout, stout, woudt, Zout*, en meer anderen.

Vr. Hoe gebruikt men *Ui*?

Antw. Men gebruikt *Ui* in de woorden *uil, uit, buis, huis, muis, vuil, zuil*, en diergelyken; moettende de spelling met *Uy*, gelyk sommigen doen, als geheel ongerymd, verworpen worden.

Vr. In welke woorden wordt de Drieklank *Aei* gebruikt?

Antw.

Antw. Men gebruikt *Aei* in de woorden *baei*, *haei*, *kaei*, *zaei*, *zwaei*, enz.

Vr. Wanneer bedient men zich van *Aeu*?

Antw. *Aeu* komt te pas in *blaeuw*, *flaeuw*, *graeuw*, *klaeuw*, *paeuw*, *snauw*, en diergelyken.

Vr. Wat spelt men met *Eeu*?

Antw. Met de *Eeu* spelt men *eeuw*, *leeuw*, *meeuw*, *sneuw*, *zeeuw*, enz.

Vr. Hoe bezigt men den drieklank *Ieu*?

Antw. *Ieu* hoort men in de woorden *hieuw*, *nieuw*, *kieuw*, en diergelyken.

Vr. Waer in geldt de drieklank *Oei*?

Antw. Men gebruikt *Oei* in de woorden *boei*, *bloei*, *groei*, *gloeien*, *stoeien*, enz.

Vr. Hoe komt eindelyk de drieklank *Ooi* te pas?

Antw. *Ooi* word gebezigd in *dooi*, *hooi*, *kooi*, *mooi*, *nooit*, *strooit*, en meer andere woorden.

ZESDE HOOFDSTUK.

Van de Lettergrepen.

Vr. **W**at wordt 'er uit de Letteren gemaakt?

Antw. Men maekt door de Letters de *sil-laben* of Lettergrepen.

Vr. Wat is eene Lettergreep?

Antw. Eene Lettergreep is een geheel woordt, of een gedeelte van het zelve; welk woordt of gedeelte met eene opening of sluiting van den mond wordt uitgesproken.

Vr. Wat moet men, ten opzichte der Lettergreepen, in acht nemen?

Antw. Men moet, by het maken der Lettergreepen, byzonderlyk twee zaken in acht nemen, vooreerst, hoe'er woorden van één, twee, drie en meer Lettergreepen gevonden worden; en ten tweede, dat deze Lettergreepen wel gesplitst of gescheiden worden.

Vr. Geef eens eenige woorden van eene enkele Lettergreep op.

Antw. Woorden van eene Lettergreep zyn, by voorbeeldt, *acht, elk, ik, om, uit, ys,* enz. Zelfs kan men geheele volzinnen uit woorden van eene Lettergreep maken, als, *o Jeugd! geef acht op Gods woordt, en leer daer uit wat U nut is.*

Vr. Geef eens voorbeelden van woorden van twee Lettergreepen?

Antw. Tweeledige woorden zyn *a-dem, ba-ten, fei-len, sa-bel, ta-fel, too-nen, teu-gel,* en anderen.

Vr. Welke voorbeelden hebt gy van drie Lettergreepen?

Antw.

Antw. Men vindt drie lettergrepen in de woorden *Ar-beid-saam*, *be-geer-lyk*, *han-del-baer*, *vors-ten-dom*, *sla-ver-ny*, enz.

Vr. Geef my eens eenige vierledige woorden.

Antw. Vierledige woorden zyn *be-geer-lyk-heid*, *on-hei-lig-heit*, *on-ei-gen-lyk*, en meer anderen.

Vr. Welke woorden hebben vyf lettergrepen?

Antw. De vyfledige woorden zyn *on-be-ta-me-lyk*, *on-voor-zich-tig-heit*, en meer anderen.

Vr. Welke zyn de woorden, die zes lettergrepen hebben?

Antw. Zesledige woorden zyn *aan-een-scha-ke-lyk-gen*, *Kon-stanti-no-po-len*, enz. Zoo zyn 'er ook nog woorden van zeven en meer Lettergrepen.

Vr. Wat noemt gy het splitsen der woorden, of het maken der Lettergrepen?

Antw. Het maken der Lettergrepen is niets anders, dan dat men de letters zoodanig wete te scheiden, dat elk tot dat deel van het woordt, waer van zy een gedeelte uitmaekt, gebragt worde.

Vr. Is deze deeling niet moeielyk?

Antw. Men kan in het deelen der woorden zeer ligt eenen misflag begaen, om dat het

het fomtyds zeer moeielyk valt te onderscheiden, of eene letter tot dit of dat gedeelte van het woordt moet gebragt worden; by voorbeelt, wanneer men, in het woordt *pols ader*, de *s* uit de eerste lettergreep tot de tweede bragt, zou men, in de scheiding des woords, eenen mislag begaen; zoo ook, indien men, in *ge-dwaeld*, de *d* van de tweede lettergreep tot de eerste overbragt, zou het *ged-waeld* wezen.

Vr. Waer op moet men, om de woorden wel te splitsen, acht geven?

Antw. De eerste en voornaemste regel, dien men, in het splitsen der woorden, in acht te nemen hebbe, is dat men naeuwkeurig op de uitspraak der woorden lette. Wanneer men nu eene goede spelling heeft, zal men genoegzaam kunnen merken, welke letters tot deze of geene Lettergreep behooren.

Vr. Wat kan men nog in acht nemen?

Antw. Men kan nog tot eenen regel opgeven, dat alle woorden, in wier midden een enkele medeklinker, tusfchen twee klinkers, gevonden wordt, deze medeklinker tot de laetste lettergreep behoort. Dit blykt uit de voorbeelden *va-der*, *ko-ning*, *ta-fel*, *vre-de*, en meer anderen.

Vr. Hebt gy nog iets waertenemen?

Antw. Men kan hier by nog in acht nemen,

men, dat, wanneer men, in het midden der woorden, twee medeklinkers heeft, de eerste letter gemeenlyk by de eerste, en de laetste by de laetste Lettergreep gevoegd wordt. Zulks blykt niet alleen in de woorden *vas-ten*, *tas-ten*, enz., die niet anders uitgesproken kunnen worden; maer ook in *duis-ter*, *luis-ter*, *mees-ter*, en meer anderen.

Vr. Heeft deze regel geene uitzonderingen?

Antw. Men moet van dezen regel uitzonderen de woorden *be-stier*, *be-sluit*, *toe-staen*, *toe-vlugt*, *na-smaek*, *ont-erven*, en zeer vele anderen; kunnende men in dezen zyn eigen oordeel te werk stellen, en de afleiding der woorden onder het oog houden.

Vr. Zou men niet nog andere regels kunnen opgeven?

Antw. Daer is 'er, die nog verscheidene regels opgegeven hebben; dan deze zyn met zoo vele onzekerheden en uitzonderingen verzeld, dat men op dezelve nimmer vast staet kan maken. Dus kan men geen' beter weg inslaen, dan naeuwkeurig op de uitspraek der woorden te letten; welke uitspraek den leerlingen duidelyk moet geleerd worden.

ZE-

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Van de gelykluidende Woorden.

Vr. **W**at volgt 'er op de verhandeling der letteren en lettergrepen?

Antw. Op de verhandeling der lettergrepen moet natuurlyk die der woorden zelfs volgen.

Vr. Wat moet men, alvorens men tot de behandeling en onderscheiding der woorden overgaet, opmerken?

Antw. Vooraf moet men twee dingen opmerken; vooreerst, de gelykluidenheit in sommige woorden, die echter eene onderscheidene beteekenis hebben; ten tweede, het misbruik in verscheidene woorden; 't welk alleen door die gelykluidenheit, of overeenkomst met anderen, ontstaet.

Vr. Welk middel is 'er, om de woorden, die eene gelyke uitspraek hebben, van elkanderen te onderscheiden?

Antw. Indien de woorden alleen in de uitspraek, doch niet in de spelling, overeenkomen, wordt men dit onderscheidt aenstonds uit de spellinge gewaer: by voorbeeldt, in *aerd* en *aert*, kan men uit de D of T duideelyk zien, of men van den aerdkloot of van den

den aert, dat is de gesteltenisse van iemands gemoedt, spreekt. Doch wanneer de woorden in de uitspraek en spelling geheel overeenkomen, moet men het onderscheidt uit de rede zelve opmerken.

Vr. Geef hier een voorbeeld van.

Antw. Dit bevestigt het woordt *aes*, dat voedsel, en tevens het allerkleinste gewigt beteekent. Wanneer ik nu zeg dat het eene of andere één *aes* weegt, ziet men duidelyk, dat ik van het laetste en niet van het eerste spreke.

Vr. Wat is 'er nog, by de gelykluidende woorden, optemerken?

Antw. Men vind ook woorden, die in de spelling en uitspraek merkelyk van malkanderen verschillen, en echter de eenen voor de anderen genomen worden.

Vr. Geef eens eenige voorbeelden hier van.

Antw. Veeltys maekt men geen onderscheidt tusfchen *na* en *naer*, waer van het eerste eene aenwyzing van tydt, doch het laetste eene beweging van de eene plaets naer de andere te kennen geeft; by voorbeeldt; *NA dat ik gegeten had, ging ik NAER de kerk; NA dat Alba zich den haet van gansch Nederlandt op den hals had gehaeld, is hy NAER Spanje vertrokken.* Van dezelve
na-

natuur zyn *doch*, beteekenende *maer*, en *toch*, dat *ei lieve* zegt, *garen* (naeigaren) en *gaerne* (gewillig), en zeer veel andere woorden.

Vr. Hoe zoudt gy dan best eene verdeelting der gelykluidende woorden maken?

Antw. Men kan de gelykluidende woorden in vierderlei foorten verdeelen; vooreerst, die in de uitspraek overëenkomen, doch in spelling onderscheiden zyn; ten tweede, die in uitspraek en spelling beide overëenkomen; ten derde, die in uitspraek en spelling beide onderscheiden zyn; en ten vierde, die in spelling overëenkomen, doch in de uitspraek verschillen.

Vr. Kunt gy niet eenige voorbeelden van de eerste foort opgeven?

Antw. De eerste foort van deze gelykluidende woorden blykt uit de volgende voorbeelden:

Acht (van achten) en *Agt* (een getal);

Bet (van betten) en *Bedt* (voor slaepstede);

Bint (van binten) en *Bind* (van binden);

Bit (van gebit) en *Bid* (van bidden);

Bodt (van bieden) en *Böt* (dom en onscherp, ook een zekere vicch)

Bont (Pelswerk) en *Bond* (van binden);

Dicht (van gedicht) en *Digt* (kort byëen);

Doch (voor maer) en *Dog* (een hondt);

Echt

Echt (het huwelyk) en *Egt* (van eggen);
Geflacht (voor foort) en *Geflagt* (van ge-
 flagen);

Hard (ontzacht), *Hart* (een deel van 's men-
 fchen ligchaem) en *Hert* (zeker dier);

Hoedt (een hoofddekfel) en *Hoet* (een ze-
 kere maet);

Houd (van houden,) *Houwt* (van houwen)
 en *Hout* (eene brandftof);

Koud (van koude) en *Kout* (van kouten);

Lach (van lagchen) en *Lag* (van liggen);

Licht (klaer, helder) en *Ligt* (dat niet
 zwaer is);

Myd (van myden) en *Myt* (een bloedcloos
 diertje);

Noch (eene ontkenning) en *Nog* (eene by-
 voeging);

Noodt (gevaer) en *Noot* (eene boomvrucht);

Pondt (een gewigt) en *Pont* (een vaer-
 tuig);

Radt (een wiel) en *Rat* (zeker dier);

Rede (voor redevoering) en *Reden* (voor het
 bewys eener zake);

Tocht (koude door eene opening ontftaen)
 en *Togt* (van togen);

Veers (een gedicht) en *Versch* (nieuw of
 onzout);

Verfieren (oppronken) en *Verzieren* (ver-
 dichten);

D

Vlek

Vlek (een dorp of gehucht) en *Vlek* (besmetting);

Want (een muur) en *Want* (een handschoen); ook schryft men *Want* voor eene redengeving;

We (van wedden) en *Wet* (van wetten); ook schryft men *Wet* voor eenen leefregel;

Wicht (een kindt) en *Wigt* (voor gewigt);

Zege (voor overwinning) en *Zegen* (voor heil);

Zweedt (van Zweden) en *Zweet* (van zweeten);

Vr. Welke voorbeelden zyn 'er van de woorden, die in uitspraak en spelling beide overëenkomen?

Antw. De voorbeelden van deze tweede soort vindt men in de volgende woorden:

Badt (van bidden) en *Badt* (van baden);

Bot (een zekere visch) en *Bot* (dom en onscherp);

Een (een Geslachtwoordt) en *Een* (een getal);

Gift (gaef) en *Gift* (vergift);

Maer (ryding) en *Maer* (eene regenstelling);

Net (zeker vischtuig) en *Net* (zindelyk);

Wagen (een rytuig) en *Wagen* (iets onnemen);

Zyn (een Werkwoordt) en *Zyn* (een voornaemwoordt); en meer anderen. *Vr.*

Vr. Welke woorden kunt gy van de derde soort opgeven?

Antw. Woorden van de derde soort zyn de volgenden:

Acht! (een teeken van blydschap) *Ocht!* (van droefheid);

Bedelen (om een aelmoes bidden) en *Bedee-
len* (iets schenken);

Bekeren (sterk drinken) en *Bekereen* (zyn leven beteren);

Beteren (beter worden) en *Beteeren* (iets met teer smeren);

Beryden (een paerdt, enz. beryden) en *Be-
reilen* (iets gereed maken);

Lyien (smerten voelen en verdragen) en *Lei en* (iemant geleiden);

My (van myden) en *Meiit* (eene dienst-
maegdt);

Nygen (zekere buiging) en *Neigen* (over-
hellen);

Pyl (een schicht) en *Peil* (van peilen);

Rys van opryzen) en *Reis* (van reizen);

Slaverny dienstbaerheit) en *Slavery* (eene
gedurige afflooying);

Sloten (van slot) en *slooten* (van sloot);

Styl stut) en *Steil* dat regt opgaet);

Vyl zeker werktuig) en *Veil* (te koop);

Vlyt naerstigheit) en *Vleit* (van vleien);

Vermyden (ontwyken) en *Vermeiden* (vrolyk zyn);

Wyden (toeheiligen) en *Weiden* (grazen);

Tken (iets merken) en *Eiken* (zekere boomen);

Zyl (een waterloop) (en *Zeil* een scheepstuijg).

Vr. Welke woorden komen in de spelling overeen, doch verschillen in de uitspraek?

Antw. De voorbeelden van deze laetste soort zyn voornamelyk die woorden, waer in de hooge of lage E of O bespeurd wordt. Dit blykt uit de volgenden:

Ból (voor rondt) en *Bol* (opgezwollen);

Bót (voor ruimte) en *Bot* (dom en onfscherp);

Dól (eene roeipén) en *Dol* (krankzinnig);

Hóóp (eene opéensapeling) en *Hoop* (dié men ergens op vestigt);

Kóól (eentuingewas) en *Kool* (eene brandstof);

Wéék (iets dat zacht is) en *Week* (zeven dagen). Men vindt meer diergelyke woorden, die een naeuwkeurig onderzoeker genoeg zal kunnen onderscheiden.

N E D E R D U I T S C H E
S P R A E K K U N S T ,
V O O R D E
J E U G D T .

*Uit verscheidene onzer voornaemste
Spraekekunstschryveren opgesteld ,*

D O O R
K O R N E L I S V A N D E R P A L M ,

*Fransch en Duitsch Kostschoolhouder
te Delfshaven.*

T W E E D E S T U K J E .

Derde Druk.

T E R O T T E R D A M ,
B y R E I N I E R A R R E N B E R G ,
1789.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 309

LECTURE 10

THE HADRON SPECTRUM

PROFESSOR [Name]

ASSISTANT PROFESSOR [Name]

LECTURER [Name]

LECTURE 10

THE HADRON SPECTRUM

PROFESSOR [Name]

ASSISTANT PROFESSOR [Name]

LECTURER [Name]

LECTURE 10

THE HADRON SPECTRUM

PROFESSOR [Name]

ASSISTANT PROFESSOR [Name]

LECTURER [Name]

NEDERDUITSCH
SPRAEKKUNST,
VOOR DE
J E U G D T.
TWEDE AFDEELING.

EERSTE HOOFDSTUK.

Van de Spraekdeelen.

Vr. **W**at noemt men, in de Spraekkunst, de *Spraekdeelen*?

Antw. *Spraekdeelen* noemt men de onderscheidene soorten der woorden, waer uit eene tael wordt samengesteld.

Vr. Is de kennis der *Spraekdeelen* ten hoogste noodzakelyk?

Antw. De kennis der *Spraekdeelen* is ten uiterste noodzakelyk, om dat men, door dezelfde, den waren aert en de veranderingen, die de woorden kunnen ondergaen, leert kennen, en men, zonder deze kennis, nimmer eene tael recht spreken of schryven kan.

Vr. Hoe vele Spraekdeelen zyn 'er?

Antw. Men zou het getal der Spraekdeelen behoorlyk tot tien kunnen brengen: dan, naerdien men 'er in de Nederduitsche tale gemeenlyk slechts negen telt, zullen wy ons ook tot dat getal bepalen.

Vr. Waer van komt het dat men negen en ook tien Spraekdeelen kan tellen?

Antw. Dit onderscheidt, van negen of tien Spraekdeelen, ontstaet daer uit, dat men het Naemwoordt of alleen als één Spraekdeel, of in twee onderscheidene deelen als een Zelfstandig, en als een Toevoegelyk Naemwoordt, beschouwen kan.

Vr. Hoe worden deze negen-Spraakdeelen genoemd?

Antw. Men noemt deze negen Spraekdeelen, 1. *Lid of Geslachtwoorden.* 2. *Naemwoorden.* 3. *Voornaemwoorden.* 4. *Werkwoorden.* 5. *Deelwoorden.* 6. *Bywoorden.* 7. *Voegwoorden.* 8. *Voorzetsels.* 9. *Tusfchenwerpsels.*

Vr. Hoe verdeelt men deze negen Spraekdeelen?

Antw. Men verdeelt deze negen Spraekdeelen gemeenlyk in *Veranderlyke* en *Onveranderlyke* woorden.

Vr. Welk zyn de Veranderlyke woorden?

Ant. Men noemt de vyf volgende veranderlyk: 1. De *Lid- of Geslachtwoorden.* 2. De *Naem-*

Naemwoorden. 3. De Voornaemwoorden.
4. De Werkwoorden. 5. De Deelwoorden.

Vr. Welke zyn de Onveranderlyke woorden?

Antw. De volgende vier, te weten, 1. de Bywoorden, 2. de Voegwoorden, 3. de Voorzetsels, en ten 4. de Tusfchenwerpsels zyn onveranderlyk.

Vr. Waerom noemt men deze woorden veranderlyke en onveranderlyke.

Antw. De vyf eerften worden veranderlyke woorden genoemd, om dat zy, door middel der *Buigingen* *, en *Tydvoegingen* †, geduuriglyk veranderen; daer men de laetsten, om dat zy geene of weinige verandering onderworpen zyn, onveranderlyke noemt.

Vr. Welke woorden worden voornamelyk door de *Buigingen* veranderd?

Antw. Door de *Buigingen* worden voornamelyk veranderd, de *Lid-* of *Geflachtwoorden*, de *Naemwoorden*, en de *Voornaemwoorden*, welke verandering op zesderleie wyzen gefchiedt, en onder den naem van *Naemvalen* bekend is.

T W E E .

* Declinatien † Conjugatien.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van de Naemvallen.

Vr. **W**at zyn de Naemvallen?

Antw. De Naemvallen, die zes in getale zyn, werden eertyds van allen gemeenlyk genoemd met de volgende woorden, uit de Latynsche benamingen getrokken, en niet zeer met den aert' der zaken overeenkomende; te weten, *Noemer* *, *Teler* †, *Gever* ‡, *Aenklager* †, *Roepers* § en *Nemer* ¶: dan men heeft thans woorden, die deze veranderingen duidelyker aantoonen, in derzelve plaets gesteld.

Vr. Welke zyn deze woorden?

Antw. De eerste naemval (of *Nominativus*) wordt by verandering de *Werker*, de tweede (of *Genitivus*) de *Eigenaer* of *Bezitter*, de derde, (of *Dativus*) de *Ontvanger*, de vierde (of *Accusativus*) de *Lyder* of ook wel de *Bewerktwordende persoon* of *zaak*, de vyfde (of *Vocativus*) de *Toehoorder* of *Aengesprokene persoon*, de zesde (of *Ablativus*) de *Der- ver* of *Onbepaalde Naemval* genoemd.

Vr.

* *Nominativus.* † *Genitivus.* ‡ *Dativus.*
 † *Accusativus.* § *Vocativus.* ¶ *Ablativus.*

Vr. Waerom wordt de eerste Naemval de *Werker* genoemd?

Antw. Men noemt den eersten Naemval den *Werker*, om dat daer door eenen persoon of eene zaak, die werkt of iets doet, uitgedrukt wordt.

Vr. Op welke wys kan men, in eene rede, den eersten Naemval of *Werker* kennen?

Antw. Om dezen eersten Naemval of *Werker* wel te leeren kennen, moet men acht geven dat 'er geene daedt is, of zy wordt door het werkwoordt uitgedrukt, naerdien de werkwoorden de daden te kennen geven. Tot alle daden nu wordt een Verrichter vereischt: deze Verrichter is de eerste Naemval of *Werker*.

Vr. Geeft hier een voorbeeldt van?

Antw. Men kan dit door het volgende voorbeeldt bevestigen; als, *Pieter leest*, waer in de daedt, die geschiedt, *lezen* is; maer de persoon, die dezelve verricht, is *Pieter*: deze laetste is derhalve de *Werker*.

Vr. Op welke wys vindt men nu dezen *Werker*?

Antw. Dezen *Werker* vindt men door te vragen: wie of wat de daedt verricht? waer door deze Naemval zich aenstonds ontdekt.

Vr. Zoudt gy dit door geen voorbeeldt kunnen ophelderen?

Antw. Wanneer ik zeg: *Johannes bemint de deugd; de Wysheid der Verstandigen maekt hun vele benyders; en ik vraag, omtrent het eerlte, Wie bemint?* zoo is klaer te-zien dat het *Johannes* is: deze Johannes is, in het eerste voorbeeldt, de *Werker*. In het tweede voorbeeldt is de daedt, die verricht wordt, *maken*. *Wie maekt nu?* Niet de *Verstandigen*, maer de *Wysheit*: deze is dus de *Werker*.

Vr. Hoe komt deze eerste Naemval somtyds nog voor?

Antw. Somwyl vindt men dezen eersten Naemval door eene geheele rede uitgedrukt, by voorbeeldt: *dat gy uit Engelandt gelukkig wedergekomen zyt heeft myne gezondheid bevorderd; waerin men ziet, dat niet een enkel naemwookdt, maer de gansche rede, dat gy uit Engelandt gelukkig wedergekomen zyt, de eerste Naemval is.*

Vr. Welke zyn de merkteekens van dezen Naemval?

Antw. De merkteekens van dezen Naemval zyn, in het enkelvoudige, de lid-woorden *Een, Eene, De, Het*, en de voornaemwoorden *Ik, Gy, Hy*, enz: en in het meervoudige het lidwoordt *De*, en de voornaemwoorden *Wy, Gy* en *Zy*.

Vr.

Vr. Geef hier eens voorbeelden van?

Antw. Dit blijkt uit de volgende voorbeelden: **EEN** man bragt ons tyding; **DE** Koning is gestorven; **DE** Kinders zyn dertel; **IK** schryf eenen brief; **GY** bemint de deugd; **HY** veracht zynen evenmensch; **WY** genieten eenen goeden welstandt, **GY** veracht de buitensporigheid; **ZY** werken naerstig.

Vr. Waerom noemt men den tweeden Naemval *Eigenaer* of *Bezitter*?

Antw. De tweede Naemval noemt men den *Eigenaer*, om dat dezelve in vele gevallen, niet dan oneigenlyk de *Teller* kan genoemd worden, en dat hy meest gebruikt wordt om personen of zaken, wien men iet toeëigent, te betoekenen.

Vr. Uit welke voorbeelden blijkt het, dat men, in geenen eigenlyken zin, dezen tweeden Naemval *Teler* noemen kan?

Antw. Dit blijkt wanneer ik zeg: *Des Zoons Vader, de Moeder der Dochter*, in welke voorbeelden *Zoon* en *Dochter* de tweede Naemval zyn, en echter geenszins als *Telers* kunnen aangemerkt worden, doch wel als *Eigenaers*, om dat *Zoon* en *Dochter* alleen de *Eigenaers* van *Vader* en *Moeder* zyn.

Vr. Op welke wys vindt men den *Eigenaer* in eene rede?

Antw. Men kan uit dit volgende voorbeeldt

leeren, hoe men den *Eigenaer* in eene rede vinden zal. Neem eens als men zegt: *De kloekmoedigheid onzer voorvaderen heeft ons van het Spaensche juk verlost*; zoo is de vraag wie of wat verlost heeft? het antwoord is natuurlyk: *de kloekmoedigheid*: deze is, gelyk wy geleerd hebben, de *Werker*. Wie is nu *Eigenaer* dezer kloekmoedigheid? niemand anders dan onze *Voorvaderen*; en dus hebben wy den tweeden Naemval of *Eigenaer* gevonden, waerom ook deze Naemval de vragen *wiens, van wien of van wat* beantwoordt.

Vr. Welke zyn de merkteekens van dezen Naemval?

Antw. In het enkelvoudige, in het mannelijke en onzijdige geslacht, heeft hy tot merkteekens de lidwoordjes *Eens* en *Des*, als *eens mans, des mans, een kinds*, en in het vrouwelyke *eener* en *der*, als *eener vrouwe, der dochter*, in het meervoudige in alle geslachten *der*, als *der mannen, der vrouwen, der kinderen*.

Vr. Gebruikt men somtyds ook niet *van eenen, van den, en van het*?

Antw. Somtyds bedient men zich van de woorden, *van eenen, van den, van het*; hebbende dit voornamelyk plaets, wanneer de Naemwoorden van het mannelijke en onzijdige

dige geflacht in *E*, *S* of *fch* eindigen; als van den *wille*, *van het huis*, *van het vleesch*; want dan geschiedt het, om het wangeluidt, dat de byvoeging van eene *S* in die woorden geeft, voortekomen.

Vr. Wordt hier door dan niet eenige moeijelykheit veroorzaekt?

Antw. Dit geeft wel eenige moeijelykheit; om dat het woordje *van* ook den zesden Naemval regeert; doch om deze Naemvallen wel te onderscheiden, moet men acht geven; of de persoon of zaek, die door het woordje *van* geregeerd wordt, eenigen eigendom aen den persoon of de zaek, die 'er by gesteld is, heeft; zoo ja, dan is het de *Eigenaer*; zoo heen, dan behoort het tot den zesden of onbepaelden Naemval.

Vr. Laet dit door een Voorbeeldt opgehelderd worden.

Antw. Wanneer ik, by voorbeeldt, zeg; *Ik spreek VAN het kindt VAN dien man*; zoo blykt dat het eerste *van* de zesde, en 'het tweede *van* de tweede Naemval is.

Vr. Kunt gy niet een onfeilbaer teeken, om den tweeden van den zesden Naemval te onderkennen, opgeven?

Antw. Een onfeilbaer teeken om dezen tweeden Naemval wel te kennen is, wanneer men in het mannelyke geflacht,
voor

voor de woorden *van den* of *van dien*, *des* of *diens*, en in het vrouwelyke, voor *van de* of *van die*, *der* of *dier* kan zettèn, zonder nogthans den zin te krenken; dewyl dit in den zesden Naemval geene plaets kan hebben.

Vr. Geef hier eens voorbeelden van.

Antw. Dit bevestigt het voorbeeldt, zoo aentonds gegeven; want in plaetse dat men zeggen kan *het kindt van dien man*, zoo kan men ook zeggen *het kindt diens mans*. Maer als ik zeg, *Ik spreek van het kindt*, zoo kan ik, zonder krenkinge van den zinne, niet *des kinds* zeggen. Dus ziet men dat het eerste, hier opgenoemd, in den tweeden, doch het laetste in den zesden Naemval staet.

Vr. Waerom noemt gy den derden Naemval den *Ontvanger*?

Antw. Om dat de derde Naemval eenen persoon, die iets ontvangt, of wien iets toegebracht wordt, beteekent, wordt hy de *Ontvanger* genoemd.

Vr. Noemen hem sommigen niet anders?

Antw. Sommigen noemen dezen naemval den *Gever*, doch te onrecht, om dat hy niet als gever, maer als ontvanger in de rede vloeit.

Vr. Laet dit met een voorbeeldt bevestigd worden.

Antw. Dit wordt in het volgende voorbeeldt

beeldt bevestigd, te weten, *de deugd geeft den Jongelingen het grootste sieraedt.* Wie is hier nu de *Gever*? het spreekt van zelfs, de *deugd*. Deze is nochtans de eerste Naemval of *Werker*, en niet de derde Naemval. Doch vraegt men: wie is hier de *Ontvanger*? aenstonds ziet men dat het de *Jongelingen* zyn, wien het *sieraedt* gegeven wordt: derhalve komt dezen Naemvalle de naam van *Ontvanger*, meer dan die van *Gever*, toe.

Vr. Waer uit kan dat nog meer blyken?

Antw. Dit blykt verder uit de byvoeging van het woordje *Aen*, dat altoos in dezen Naemval geschieden kan. Zoo kan men in het vorige voorbeeldt zeggen: *de deugd geeft AEN de Jongelingen het grootste sieraedt.*

Vr. Wat heeft men noodig te weten, om dezen Naemval wel te gebruiken?

Antw. Om dezen Naemval wel te gebruiken, heeft men zich slechts te vragen, wie de persoon of zaak is, waer aen iets gegeven of toegebracht wordt; waer uit men dan ziet dat deze Naemval de vragen *wien? wie? aen wie? aen wat? waer aen?* beantwoordt.

Vr. Welke zyn de merkteekens van dezen Naemval?

Antw. De merkteekens van dezen Naemval zyn in het eenvoudige getal *Eenen, Den, Eene,*

Eene, **De**, **Een**, of **Eenen**, **Het** of **Den**, gelyk blykt in **eenen Man**, **den Meester**, **eene Vrouw**, **de Meesteres**, **een Zwaerd** of **eenen Zwaerde** **het Kind**, of **den Kinde**, en in het meervouwige getal **Den**, **De**, als, **den Heeren**, **de Vrouwen**, **den Kinderen**.

Vr. Is deze Naemval nog niet aen sommige woorden te kennen?

Antw. Men kent dezen Naemval nog aen de woorden *Hem*, *My*, *U*, *Hun*, *Haer*, op deze wys: *Ik heb het HEM gegeven*, *MY is gezegd*, *het baek is U vertoond*, enz.

Vr. Hebt gy nog iets omtrent dezen **derden** Naemval optemerken?

Antw. Men zet, wanneer men geenen noot heeft van voor dezen Naemval den Eigenaer of tweeden Naemval te nemen, somtyds, in plaets van *eene* of *de*, *eener* en *der*; by voorbeeld, *hy is EENER of zyner schole ontvlucht*, *het is DER naerstigheit eigen spoedig te vorderen*, enz.

Vr. Hoe noemt gy den vierden Naemval?

Antw. De vierde Naemval wordt van sommigen de *Aenklager*, doch van ons liever de *Lyder* of *Bewerktwordende persoon* genoemd.

Vr. Waerom noemt gy hem de *Bewerktwordende persoon* of *Lyder*?

Antw. Men noemt hem den *Lyder* of *bewerktwordende persoon*, om dat hy eenen persoon, of eene

eene zaek, die bewerkt wordt, te kennen geeft; want wanneer ik zeg, de meester bestraft zynen leerling, zoo blykt dat hier de leerling de persoon is, die van den meester, wordt bestraft, en dus wezenlyk als lyder voorkomt.

Vr. Heeft dit by lydende werkwoorden ook plaets?

Antw. De personen of zaken, die door een lydend werkwoordt beheerscht worden, stelt men in den eersten Naemval; en dus zyn zy van het vorige uitgezonderd, by voorbeeldt, de brief wordt geschreven, het papier wordt besmet, enz: kunnende men dit altoos aen het werkwoordt worden kennen.

Vr. Waar uit kan men weten, of men dezen Naemval stellen moet?

Antw. Deze Naemval beantwoordt altoos de vragen *Wien? Wie? Welken? Welke? Wat?* en heeft tot zyne kenteekens, in het eenvouwigē getal, *Eenen, Den, Eene, De, Een, Het,* en in het meervouwigē *De.* Nog is deze naemval te kennen aen *Hem, My, U, Hen, Haer,* enz: gelyk deze voorbeelden doen zien; hy sloeg **EENEN** of **DEN** man, ik verliet **EENE** of **DE** Vrouw; gy bereedt **EEN** of **HET** paerdt; Ik zag **DE** mannen, vrouwen, kinders; Ik leerde **HEM,** enz.

Vr. Hoe wordt de vyfde Naemval genoemd?

Antw.

Antw. Gemeenlyk wordt de vyfde Naemval, by de Nederduitschen, de *Roeper* genoemd. Doch wy zonden hem, volgens zyner aert, veel liever den *Toehoorder* noemen.

Vr. Om welke reden noemt gy hem *Toehoorder*?

Antw. De naem van *Toehoorder* is hem meer, dan die van *Roeper* eigen, om dat hy den perfoon of de zaak, die geroepen of aengesproken wordt, te kennen geeft.

Vr. Kunt gy dit door een voorbeeldt opbeelden?

Antw. Men heeft dit voorlang opgemerkt, gelyk uit het volgende voorbeeldt blykt: *Ik hoorde de vrouw tot hare kinders met luider stemme roepen: lieven kinders! wacht U voor de verleiders.* Vraegt men nu, wie is de *Roeper*, of perfoon, die roept? zoo moet men zonder bedenking' antwoorden de *Vrouw*: deze is nogthans hier de vierde Naemval, of bewerkwordende perfoon. Doch vraegt men, wie de *Toehoorder* is? Natuurlyk is het antwoordt: *de kinders*, die hier in dezen Naemval voorkomen.

Vr. Welk zyn de merkteekens van dezen Naemval?

Antw. Deze vyfde Naemval heeft geene geslachtwoorden tot zyne merkteekens, en komt

komt alleen in het aanspreken van iemand te pas; als by voorbeeldt, *VADER, hoor my; BROEDERS, biedt ons uwen bystandt; KINDERS, weest naerftig*: doch somtyds wordt 'er de tusfschenwerping *O*, met het voornaemwoordt *Gy*, voorgezet; als *o vader? o gy kinders?* enz.

Vr. Hoe noemt men den zesden Naemval?

Antw. De zesde Naemval wordt van sommigen, doch zeer oneigen, de *Nemer* genoemd; dewyl hy veeleer de *Derver* zou moeten geheten worden.

Vr. Waerom zou men dezen Naemval veeleer *Derver* dan *Nemer* kunnen noemen?

Antw. Veeleer kan men dezen Naemval *Derver* dan *Nemer* noemen, om dat hy veeltyds eenen benomen of beroofden persoon of zaak uitbeeldt.

Vr. Laet dit door een voorbeeldf opgehelderd worden.

Antw. Dit blykt, wanneer men dit voorbeeldt voorsteldt: *De Leerling neemt eene les van den Meester*; en men vraegt hier omtrent, wie is de *Nemer*? zoo zal men moeten antwoorden, *de Leerling*; deze nogthans is hier de eerste Naemval of *werker*: maer vraegt men, wie is de persoon, van wien de les genomen wordt? het antwoordt vloeit van zelfs, *van den*

den Meester, die ook daerom in den zesden Naemval voorkomt:

Vr. Is dan de naam van *Derver* dezen Naemval volkomen eigen?

Antw. Dewyl deze Naemval ons op meenigvuldigerlei wyzen voorkomt, en dan eens eene afzondering, dan eene samenvoeging, nu eene rust, dan eenen uitgang, en somtyds eene ontbering, * enz, te kennen geeft, wordt hy van eenigen met recht den *onbepaalden naemval* genoemd.

Vr. Waer uit kan men dezen Naemval kennen?

Antw. Behalve dat men dezen Naemval kent uit het beantwoorden der vragen *van wien? van welke? van wat?* zoo kent men denzelfven ook uit de merkteekenen, die in het eenvoudige zyn *van eenen, van den, van eene, van de, van een, van het*, en in het meervoudige *van de:* by voorbeeldt, *ik heb het van EENEN of DEN man, van EENE of DE vrouw, van EEN of HET kindt gehoord.*

Vr. Wordt deze Naemval niet somtyds zonder Lidwoordt gebruikt?

Antw. Somtyds wordt deze Naemval alleen door het wordeken *van* uitgedrukt, by voorbeeldt,

* By het verhandelen der Syntaxis zal'er gelegenheit zyn, om dit met voorbeelden op te helderen.

beeldt, hy is geheel VAN onrechtvaardigheid vervreemd; hy is afkeerig VAN d'ugd', enz.

DERDE HOOFDSTUK.

Aenmerking over de Naemvallen.

Vr. Zyn de Naemvallen tot de kennis eener tale niet ten hoogste noodig?

Antw. Tot de rechte kennis eener sprake zyn de Naemvallen ten uiterste noodig; zoo om dat men daerdoor eene onderscheidenheit der zaken, als duidelykheit in het uitdrukken van zyne gedachten verkrygt: ook is de onkundigheid van dezelve de oorzaak, dat zoo weinige lieden eenen behoorlyken styl weten te schryven.

Vr. Is het niet zeer moeielyk eene rechte kennis der Naemvallen te verkrygen?

Antw. De Naemvallen zullen gemakkelyk gekend worden, wanneer men zich in de rede slechts vraegt: 1. Wie de Werker is? 2. Wie de Eigenaer van eene zaak is? 3. Of 'er een persoon, wien iets toegebracht wordt, in voorkomt? 4. Wie de bewerktwordende persoon is? 5. Wie de aengesproken persoon is? 6. Of 'er een persoon is, wien iets ontnomen wordt?

Vr. Geef eens een voorbeeldt, waer in twee Naemvallen, namelyk, de eerste en vierde, gevonden worden.

Antw. Men ondekt twee Naemvallen, te weten den eersten en vierden, in 't volgende voorbeeldt; *de Meester onderwyst het kindt*: want wanneer ik hier vraeg, wie de *Werker* is, dat is, die hier iets doet of werkt? natuurlijk valt het antwoordt *de Meester*: vraeg ik of 'er een persoon is, aan wien iets toegebragt wordt, zoo zie ik dat dit in 't eerst wel schynt, doch dat by nader overweging, het kindt de persoon is, waer omtrent de Meester werkt: dus is het kindt de vierde *naemval* of *bewerktwordende persoon*.

Vr. Geef eens een voorbeeldt, waerin alle de Naemvallen voorkomen.

Antw. Om deze Naemvallen nog nader te kennen, stellen wy het volgende voorbeeldt, waerin ons alle de Naemvallen voorkomen: *De vordering van den leerling geeft den meester blydschap; kwydt U dan, o Jongelingen! van uwen pligt*. De eerste Naemval, of de Werker, is hier de *vordering*: de Eigenaer of Bezitter van de *vordering* is hier de *leerling*; dewyl het zyne *vordering* is: dus is dit de tweede Naemval of Eigenaer. Vraegt men nu verder wie iets ontvangt? het antwoordt is niet zwaer, het is de *Meester*; en dit

dit maekt dus den derden Naemval of ontvan-
ger. Vraegt men, wat gegeven wordt? het
antwoordt is *blydschap*; en dit is het bewerkt-
wordende, en dus de vierde Naemval. Vraegt
men, wie hier aengesproken wordt? het zyn
de *Jongelingen*, die dus in den vyfden Naem-
val staen. Eindelyk is *pligt*, door het woordt
van beheerscht, de benomen zaek, en dus
de zesde Naemval. Wanneer men dezen weg
inlaet, zal men ligtelyk de Naemvallen leeren
onderscheiden.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van de Lid- of Geslachtwoorden.

Vr. **W**at zyn de *Lid- of Geslachtwoor-*
den?

Antw. De *Lid- of Geslachtwoorden* zyn woor-
den, die in onze tale voor de naemwoorden
gesteld worden, om aentewyzen of dezel-
ven van het *mannelyke, vrouwelyke of onzijdige*
Geslacht zyn.

Vr. Dienen zy ook nog ergens toe?

Antw. Ook dienen de *Geslacht- of Lidwoor-*
den, om den netten zin, met betrekking' op
de min of meer bepaeldheit van eenig woordt,
aentewyzen.

Vr. Hoe veel *Geslachtwoorden* zyn 'er?

Antw. Men onderscheidt de *Geslachtwoorden* in *bepalende en onbepalende*.

Vr. Wat is een *bepalend Geslachtwoord*?

Antw. De *bepalende Geslachtwoorden* zyn zulke woorden, die het naemwoordt op zekeren persoon of zack passen; by voorbeeldt, in het enkelvoudige getal *De* en *Het*; want men zegt: *de man, de vrouw en het kindt*; en in het meervoudige *De*, als *de mannen, de vrouwen, de kinders*.

Vr. Hoe wordt het *bepalende Lid* of *Geslachtwoordt* in 't enkelvoudige getal *gebo-*
gen?

Antw. In 't enkelvoudige getal buigt men het *bepalende Lid* of *Geslachtwoordt* aldus:

<i>Manlyk.</i>	<i>Vrouwelyk.</i>	<i>Onzydig.</i>
1 de	1 de	1 het
2 des of vanden	2 der of vande	2 des of van het
3 den of aen den	3 der of aen de	3 den of aen het
4 den	4 de	4 het
5 -----	5 -----	5 -----
6 vanden	6 vande	6 van het of van den

Vr. Wat kan men hier omtrent in acht nemen?

Antw. Dat het *mannelyke en vrouwelyke* bei-

beiden in den eerste naemval of werker ge-
lyk zyn.

Vr. Wat wordt hier uit afgeleid?

Antw. Hier uit ziet men dat, wanneer men, door middel der Lid- of Geslachtwoorden, de Geslachten wil leeren kennen, men niet op dezen, maer op de andere haemvallen moet acht geven.

Vr. Zou men niet iets, om deze naemval-
len gemakkelyk te maken, kunnen opmerken?

Antw. Gemakshalve zou men de overeen-
komst der naemvallen kunnen aenmerken:
by voorbeeldt, zoo is in het mannelijke som-
tyds de 3de met den 6den, in 't vrouwelyke
de 2de en 4de, ook wel de 3de en 6de, en
in het onzydige de 2de en 4de, en meenig-
werf de 3de en 6de naemval' gelijk.

Vr. Hoe wordt het bepalende Geslacht-
woordt in het meervouwige getal gebogen?

Antw. In 't meervouwige buigt men het
bepalende Geslachtwoordt aldus:

<i>Mannelyk.</i>	{	<i>Vrouwelyk.</i>	{	<i>Onzydig.</i>
1 de		1 de		1 de
2 der of van de		2 der of van de		2 der of van de
3 den of aen den		3 der of aen de		3 den of aen den
4 de		4 de		4 de
5 - - - - -		5 - - - - -		5 - - - - -
6 van de of van den		6 van de		6 van de of van den

B 4

Vr.

Vr. Wat kan men hier op aanmerken?

Antw. Hier uit ziet men weder hoe de 1ste en 4de naemvallen, in alle drie de Geslachten, overëenkomen, en het zelfde zyn.

Vr. Welke zyn de onbepalende Geslachtwoorden?

Antw. De onbepalende Geslachtwoorden, die slechts enkelvoudig zyn, zyn zulken, die geenen zekeren persoon of zaak uitdrukken; by voorbeeldt, *Een Eene* en *Een*, als *een* man, *eene* vrouw, *een* kindt; kunnende men in deze laetste voorbeelden zien, dat men niet uitdrukt, welke man, of vrouw, of welk kind *bepaaldelyk* bedoeld wordt.

Vr. Hoe wordt het onbepalende Geslachtwoord gebogen?

Antw. Het onbepalende Geslachtwoord wordt op de volgende wys gebogen:

<i>Mannelyk.</i>	<i>Vrouwelyk.</i>	<i>Onzydig.</i>
1 een	1 eene	1 een
2 eens of van eenen	2 eener of van eene	2 eens of van een
3 eenen of aen eenen	3 eener of aen eene	3 eenen of aen een
4 eenen	4 eene	4 een
5 -----	5 -----	5 -----
6 van eenen	6 van eene	6 van eenen of van een

Vr.

Vr. Wat kan men hier op aenmerken?

Antw. Hier zou men kunnen aenmerken, dat de 1ste naemval van het mannelyké met die van het onzydige overéénstemt; ook dat de 1ste en 4de naemval van het vrouwelyke het zelfde zyn; eindelyk, dat in het onzydige de 1ste en 4de naemval éénen uitgang hebben.

VYFDE HOOFDSTUK.

Van de Naemwoorden.

Vr. **W**at zyn de *Naemwoorden*?

Antw. De *Naemwoorden*, die tweederlei zyn, te wéten, *Zelfstandig* en *Toevoeglyk*, zyn zoodanige woorden, welke zaken, of derzelve hoedanigheden, te kennen geven.

Vr. Wat is dan een *Zelfstandig Naemwoord*?

Antw. Men kan de *Zelfstandige Naemwoorden* niet beter bepalen, dan dat men dezelve noemt woorden, die de zaken zelfs uitdrukken; by voorbeeldt, *Boom, Huis, Tuin, Piter, Kornelis*, enz.

Vr. Wat is een *Toevoegelyke Naemwoord*?

Antw. De *Toevoegelyke Naemwoorden* zyn woorden, die de hoedanigheid of eigenschap eener zaak aenwyzen; hebbende hunne be-

trekking of op de gedaente en dé gèfalte, of op de foort en het geflacht, of op de hoe-grootheid en hoèzwaerheit, of op de waerdè en deugd der zaken; by voorbeeld, *fchoon, lang, kort, wit, zwart, dierbaar, heerlyk, en meer anderen.*

Vr. Geef eens eenige Zelfftandige en Toevoegelyke Naemwoorden te famen.

Antw. Men vindt de Zelfftandige en Toevoegelyke Naemwoorden te famen in de volgende voorbeelden, een *fchoon mansperfoon, een lang kleedt, eene korte rede, wit hout, zwarte aerde, een dierbaer gebedt, enz.*

Vr. Wat is 'er omtrent de Zelfftandige en Toevoegelyke Naemwoorden in acht te nemen?

Antw. Omtrent de Zelfftandige woorden moet men voornamelyk de onderscheiden *gefachten, getallen en buigingen, en omtrent de Toevoegelyke de gefachten, getallen, buigingen en de trappen van vergelykinge* waarnemen.

Vr. Wat noemt gy het *Geflacht*?

Antw. Wy noemen het *Geflacht* eene aenzwyzing, die ons toont van wat ftam het Naemwoordt is.

Vr. Hoe veel *Gefachten* heeft men in de Nederduitsche spraek?

Antw. Men heeft in de Nederduitsche spra-

spake drie Geslachten, te weten, het mannelijke, het vrouwelyke, en het onzydige Geslacht; het geen door de Lidwoorden duidelyk aengetoond wordt.

Vr. Geef eens een voorbeeldt daarvan.

Antw. Voor de Naemwoorden van het mannelijke Geslacht gebruikt men de Lidwoorden *Een* en *De*, als *een man*, *de man*; voor de vrouwelyke *Eene* en *De*, als *eene vrouw*, *de vrouw*; en voor de onzydige *Een* en *Het*, als *een kindt*, *het kind*.

Vr. Hoe kan men weten van welk Geslacht de naemwoorden zyn?

Antw. Om te weten tot welk Geslacht de Naemwoorden behooren, let men wat kensteekens de 2de of 4de naemvallen in hunne buigingen hebben; zoo is *des* de 2de, en *den* de 4de naemval van het mannelijke, *der* de 2de, en *de* de 4de naemval van het vrouwelyke, en *het* de 4de naemval van het onzydige Geslacht.*

Vr. Wat noemt gy de Getallen?

Antw. De Getallen, welke twee zyn, noemt men het *enkelvoudige*, en het *meervoudige* getal.

Vr.

* In het 4de Stukje zullen wy, by de spelling, de geslachten der woorden met eene enkele letter tevens aenwyzyn.

Vr. Wanneer bedient men zich van het enkelvoudige Getal?

Antw. Men gebruikt het enkelvoudige Getal, wanneer men van eene zaak alleen spreekt; by voorbeeldt, *een of de Koning, eene Keizerin, de tafel, enz.*

Vr. Wanneer gebruikt men het meervoudige?

Antw. Het meervoudige getal wordt gebruikt, wanneer men van meer dan eene zaak te gelyk spreekt; by voorbeeldt, *de Koningen, de Koninginnen, de tafels, enz.*

Vr. Wat verstaet gy door de *Buigingen*?

Antw. Door de *Buigingen* verstaen wy die veranderingen, welken de Naemwoorden, in hunne verschillende naemvallen, ondergaan.

ZESDE HOOFDSTUK.

Van de Buigingen der Zelfstandige Naemwoorden.

Vr. **H**oe vele *Buigingen* zyn de Zelfstandige Naemwoorden onderworpen?

Antw. Gelyk men, in alle talen, onderscheidene *Buigingen* (dat is verschillende wyzen op welke de Naemwoorden veranderen) heeft,

heeft, zoo heeft men in de Nederlandsche sprake, aengaende de Zelfstandige Naemwoorden, ook drierlei Buiging?

Antw. De eerste Buiging doet de woorden zoo wel in het *meervouwige* als in het *enkelvouwige* veranderen, en geschiedt op de volgende wys:

<i>Enkelvouwige.</i>		<i>Meervouwig.</i>	
1 Man.	4 Man.	1 Mans.	4 Mans.
2 Mans.	5 Man.	2 Mannen.	5 Mans.
3 Manne.	6 Manne.	3 Mannen.	6 Mannen.

Vr. Welk is de tweede Buiging?

Antw. De tweede Buiging komt met de eerste in 't enkelvouwige getal overeen, doch is in het meervouwige, waerin de woorden onveranderd blyven, daarvan onderscheiden; gelyk dit voorbeeldt doet zien.

<i>Enkelvouwige.</i>		<i>Meervouwig.</i>	
1 Boom.	4 Boom.	1 Boomen.	4 Boomen.
2 Booms.	5 Boom.	2 Boomen.	4 Boomen.
3 Boome.	6 Boome.	3 Boomen.	6 Boomen.

Vr. Welke is de derde Buiging?

Antw. De derde Buiging verschilt van beide de voorgaende in 't enkelvouwige en meer-

meervouwige, en is in beide getallen door alle Naemvallen eveneens, gelyk dit voorbeeldt aentoont:

<i>Enkelvoudig.</i>		<i>Meervoudig.</i>	
1 Feniks.	4 Feniks.	1 Feniksen.	4 Feniksen.
2 Feniks.	5 Feniks.	2 Feniksen.	5 Feniksen.
3 Feniks.	6 Feniks.	3 Feniksen.	6 Feniksen.

Doch tot deze laatste Buiging behooren weynige woorden.

Vr. Geef eens een voorbeeldt van de buiging der mannelijke Naemwoorden, met de Lidwoorden.

Antw. De buiging der mannelijke Naemwoorden, met het Lidwoordt, geschiedt dus:

<i>Enkelvoudig.</i>		<i>Meervoudig.</i>	
1 Een <i>en</i> de Man.	}	1 De Mans <i>of</i> Mannen.	}
2 Eens <i>en</i> des Mans, <i>of</i> van eenen <i>en</i> van den Man.		2 Der <i>of</i> van de Mannen.	
3 Eenen <i>en</i> den Manne, <i>of</i> aen eenen <i>en</i> aen den Man.		3 Den <i>of</i> aen de Mannen.	
4 Eenen <i>of</i> den Man.		4 De Mans <i>of</i> Mannen.	
5 o Man.		5 Mans <i>of</i> Mannen.	
6 Van eenen <i>en</i> van den Manne.		6 Van de Mannen.	

Vr.

Vr. Waerom schryft gy in de 1ste, 4de en 5de Naemvallen des meervouwige getals *männer*?

Antw. Op het voorbeeldt van sommige Spraekkonstschryveren, gebruiken wy hier in den 1sten, 4den; en 5den Naemvalle ook *mannen*; doch het is altydt, om de regelmatigheit in het oog te houden, beter *mans* te schryven.

Vr. Hoe geschiedt de eerste Buiging der vrouwelyke Naemwoorden, met de Lidwoorden daerby?

Antw. De eerste Buiging der vrouwelyke Naemwoorden geschiedt op deze wys:

Enkelvoudig.

Meervoudig.

1 De Parel.

1 De Parels.

2 Der Paerle.

2 Der, of, van de Paerlen.

3 Der, de, of aen de Paerle.

3 Der, of, aen de Paerlen.

4 De Parel.

4 De Parels.

5 o Parel.

5 o Parels.

6 Van de Paerle.

6 Van de Paerlen.

Doch dit woordt kan tot alle drie de Buigingen gebragt worden, en in den 1sten Naemval *paerl* en *paerle* zoo wel als *parel* geschreven worden.

Vr. Geef een voorbeeldt van de tweede Buiging der vrouwelyke Naemwoorden

Antw. De tweede Buiging der vrouwelyke Naemwoorden wordt dus gedaen:

En.

<i>Enkelvoudig.</i>		<i>Meervoudig.</i>
1 De Vrouw.	}	1 De Vrouwen.
2 Der Vrouwe.		2 Der Vrouwen.
3 Der, de of aen de Vrouwe.		3 Der of aen de Vrouwen.
4 De Vrouw.		4 De Vrouwen.
5 o Vrouw.		5 o Vrouwen.
6 Van de Vrouwe.		6 Van de Vrouwen.

Vr. Op welke wys geschiedt de derde Buiging der vrouwelyke Naemwoorden?

Antw. De derde Buiging geschiedt dus:

<i>Enkelvoudig.</i>		<i>Meervoudig.</i>
1 De Wysheit.	}	1 De Wysheden.
2 Der Wysheit.		2 Der Wysheden.
3 De of der Wysheit.		3 De of der Wysheden.
4 De Wysheit.		4 De Wysheden.
5 o Wysheit.		5 o Wysheden.
6 Van de Wysheit.		6 Van de Wysheden.

Vr. Welke zyn dan de onzydige Naemwoorden van de eerste Buiging?

Antw. Onder de eerste Buiging begrypen wy de onzydige Naemwoorden, die in beide getallen, in de tweede, derde en zesde Naemvallen gebogen wordende, volkomen met die van de eerste Buigingen van het mannelyke Geslacht overeenkomen, gelyk wy zien in dit voorbeeld:

En

Enkelvoudig.

- 1 Het Kindt.
- 2 Des Kinds of van het Kindt.
- 3 Den Kinde of aen het Kindt.
- 4 Het Kindt.
- 5 o Kindt.
- 6 Van den Kinde of van het Kindt.

Meervoudig.

- 1 De Kinders.
- 2 Der of van de Kinderen.
- 3 Den of aen de Kinderen.
- 4 De Kinders.
- 5 o Kinders.
- 6 Van de Kinderen.

Vr. Welke onzydige Naemwoorden zyn van de tweede Buiging?

Antw. De tweede Buiging begrypt in zich de onzydige Naemwoorden, die in het Enkelvoudige veranderingen ondergaen, doch in het Meervoudige door alle Naemvallen onveranderlyk blyven: tot een voorbeeld dient het volgende:

Enkelvoudig.

- 1 Het Paerdt.
- 2 Des Paerds of van het Paerdt.
- 3 Den Paerde of aen het Paerdt.
- 4 Het Paerdt.
- 5 o Paerdt.
- 6 Van het Paerdt.

Meervoudig.

- 1 De Paerden.
- 2 Der of van de Paerden.
- 3 Den of aen de Paerden.
- 4 De Paerden.
- 5 o Paerden.
- 6 Van de Paerden.

C

Vr.

Vr. Welk onzijdige Naemwoorden zyn van de derde Buiging?

Antw. Tot de derde Buiging behooren alle de onzijdige Naemwoorden, die, in beide getallen, door de Naemvallen onveranderlyk blyven.

Vr. Geef hier een voorbeeldt van.

Antw. Van deze Buiging zyn de woorden, die dus gebogen worden:

<i>Enkelvoudig.</i>	<i>Meervoudig.</i>
1 Een <i>en</i> het Glas.	1 De Glazen.
2 Van een <i>en</i> van het Glas.	2 Der <i>of</i> van de Glazen.
3 Een <i>of</i> aen een <i>en</i> aen het Glas.	3 Den <i>of</i> aen de Glazen.
4 Een <i>en</i> het Glas.	4 De Glazen.
5 o Glas.	5 o Glazen.
6 Van een <i>en</i> het Glas.	6 Van de Glazen.

Vr. Zyn 'er veel onzijdige Naemwoorden die tot deze Buiging betrekking hebben?

Antw. Men vindt slechts weinige woorden die tot deze Buiging volstrekt kunnen gebragt worden; dewyl de meeste woorden, die in *s*, *sch*, *st*, in *cht* uitgaen, schoon zy in den tweeden Naemval van het Eenvoudige getal geens *s* achter zich dullen, nogthans in de andere Naemvallen veranderen, als *mes*, *bosch*, *gewest*.

west, enz: die in den 1den en 2den Naemval *messe*, *bosche*, en *geweste* hebben.

Vr. Hebt gy nog iets, aengaende de Buiging der Zelfstandige Naemwoorden, aente-merken?

Antw. Omtrent deze Buiging kan men nog aenmerken, dat sommige woorden, als *mensch*, *hertog*, *graef*, *profeet*, enz, in den 2den Naemval eene geheele andere Buiging ondergaen, en *des menschen*, *hertogen*, *graven*, enz, geschreven worden; terwyl wederom anderen in dien tweeden Naemval in 't geheel geene Buiging velen, als *knecht*, *togt*, *twist*, *disch*, *glas*, en voorts allen, die in *cht*, *gt*, *st*, *sch* en *s* uitgaen.

Vr. Hoe worden dan deze woorden in den 2den Naemval uitgesproken?

Antw. Deze Naemwoorden, die in den 2den Naemval het lidwoordt *des* niet wel aennemen, laten zich veel beter door *van* den uitdrukken, als *van den knecht*, *van den togt*, *van den twist*, *van den disch*, *van het glas*, enz.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Van de Buiging der Toevoegelyke Naemwoorden.

Vr. **W**at moet men, by het Buigen der Toevoegelyke Naemwoorden, in acht nemen?

Antw. By het Buigen der Toevoegelyke Naemwoorden slaet men gaede, van wat Geslacht het Zelfstandige wóordt, waer by het Toevoegelyke gevoegd wordt, zy; naerdien de Buiging der Toevoegelyke Naemwoorden naer die der Zelfstandigen geschikt wordt.

Vr. Geef eens de Buiging van een Toevoegelyke Naemwoordt, met een Zelfstandig mannyk Naemwoordt, en de Geslachtwoorden *Een* en *De*; op.

Antw. In het mannyke Geslacht geschiedt dit, als volgt:

Enkelyouwig.

- 1 Een goed *en* de goede Man.
- 2 Eens *en* des goeden Mans.
- 3 Eenen *en* den goeden Man *of* Manne.
- 4 Eenen *en* den goeden Man.
- 5 Goede Man.
- 6 Van eenen *en* den goeden Man *of* Manne.

Meer-

Meervouwig.

- 1 De goede Mans of Mannen.
- 2 Der goede Mannen.
- 3 Den goeden Mannen.
- 4 De goede Mans of Mannen.
- 5 Goede Mans of Mannen.
- 6 Van de goede Mannen.

Vr. Geef eens de *Buiging* van een *Toevoegelyk Naemwoordt*, met een *Zelfstandig Vrouwelyk Naemwoordt*, en de *Geslachtwoorden Een en De*, op.

Antw. In het volgende voorbeeldt heeft men de *Buiging* van een *Toevoegelyk Naemwoordt*, met een *Zelfstandig Vrouwelyk Naemwoordt*, en de *Geslachtwoorden Een en De*:

Eenvouwig.

- 1 Eene *en* de groote Vrouw.
- 2 Eener *en* der groote Vrouwe.
- 3 Eene *en* der groote Vrouwe.
- 4 Eene *en* de groote Vrouw.
- 5 Groote Vrouw.
- 6 Van eene *of* de groote Vrouwe.

Meervouwig.

- 1 De groote Vrouwen.
- 2 Der groote Vrouwen.
- 3 De *en* aen de groote Vrouwen.

- 4 De groote Vrouwen.
- 5 Groote Vrouwen.
- 6 Van de groote Vrouwen.

Vr. Laet eens een voorbeeld met een Zelfstandig Onzijdig Naemwoordt, en de Geslachtwoorden *Een* en *Het*, volgen.

Antw. In het volgende voorbeeldt ziet men de Buiging van een Toevoegelyk Naemwoordt, met een Zelfstandig Onzijdig Naemwoordt, en de Geslachtwoorden *Een* en *Het* :

Enkelvoudig.

- 1 Een jong *en* het jonge Paerdt.
- 2 Van een jong *en* van het jonge Paerdt.
- 3 Een jong *en* het jonge Paerdt.
- 4 Een jong *en* het jonge Paerdt.
- 5 Jong Paerdt.
- 6 Van een jong *en* van het jonge Paerdt.

Meervoudig.

- 1 De jonge Paerden.
- 2 Der jonge Paerden.
- 3 Den jongen Paerden.
- 4 De jonge Paerden.
- 5 Jonge Paerden.
- 6 Van de jonge Paerden.

Vr. Wat dient men, by het Buigen der Toevoegelyke Naemwoorden, nog in acht te nemen?

Antw.

Antw. Onze tael slaet, by het Buigen der Toevoegelyke Naemwoorden van het mannelyke geslacht, naeuwkeurig gade, of het Byvoegelyke woordt als een Byvoegelyk, dan of het in de plaets van een Bywoordt gebruikt wordt; by voorbeeldt, *een goed stoffer*, en *een goede stoffer*; *een goed looper*, en *een goede looper*, en meer anderen; zynde het in de eersten als een Bywoordt, en in het laetste als een Toevoegelyk woordt gebruikt.

Vr. Geeft eens eene Buiging van het Toevoegelyke woordt op, wanneer het Zelfstandige Naemwoordt eenen Bedryver aenduidt.

Antw. Wanneer het Zelfstandige Naemwoordt eenen Bedryver aentoon, wordt het Byvoegelyke in het mannelyke Geslacht dus gebogen:

<i>Enkelvotwig.</i>	<i>Meervotwig.</i>
1 Een groot Koning.	1 De groote Koningen.
2 Eens grooten Konings.	2 Der groote Koningen.
3 Eenengrooten Koning.	3 Den grooten Koningen.
4 Eenengrooten Koning.	4 De groote Koningen.
5 o Groote Koning.	5 o Groote Koningen.
6 Van eenengrooten Koning.	6 Van de groote Koningen.

C 4

Vr.

Vr. Hoe geschiedt de Buiging, wanneer het Zelfstandige Naemwoordt geen Bedryver te kennen geeft?

Antw. Wanneer het Zelfstandige Naemwoordt geen Bedryver te kennen geeft, geschiedt de Buiging op deze wys.

1 Een hooge Berg.	}	4 Eenen hoogen Berg.
2 Eens hoogen Bergs.		5 o hooge Berg.
3 Eenen hoogen Berge.		6 Van eenen hoogen Berge.

Vr. Wat dient men nog op te merken?

Antw. Noodzakelyk is het op te merken, dat de Vrouwelyke en Onzydige Byvoegelyke Naemwoorden in 't geheel geene verandering lyden.

AGTSTE HOOFDSTUK.

Van de Trappen van Vergelykinge.

Vr. **W**at zyn de Trappen van Vergelykinge?

Antw. De Trappen van Vergelykinge zyn de veranderingen, die de toevoegelyke Naemwoorden, door het vergelyken van het eene zelfstandige Naemwoordt met het andere, moeten ondergaen.

Vr.

Vr. Hoe veele Trappen van Vergelykinge zyn 'er, en hoe worden die genoemd?

Antw. Men vindt drie Trappen van Vergelykinge, die men de *Stellende Vergelykende* en *Overtreffende Trap* noemt.

Vr. Wat is de *Stellende Trap*?

Antw. De *Stellende Trap* is, wanneer de zaak, zonder eene bepaelde vergelyking' met eene andere, zoo als zy waerlyk is, beschouwd wordt; terwyl het toevoegelyke Naemwoordt onveranderlyk blyft.

Vr. Geef hier eens duidelyke voorbeelden van.

Antw. Dit blykt duidelyk uit de volgende voorbeelden: *Een groot man, eene kleene tafel, een gehoorzaam kindt*; in welke voorbeelden de zelfstandige woorden *man, tafel en kindt*, zonder eene bepaelde vergelyking' met eenen anderen *man*, eene andere *tafel* of een ander *kindt* beschouwd, en de toevoegelyken *groot, kleene en gehoorzaam* niet veranderd worden.

Vr. Wat is de *Vergelykende Trap*?

Antw. De *Vergelykende Trap* is, wanneer eene zaak dadelyk met eene andere vergeleken, en door deze vergelyking hare meerder of minderheid aengetoond wordt

Vr. Hoe bevestigt gy dit door voorbeelden?

Antw. De volgende voorbeelden toonen dit ten klaerfte: Een grooter man, een kleiner tafel, een gehoorzamer kindt, waaruit men ziet dat man, tafel en kindt, met eenen anderen man, eene andere tafel, of een ander kindt vergeleken worden; en dat door deze vergelyking, de toevoegelyke woorden groot, kleene, en gehoorzaam eene verandering ondergaen.

Vr. Wat is de Overtreffende Trap?

Antw. De Overtreffende Trap is, wanneer eene zaak, in vergelyking van eene of meer andere zaken, op het uitmuntendste of geringfte geschat wordt.

Vr. Geef hier ook eenige voorbeelden van.

Antw. Dit blykt in de grootste man, de kleinste tafel, het bevalligste kindt; ziende men, door deze voorbeelden, dat de zelfstandige woorden, man, tafel en kindt, door de buiging van de toevoeglyken, iets uitnemends boven anderen in zich bevatten.

Vr. Geef eens eenige voorbeelden, waer door men deze Trappen duidelyk met elkanderen vergelyken kan.

Antw. Door de volgende voorbeelden kan men deze Trappen met elkanderen vergelyken:

Stel.

Stellende Trap.

Groot.
Kleên.
Hoog.
Laeg.
Ryk.
Arm.

Vergrootende Trap.

Grooter.
Kleêner.
Hooger.
Lager.
Ryker.
Armer.

Overtreffende Trap.

Grootst.	Grootste.	Allergrootst.
Kleênst.	Kleênste.	Allerkleênst.
Hoogst.	Hoogste.	Allerhoogst.
Laegst.	Laegste.	Allerlaegst.
Rykst.	Rykste.	Allerrykst.
Armst.	Armitte.	Allerarmst.

Vr. Zyn 'er niet eenige voorbeelden, die van den gemeenen regel afwyken?

Antw. De volgende voorbeelden wyken van den gemeenen regel.

Goed.	{ Beter.	{ Meest.	Allerbest.
Veel.	{ Meer.	{ Best.	Allermeest.
Weinig.	{ Minder.	{ Minst.	Allerminst.

NE.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Van de Voornaemwoorden.

Vr. Welk is het derde *veranderlyke* woordt?

Antw. Op de Naemwoorden volgen, als een derde Sprackdeel, de *Voornaemwoorden*, die mede veranderlyk zyn.

Vr. Wat zyn de *Voornaemwoorden*?

Antw. De *Voornaemwoorden* zyn woorden, die men voor of in plaats van de namen der persoon of zaken stelt; strekkende als byteekens, of bekende omstandigheden, ook wel om de onaengenaemheit van de herhaling' der eerstgenoemde namen te vermyden.

Vr. Geef hier voorbeelden van?

Antw. Dit zien wy in de *Voornaemwoorden*, *ik, gy, hy, zy, die, dees, dezelve, wie, welke, myn, uw, zyn, hun, haer, zelf*, enz:

Vr. Geef eens, tot nader onderscheiding, eenige voorbeelden waer in de *Voornaemwoorden*, in plaats van de *Naemwoorden*, zelve komen.

Antw. De *Voornaemwoorden* nemen de plaats der *Naemwoorden* in, in de volgende
voor-

voorbeelden: DEES heeft hem geslagen; het MYNE heeft den prys behaald; de UWE is geprezen; de ZYNEN zyn geslagen; waeruit men ziet dat onder DEES verstaen worde Man, Vrouw of Knecht, enz; dat men onder MYNE moet begrypen Schrift of iets anders; onder UWE Dochter, enz, onder ZYNEN Bnden enz.

Pr. Geef eens een voorbeeldt, op welke wyze, door de Voornaemwoorden, de on-aengenaemheit der herhaling' vermydt wordt.

Antw. Door het volgende voorbeeldt ziet men, hoe, door de Voornaemwoorden, de on-aengenaemheit der herhalinge vermydt wordt: *Filippus de 2de, Koning van Spanje, van zyne Zuster, de Hertogin van Parma, gehoord hebbende dat Neerlandt in rep en roer stond, besloot derwaerds te keeren; doch, uit vreesse voor de zee, duer HY eens byna zyn leven geëindigd had, zond HY, schoon HY hier in van alle zyne vrienden tegen gesproken wierd, den Hertog van Alba, welken wreedaert HY eenen onbespaelden last gaf, om zyne wraek ter uitvoer te brengen; waer in men ziet dat door het Voornaemwoordje HY de gedurige herhaling van Filippus vermydt wordt.*

Pr. Hoe vele soorten van Voornaemwoorden zyn 'er?

Antw.

Antw. Men telt gemeenlyk vyf onderscheidene soorten van Voornaemwoorden, 1 *Aenwyzende*. 2 *Bezittende*. 3 *Betrekkelijke*. 4 *Wederkeerende*. 5 *Vragende* Voornaemwoorden.

Vr. Wat zyn de *Aenwyzende* Voornaemwoorden?

Antw. De *Aenwyzende* Voornaemwoorden zyn zulken, die ons aenstonds op eenen persoon, die het eene of andere verricht, wyzen; by voorbeeldt, *Ik, gy, hy, die, dees*.

Vr. Welke zyn de *Bezittende* Voornaemwoorden?

Antw. De Voornaemwoorden, die ons de *Bezitters* of *Eigenaers* van het eene of andere vertoonen, worden *Bezittende* Voornaemwoorden genoemd: deze zyn, *Myn, uw, ons, zyn, haer, hun*.

Vr. Wat zyn de *Betrekkelijke* Voornaemwoorden?

Antw. De Voornaemwoorden, die hunne *betrekking* op iets, waer van voorheen gesproken is, hebben, worden *Betrekkelijke* Voornaemwoorden genoemd; en deze zyn, *Die, dat, wie, welke*; by voorbeeldt; *Hy, DIE* elk tot *vroomheit aenmaende*, is zelf *inzonden* gevallen; *het kindt, DAT* zynen *Ouderen* gehoorzaamde, is *gelukkig gestorven*; *de vrouw, WIE* ik myne *achting betoonde*; enz.

Vr.

Vr. Wat zyn de *Wederkeerige Voornaamwoorden*?

Antw. De *Wederkeerige Voornaemwoorden* zyn die woorden, welke op meer dan eenen perfoon passen; als daar is, *zyn hun, haar*: dit ziet men in het volgende voorbeeld, *Petrus sloeg met zyn zwaerd Malchus oor af; de dwazen banen, in HUNNEN voo spoedt, den weg tot dreevige rampen, enz.*

Vr. Wat zyn de *Vragende Voornaemwoorden*?

Antw. De *Vragende Voornaemwoorden*, als *wie, wat*, worden gemaklyk onderscheiden, gelyk blykt uit deze voorbeelden: *wie heeft U lied toegebracht? wat is de oorzaak zyner rampen?* enz.

Vr. Op welk eene wyze veranderen de *Voornaemwoorden*?

Antw. De *Voornaemwoorden* zyn, gelyk de zelfstandige en toevoegelyke naemwoorden, eenige buigingen onderworpen.

Vr. Hoe buigt men de *Aenwyzende Voornaemwoorden*?

Antw. De *Aenwyzende Voornaemwoorden* worden dus gebogen:

Een-

*Wy zullen, om niet te wydloopig te zyn, slechts eenige weinige voorbeelden, en wel byzonder van het mannelyke geslacht opgeven.

Eenvouwig.

1 Ik. /	1 Gy.	1 Die.
2 Myns of van my.	2 Uws of van u.	2 Diens of van dien.
3 My of aen my.	3 U of aen u.	3 Dien of aen dien.
4 My:	4 U.	4 Dien.
5 o My.	5 o Gy.	5 *
6 Van my.	6 Van u.	6 Van die.

Meervouwig.

1 Wy.	1 Gy.	1 Die.
2 Onzer of van ons.	2 Uwen of van u.	2 Dier of van die.
3 Ons of aen ons.	3 U of aen u.	3 Dien of aen dien.
4 Ons.	4 U.	4 Die.
5 o Wy.	5 o Gy.	5 *
6 Van ons.	6 Van u.	6 Van die.

Vr. Hoe worden de Bezittende Voornaemwoorden gebogen?

Antw. Men buigt de Bezittende Voornaemwoorden op de volgende wys.

Een-

Eenvouwig.

1	Myn.	}	1	Uw.
2	Myns of van mynen.		2	Uws.
3	Mynen of aen mynen.		3	Uwen of aen uwen.
4	Mynen.		4	Uwen.
5	Myn.		5	*
6	Van Mynen.		6	Uwen.

Meervouwig.

1	Myne.	}	1	Uwe.
2	Myner of van mynen.		2	Uwer.
3	Mynen of aen mynen.		3	Uwen of aen uwen.
4	Myne.		4	Uwe.
5	o Myne.		5	*
6	Van Mynen.		6	Uwe.

Vr. Hoe buigt men de Betrekkelyke Voornaemwoorden?

Antw. De Betrekkelyke Voornaemwoorden buigt men dus:

Eenvouwig.

1	Die.	}	1	Dat.
2	Diens of van dien.		2	Van dat.
3	Dien of aen dien.		3	Dat of aen dat.
4	Dien.		4	Dat.
5	*		5	*
6	Van dien.		6	Van dat.

D *Meer*

Meervouwig.

1 Dier.	}	1 Die.
2 Dier of van die.		2 Dier of van die.
3 Dien of aen dien.		3 Dien of aen dien.
4 Die.		4 Die.
5 *		5 *
6 Van die.		6 Van die.

Vr. Hoe geschiedt de Buiging der Wederkeerige Voornaemwoorden?

Antw. De Wederkeerige Voornaemwoorden worden op deze wys gebogen:

Eenvouwig.

1 Zyn.	}	1 Hun.
2 Zyns.		2 Huns.
3 Zynen.		3 Hunnen.
4 Zynen of aen zynen.		4 Hunnen of aen hunnen.
5 Zynen.		5 *
6 Van zynen.		6 Van hunnen.

Meervouwig.

1 Zyne.	}	1 Hunne.
2 Zyner of aen zyten.		2 Hunner of van hunne.
3 Zynen of aen zynen.		3 Hunnen of aen hunnen.
4 Zyne.		4 Hunne.
5 *		5 *
6 Van zyns.		6 Van hunne.

Vr.

Vr. Hoe buigt men de Vragende Voor-
naemwoorden?

Antw. De Vragende Voornaemwoorden
buigt men dus :

Eenvouwtg.

1	Wie?	1	Wie?	1	Wat.
2	Wiens of van wien.	2	Wier of van wie.	2	Van wat.
3	Wien of aen wien.	3	Wier of aen wie.	3	Aen wat.
4	Wien.	4	Wie.	4	Wat.
5	*	5	*	5	*
6	Van wien.	6	Van wie.	6	Van wat.

Meervouwtg.

1	Wie.	1	Wie.	1	Wie.
2	Wier of van wie.	2	Wier of van wie.	2	Wier of van wie.
3	Wien of aen wien.	3	Wier of aen wie.	3	Wien of aen wien.
4	Wien.	4	Wie.	4	Wie.
5	*	5	*	5	*
6	Van wie.	6	Van wie.	6	Van wie.

TIENDE HOOFDSTUK.

Van de Werkwoorden.

Wat zyn *Werkwoorden*?

Antw. De *Werkwoorden* zyn veranderlyke woorden, die een *doen*, *lyden* of zyn beteekenen, dienende dus om aen te toonen wat iemand doet, of wat aen hem gedaen wordt: by voorbeeldt, *slaen* is een *Werkwoordt*, dat eene daedt veronderstelt, name-lyk, van hem, die slaet; doch *geslagen worden* beteekent eene lyding te ondergaan.

Vr. Hoe worden de *Werkwoorden* verdeeld?

Antw. Men onderscheidt de *Werkwoorden* gemeenlyk in *Perfoonlyke* en *Onperfoonlyke*.

Vr. Wat zyn de *Perfoonlyke Werkwoorden*?

Antw. Men noemt een *Perfoonlyk Werkwoord* zoodanig een, daer de *Perfoonlyke* voornaemwoorden *Ik*, *Gy*, *Hy*, en in 't meer-vouwig *Wy*, *Gylieden* en *Zy*, voorstaen; waeruit iemand, die niet genoegzaam mogt begrypen wat een *Werkwoord* ware, alle de *perfoonlyke Werkwoorden* kennen kan.

Vr. Op wat wyze kent men de *Perfoonlyke Werkwoorden* aen de *Voornaemwoorden* *Ik*, *Gy*, *Hy*, enz?

Antw.

Antw. Dit geschiedt met zich te ondervragen, of men, voor die woorden, de Voornaemwoorden *Ik, Gy, Hy* enz. plaetsen kan. Dus bevindt men, dat ik kan zeggen: *ik ga, loop, speel, schryf,* enz; en tevens dat ik deze woorden *Ik, Gy, Hy,* enz, voor geene zelfstandige of toevoegelyke of andere woorden; maer alleen voor Werkwoorden plaetsen kan.

Vr. Wat zyn de *Onperfoonlyke Werkwoorden*?

Antw. Men noemt *Onperfoonlyke Werkwoorden*, die de *Perfoonlyke Voornaemwoorden Ik, Gy of Hy* niet voor zich hebben, en alleen door de voorzetting van 't wordeken het gekend worden, by voorbeeldt, *vriezen, berouwen, verdrieten, spyten, blyken, lusten,* enz: want men zegt niet; *ik vries, ik berouw,* enz; maer men zegt: *het vriest, het berouwt my,* enz; *het spyt my,* enz. dus worden ook etlyke *Perfoonlyke Werkwoorden*, door het wordeken *men*, in *Onperfoonlyke* veranderd.

Vr. Zoudt gy niet eenige voorbeelden daer van kunnen geven?

Antw. Men gebruikt het wordeken *men*, voor de *Werkwoorden* zeggen, *walgen, schryven* en anderen. Dus zegt men: *MEN* zegt dat *P* de *rykste* van zyn *geslacht* is: *MEN* walgt *ligtelyk* van *kwalyk* toegemaekte *spys*; *MEN* *schynt* *dikwerf* te zyn dat *men* niet is;

55

D 3

waer

waer door zy dan in Onpersoonlyke Werkwoorden veranderd worden, schoon zy eigenlyk Persoonlyke zyn; want men kan zeggen: *ik zeg dat enz. ik walg, ik, gy, hy of zy schrynt een goed vriend van deze of die te zyn.*

Vr. Verdeelt men de Werkwoorden ook nog anders dan in Persoonlyke en Onpersoonlyke?

Antw. Men verdeelt ook de Werkwoorden nog met betrekking tot de *dad*en zelf; en dan heeft men vier onderscheidenē soorten, als 1 *Bedryvende*, 2 *Lydende*, 3 *Onzijdige*, en ten 4 *Wederkeerige Werkwoorden*.

Vr. Wat zyn de *Bedryvende* Werkwoorden?

Antw. De *Bedryvende* Werkwoorden zyn, die het bedryf eener daed' aentoonen, by voorbeeldt, *schryven, stooten, slaen, dragen, loopen* en meer anderen.

Vr. Wat zyn de *Lydende* Werkwoorden?

Antw. *Lydende* Werkwoorden zyn, wanneer de bedreven daedt aen ons zelve geschiedt; waerom die Werkwoorden altoos het helpwoordt *worden* by zich hebben, by voorbeeldt, *gestooten, geslagen, gedragen worden*, en meer anderen.

Vr. Wat zyn de *Onzijdige* Werkwoorden?

Antw. Wanneer de Werkwoorden geene overgaende daedt beteekenen, noemt men die

die Onzydigen, by voorbeeldt, *hlyven, ziten, staen*, en meer anderen.

Vr. Wat zyn de *Wederkeerige Werkwoorden*?

Antw. Men noemt het Werkwoordt wederkeerig, wanneer de daedt tot den persoon, die ze verricht, wederkeert; by voorbeeldt, *zich kleeden, zich bedienen, zich bedriegen, enz*; zynde deze uit het wordeken *zich*, dat zy altoos by zich hebben, genoeg bekend.

Vr. Kunnen deze Werkwoorden, door zich zelfs, in hunne tydvoegingen, gebogen worden?

Antw. Wanneer wy de Werkwoorden, in hunne tydvoegingen, buigen moeten, hebben wy in onze tael, gelyk in meest alle anderen, de hulp van eenige anderen Werkwoorden, die daerom *Hulpwoorden* genoemd worden, van nooden.

Vr. Welke zyn deze *Hulpwoorden*?

Antw. De Nederduitsche tael heeft vier Hulpwoorden, te weten, *Zyn, Hebben, Worden en Zullen*.

Vr. Hoedanig is de hulp dezer Hulpwoorden, met betrekking tot de Werkwoorden?

Antw. Men kan het rechte gebruik dezer Hulpwoorden in de Werkwoorden niet wel begrypon, ten zy men alvorens kennis van de *Wyzen en Tyden, benevens de Personen en Getallen* der Werkwoorden, hebbe.

Vr. Wat noemt gy de *Wyzen* der Werkwoorden?

Antw. Men noemt de *Wyzen* der Werkwoorden de verscheidenheden, op welken men van eene zaak' spreken kan.

Vr. Hoe veelerlei *Wyzen* zyn 'er?

Antw. Deze *Wyzen* worden tot vier onderscheidene gebragt, de *Aentoonende*, de *Gebiedende*, *Aenvoegende*, en *Eindigende* of *Onbepaalde Wys* genoemd.

Vr. Wat is de *Aentoonende Wys*?

Antw. De *Aentoonende Wys* is, wanneer men iets eenvoudigs, naer de verscheidenheit der tyden, aentoot of verklaert; by voorbeeldt, *Ik loop, liep, heb geloopt, had geloopt, of zal loopen*, waer in men eenvoudig de daedt, die verricht wordt, naer de omstandigheit des tyds, aentoot.

Vr. Wat is de *Gebiedende Wys*?

Antw. De *Gebiedende Wys* is, wanneer men iemand eene daedt gebiedt te verrichten, of ook biddenderwys verzoekt; by voorbeeldt, *Loop, ga, geef*; en in 't meervouwig *Loopt, gaet, geeft*, enz.

Vr. Wat is de *Aenvoegende Wys*?

Antw. De *Aenvoegende Wys*, die men ook de *Toelatende* zou kunnen noemen, wordt gebruikt om iets, op zekere voorwaerden, tot eenig einde te stellen, en moet zich derhalve
eenig,

eenigzins schikken naer de By- en Voorwoorden zoo, als, dat, opdat; by voorbeeldt, zoo ik liege, als ik spreke, dat zy hoorden, op dat wy spelen, enz; en toelatende, laet zy be-mind worden, laet ons uwe gunst verwerven, enz.

Vr. Wat noemt men de Eindigende of Onbepaalde Wys?

Antw. Men noemt de Eindigende of Onbepaalde wys; wanneer de daedt zoo gebruikt wordt, dat 'er noch Persoon, noch Getal, noch Wyze, noch Tydt, zeker bepaeld wordt, waer van zy Onbepaalde heet; by voorbældt, *hooren, spreken, leeren, nemen, zingen,* enz.

Vr. Wat noemt gy de Tyden der Werkwoorden?

Antw. De Tydt, wanneer de daedt, die het Werkwoordt uitdrukt, voorvalt, noemt men den Tydt van het Werkwoordt.

Vr. Hoe vele Tyden zyn 'er in elk Werkwoordt?

Antw. Men heeft in elk Werkwoordt vyf onderscheiden Tyden, die men den *Tegenwoordigen*, den *Onvolmaekten voorleden*, den *Volmaekten voorleden*, den *Meer dan volmaekten voorleden*, en den *Toekomenden Tydt* noemt.

Vr. Wat is de *Tegenwoordige Tydt*?

Antw. De *Tegenwoordige Tydt* beteekent dat eene zaek in het zelfde oogenblik, waer

in men spreekt; geschiedt; by voorbeeldt, ik spreek, ik lees, enz.

Vr. Wat is de *Onvolmaekte voorleden Tydt*?

Antw. De *Onvolmaekte voorleden Tydt* toont aen, dat eene zaak wel begonnen, maer niet geëindigd is; by voorbeeldt, ik sprak, ik las, gy liept, hy zat, enz.

Vr. Wat is de *Volmaekte voorleden Tydt*?

Antw. Door den *Volmaekten voorleden Tydt* drukt men uit dat eene zaak geheel volbragt is; by voorbeeldt, ik heb gediend, gy hebt bemind, wy hebben geloofd, enz.

Vr. Wat is de *Meer dan volmaekte voorleden Tydt*?

Antw. De *Meer dan volmaekte voorleden Tydt* duidt aen, dat eene zaak geheel volbragt is, eer eene andere is geëindigd; by voorbeeldt, ik had bemind, gy had geleden, enz.

Vr. Wat beteekent de *Toekomende Tydt*?

Antw. De *Toekomende Tydt* wyst ons eene zaak als toekomende aen; by voorbeeldt, ik zal beminnen, wy zullen vreezen, enz.

Vr. Hebben deze Tyden in alle de Wyzen der Werkwoorden plaets?

Antw. In de *Gebiedende* en *Onbepaelde* of *Eindigende* Wys, hebben deze Tyden geene plaets; en in de *Aenvoegende* Wys heeft men nog eene tweeden *Volmaekte* en *Meer dan volmaekten Tyd*.

Vr.

Vr. Wat moet men, met betrekking tot de *Personen* en *Getallen*, opmerken?

Antw. In de *Werkwoorden* dient men gade te slaen, de drie onderscheiden *Personen* en de twee *Getallen*.

Vr. Wat zyn de drie *Personen*?

Antw. De eerste *Perfoon* is die van zich zelve spreekt, *Ik*, als *ik geef, loop, enz.* de tweede is tot wien men spreekt, *Gy*, als *gy loopt, gy spreekt, enz.* de derde is van wien men, als van eenen afwezenden, spreekt, *Hy*, als *hy spreekt enz.*

Vr. Wat zyn de *Getallen*?

Antw. De *Getallen* zyn enkel- en meervouwig; enkelvoudig is als men van eenen, meervoudig als men van meer dan eenen *perfoon* spreekt; zynde in het meervoudige de drie *personen* *Wy, Gy* en *Zy*, *wy spreken, gy spreekt, zy spreken.*

ELFDE HOOFDSTUK.

Hoe de Hulpwoorden, in de Tydvoegingen, den Werkwoorden hulp byzetten.

Vr. **K**omen ook de *Hulpwoorden* in de *Werkwoorden* te pas?

Antw. Naedien de *Werkwoorden* door hun-

hunne veranderingen, niet in *ſtaet* zyn de onderscheiden *wyzen* en *tyden* aentetoonen, hebben zy, om dit te verrichten, de hulp der *Hulpwoorden* noodig.

Vr. Op welk eene wys geſchiedt dit?

Antw. Men kan in 't gemeen opmerken, dat de Bedryvende Werkwoorden het Hulpwoordt *hebben*, de *lydende* Werkwoorden de Hulpwoorden *zyn* en *worden*, en alle Werkwoorden het Hulpwoordt *zullen* noodig hebben.

Vr. In welke Tyden komt het Hulpwoordt *hebben* in de Bedryvende Werkwoorden?

Antw. Men heeft het Hulpwoordt *hebben* alleen in de Volmaekte en Meer dan volmaekte Tyden van de Aentoonende en Aenvoegende Wyzen noodig; zoo zegt men: *Ik heb bemind, ik had bemind, dat ik hebbe bemind, dat ik hadde bemind*, enz.

Vr. In welke Tyden komen de Hulpwoorden *zyn* en *worden* in de Lydende Werkwoorden?

Antw. Door het Hulpwoordt *zyn* worden alle Volmaekte en Meer dan volmaekte Tyden, in de Aentoonende en Aenvoegende Wyzen, gemaakt; by voorbeeldt, *Ik ben bemind geweest, ik was bemind geweest, dat ik bemind geweest zy; dat ik bemind geweest ware*, enz. en het Hulpwoordt *worden* dient, om den

Te-

Tegenwoordigen en Onvolmaekter voorleden Tydt der Aentoonende en Aenvoegende Wyzen te maken; by voorbeeldt, *Ik word bemind, ik werd bemind, dat ik worde bemind, dat ik wierde bemind* enz.

Vr. Waer toe dient het Hulpwoordt *zullen*?

Antw. Het Hulpwoordt *zullen* dient om in alle Werkwoorden den toekomenden Tydt te maken; by voorbeeldt, *Ik zal beminnen*; enz.

Vr. Door welk Hulpwoordt worden de onzydige Werkwoorden samengesteld.

Antw. Sommigen der onzydige Werkwoorden worden door het Hulpwoordt *hebben*; andere door *zyn* samengesteld; by voorbeeldt, *rusten* door *hebben*, *Ik HEB gerust*, en *sterven* door *zyn*, *Zy ZYN gestorven*.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Van de Buiging der Hulpwoorden.

Vr. **H**oe wordt het Hulpwoordt *zyn* gebogen?

Antw. Het Hulpwoordt *zyn* buigt men op de volgende wys:

AEN-

AENTOONENDE WYS.

*Tegenwoordige tydt.**Eenvouwig.**Meervouwig.*

Ik heb.	{ Wy zyn.
Gy zyt.	{ Gylieden zyt.
Hy, zy, het is:	{ Zy zyn.

*Onvolmaakte voorleden tydt.**Eenvouwig.**Meervouwig.*

Ik was.	{ Wy waren.
Gy waart.	{ Gylieden waert.
Hy, zy, het was.	{ Zy waren.

*Volmaakte voorleden tydt.**Eenvouwig.**Meervouwig.*

Ik ben geweest.	{ Wy zyn geweest.
Gy zyt geweest.	{ Gylieden zyt geweest.
Hy, zy, het is geweest.	{ Zy zyn geweest.

*Meer dan volmaakte voorleden tydt.**Eenvouwig.**Meervouwig.*

Ik was geweest.	{ Wy waren geweest.
Gy waart geweest.	{ Gylieden waert ge- weest.
Hy, zy, het was ge- weest.	{ Zy waren geweest.

Toekomende tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik zal zyn.	{ Wy zullen zyn.
Gy zult zyn.	{ Gylieden zult zyn.
Hy, zy, het zal zyn.	{ Zy zullen zyn.

GEBIEDENDE WYS.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Wees gy.	{ Zyt, of weest gylie-
	{ den.

AENVOEGENDE OF WENSCHENDE WYS.

Tegenwoordige tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik zy.	{ Wy zyn.
Gy zyt.	{ Gylieden zyt.
Hy, zy, het zy.	{ Zy zyn.

Onvolmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik ware of zoude zyn.	{ Gylieden waert of
	{ zoudt zyn.
Gy waert of zoudt zyn.	{ Wy waren of zoudet
	{ zyn.

Hy

Hy, zy, het ware of } Zy waren of zouden
zoude zyn. } zyn.

Volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i> Ik zy geweest. Gy zyt geweest. Hy, zy, het zy ge- weest.	}	<i>Meervouwig.</i> Wy zyn geweest. Gylieden zyt geweest. Zy zyn geweest.
--	---	---

Meer dan volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i> Ik ware of zoude ge- weest zyn. Gy waert of zoudt geweest zyn. Hy, zy, het ware of zoude geweest zyn.	}	<i>Meervouwig.</i> Wy waren of zouden geweest zyn. Gylieden waert of zoudt geweest zyn. Zy waren of zouden geweest zyn.
---	---	---

Toekomende tydt.

<i>Eenvouwig.</i> Ik zal zyn of geweest zyn. Gy zult zyn of ge- weest zyn. Hy, zy, het zal zyn of geweest zyn.	}	<i>Meervouwig.</i> Wy zullen zyn of ge- weest zyn. Gylieden zult zyn of geweest zyn. Zy zullen zyn of ge- weest zyn.
--	---	--

E I N.

E I N D I G E N D E W Y S .

Tegenwoordige tydt.
Wezen of zyn.

Voorleden tydt.
Geweest zyn.

Toekomende tydt.
Zullen zyn.

D E E L W O O R D E N :

Tegenwoordige tydt.
Zynde of wezende.

Voorleden tydt.
Geweest.

Toekomende tydt.
Zullende zyn.

Vr. Hoe wordt het Hulpwoordt *Hebben* ;
gebogen ?

Antw. Men buigt het Hulpwoordt *Hebben* ;
op de volgende wys :

E

A E N .

A E N T O O N E N D E W Y S.

Tegenwoordige tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik heb.	{ Wy hebben.
Gy hebt.	< Gylieden hebt.
Hy, zy, het heeft.	{ Zy hebben.

Onvolmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik had.	{ Wy hadden.
Gy hadt.	< Gylieden hadt.
Hy had.	{ Zy hadden.

Volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik heb gehad.	{ Wy hebben gehad.
Gy hebt gehad.	< Gylieden hebt gehad.
Hy heeft gehad.	{ Zy hebben gehad.

Meer dan volmaekte voorleden tydt.

<i>Enkelvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik had gehad.	{ Wy hadden gehad.
Gy hadt gehad.	< Gylieden hadt gehad.
Hy had gehad.	{ Zy hadden gehad.

Toe-

Toekomende tydt.

Eenvouwig.
Ik zal hebben
Gy zult hebben.
Hy zal hebben.

Meervouwig.
{ Wy zullen hebben.
< Gylieden zult hebben.
[Zy zullen hebben.

GEBIEDENDE WYS.

Eenvouwig.
Heb gy.

Meervouwig.
& Hebt gylieden.

AENVOEGENDE OF WENSCHENDE WYS.

Tegenwoordige tydt.

Eenvouwig.
Ik hebbe.
Gy hebt.
Hy, zy, het hebbe.

Meervouwig.
{ Wy hebben.
< Gylieden hebt.
[Zy hebben.

Onvolmaekte voerleden tydt.

Eenvouwig.
Ik had of zoude
hebben.
Gy hadt of zoudt heb-
ben.
Hy hadde of zoude
hebben.

Meervouwig.
{ Wy hadden of zouden
hebben.
< Gylieden hadt of zoudt
hebben.
[Zy hadden of zouden
hebben.

Volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik hebbe gehad.	[Wy hebben gehad. Gylieden hebt gehad. Zy hebben gehad.
Gy hebt gehad.	
Hy hebbe gehad.	

Meer dan volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik hadde of zoude hebben gehad.	[Wy hadden of zouden hebben gehad. Gylieden hadt of zoudt hebben gehad. Zy hadden of zouden hebben gehad.
Gy hadt of zoudt hebben gehad.	
Hy hadde of zoude hebben gehad.	

Toekomende tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik zal hebben gehad.	[Wy zullen hebben gehad. Gylieden zult hebben gehad. Zy zullen hebben gehad.
Gy zult hebben gehad.	
Hy zal hebben gehad.	

E I N

E I N D I G E N D E W Y S .

Tegenwoordige tydt.
Hebben.

Voorleeden tydt.
Gehad hebben.

Toekomende tydt.
Zullen hebben.

D E E L W O O R D E N

Tegenwoordige tydt.
Hebbende.

Voorleeden tydt.
Hebbende gehad.

Toekomende tydt.
Zullende hebben.

Vr. Hoe buigt men het Hulpwoordt *Worden.*

Antw. Het Hulpwoordt *Worden* buigt men aldus :

A E N T O O N E N D E W Y S.

Tegenwoordige tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig</i>
Ik word.	{ Wy worden.
Gy wordt.	{ Gylieden wordt.
Hy, zy, het word.	{ Zy worden.

Onvolmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik werd.	{ Wy werden.
Gy werdt.	{ Gylieden werdt.
Hy, zy, het werd.	{ Zy werden.

Volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik ben geworden.	{ Wy zyn geworden.
Gy zyt geworden.	{ Gylieden zyt gewor-
Hy, zy, het is gewor-	{ den.
den.	{ Zy zyn geworden.

Meer dan volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik was geworden.	{ Wy waren geworden.
	Gy

Gy waert geworden.	{ Gylieden waert ge-
Hy, zy, het was ge-	< worden.
worden.	{ Zy waren geworden.

Toekomende tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik zal worden.	{ Wy zullen worden.
Gy zult worden.	< Gylieden zult worden.
Hy, zy, het zal wor-	{ Zy zullen wordeh.
den.	

G E B I E D E N D E W Y S .

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Word gy.	{ Wordt gylieden.

A E N V O E G E N D E O F W E N S C H E N D E W Y S .

Tegenwoordige tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik worde-	{ Wy worden.
Gy wordt.	< Gylieden wordt.
Hy, zy, het worde.	{ Zy worden.

Onvolmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik wierd of zoude worden.	Wy wierden of zouden worden.
Gy wierdt of zoudt worden.	Gylieden wierdt of zoudt worden.
Hy, zy, het wierde of zoude worden.	Zy wierden of zouden worden.

Volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik zy geworden.	Wy zyn geworden.
Gy zyt geworden.	Gylieden zyt geworden.
Hy, zy, het zy geworden.	Zy zyn geworden.

Meer dan volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik ware of zoude geworden zyn.	Wy waren of zouden geworden zyn.
Gy waert of zoudt geworden zyn.	Gylieden waert of zoudt geworden zyn.
Hy, zy, het ware of zoude geworden zyn.	Zy waren of zouden geworden zyn.

Toe-

Toekomende tydt.

<i>Eenvouwig</i>	
Ik zal geworden zyn.	{ <i>Meervouwig</i> Wy zullen geworden zyn. Gylieden zult gewor- den zyn. Zy zullen geworden zyn.
Gy zult geworden zyn.	
Hy, zy, het zal ge- worden zyn.	

E I N D I G E N D E W Y S .

Tegenwoordige tydt.

Worden.

Voorleden tydt.

Geworden zyn.

Toekomende tydt.

Zullen worden.

D E E L W O O R D E N .

Tegenwoordige tydt.

Wordende.

Voorleden tydt.

Geworden.

Toekomende tydt.

Zullende worden.

Vr. Hoe wordt het Hulpwoordt *zullen* gebogen?*Antw.* Het Hulpwoordt *zullen* is in vele Wyzen en Tyden gebrekkelyk, en wordt dus gebogen:

A E N T O O N E N D E W Y S .

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik zal.	{ Wy zullen.
Gy zult.	{ Gylieden zult.
Hy, zy, het zal.	{ Zy zullen.

A E N V O E G E N D E W Y S .

<i>Enkelvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik zoude.	{ Wy zouden.
Gy zoudt.	{ Gylieden zoudt.
Hy, zy, het zoude.	{ Zy zouden.

E I N D I G E N D E W Y S .

Zullen.

D E E L W O O R D T .

Zullende

DER.

DE RTIENDE HOOFDSTUK.

Van de Buiging der Werkwoorden met de Hulpwoorden.

Vr. **O**p welk eene wys wordt het persoonlyk bedryvend Werkwoord *Beminnen* gebogen?

Antw. Men buigt het persoonlyk bedryvend Werkwoordt *Beminnen* op de volgende wys:

A E N T O O N E N D E W Y S.

Tegenwoordige tydt.

Eenvouwig.

Ik bemin.

Gy bemint.

Hy, zy, het bemint.

Meervouwig.

{ Wy beminnen.

{ Gylieden bemint.

{ Zy beminnen.

Onvolmaekte voorleden tydt.

Eenvouwig.

Ik beminde.

Gy beminde.

Hy, zy, het beminde.

Meervouwig.

{ Wy beminnen.

{ Gylieden bemindet of beminden.

{ Zy beminden.

Vol.

Volmaakte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik heb bemind.	Wy hebben bemind.
Gy hebt bemind.	Gylieden hebt bemind.
Hy, zy, het heeft be- mind.	Zy hebben bemind.

Meer dan volmaakte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik had bemind.	Wy hadden bemind.
Gy hadt bemind.	Gylieden hadt bemind.
Hy, zy, het had be- mind.	Zy hadden bemind.

Toekomende tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik zal beminnen.	Wy zullen beminnen.
Gy zult beminnen.	Gylieden zult beminnen.
Hy, zy, het zal be- minnen.	Zy zullen beminnen.

G E B I E D E N D E . W Y S .

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Bemin.	Bemint.

A E N .

AENVOEGENDE OF WENSCHENDE WYS.

Tegenwoordige tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik beminne.	{ Wy beminnen.
Gy bemint.	{ Gylieden bemint.
Hy, zy, het beminne.	{ Zy beminnen.

Onvolmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik beminde of zoude beminnen.	{ Wy beminnen of zouden beminnen.
Gy beminde of zoudt beminnen.	{ Gylieden bemindet of beminden, of zoudt beminnen.
Hy, zy, het beminde of zoude beminnen.	{ Zy beminden of zouden beminnen.

Volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik hebbe bemind.	{ Wy hebben bemind.
Gy hebt bemind.	{ Gylieden hebt bemind.
Hy, zy, het hebbe bemind.	{ Zy hebben bemind.

Meer

Meer dan volmaakte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i> Ik hadde of zoude be- mind hebben. Gy hadt of zoudt be- mind hebben. Hy, zy, het hadde of zoude bemind heb- ben.	}	<i>Meervouwig.</i> Wy hadden of zouden bemind hebben. Gylieden hadt of zoudt bemind hebben. Zy hadden of zoude bemind hebben.
---	---	---

Toekomende tydt.

<i>Eenvouwig.</i> Ik zal bemind heb- ben Gy zult bemind heb- ben. Hy, zy, het zal be- mind hebben.	}	<i>Meervouwig.</i> Wy zullen bemind heb- ben. Gylieden zult bemind hebben. Zy zullen bemind heb- ben.
--	---	---

E I N D I G E N D E W Y S .

Tegenwoordige tydt.

Beminnen.

Voorleden tydt.

Bemind hebben.

Toe-

Toekomende tydt.

Te zullen beminnen.

DEELWOORDEN.

Tegenwoordige tydt.

Beminnende.

Voorleden tydt.

Hebbende bemind.

Toekomende tydt.

Zullende beminnen.

Vr. Hoe buigt men het lydende Werkwoordt *Bemind* worden?

Antw. Men buigt het lydende Werkwoordt-*Bemind* worden aldus:

A E N T O O N E N D E W Y S .

Tegenwoordige tydt.

Eenvouwig.

Ik word bemind.

Gy wordt bemind.

Hy, zy, het wordt bemind.

Meervouwig.

Wy worden bemind.

Gylieden wordt bemind.

Zy worden bemind.

On-

Onvolmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik werd bemind.	{ Wy werden bemind. Gylieden werdt be- mind. Zy werden bemind.
Gy werd bemind.	
Hy, zy, het werd be- mind.	

Volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik ben bemind of be- mind geweest.	{ Wy zy bemind of be- mind geweest. Gylieden zyt bemind of bemind geweest. Zy zyn bemind of be- mind geweest.
Gy zyt bemind of be- mind geweest.	
Hy, zy, het is bemind of bemind geweest.	

Meer dan volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik was bemind of be- mind geweest.	{ Wy waren bemind of bemind geweest. Gylieden waert bemind of bemind geweest. Zy waren bemind of bemind geweest.
Gy waert bemind of bemind geweest.	
Hy, zy, het was be- mind of bemind ge- weest.	

Toe-

Toekomende tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik zal bemind worden.	Wy zullen bemind worden.
Gy zult bemind worden.	Gylieden zult bemind worden.
Hy, zy, het zal bemind worden.	Zy zullen bemind worden.

GEBIEDENDE WYS.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Word gy bemind.	Wordt gylieden bemind.

AENVOEGENDE OF WENSCHENDE WYS.

Tegenwoordige tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik worde bemind.	Wy worden bemind.
Gy wordt bemind.	Gylieden wordt bemind.
Hy, zy, het worde bemind.	Zy worden bemind.

Onvolmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik wierde of zoude bemind worden.	Wy wierden of zouden bemind worden.
Gy wierdt of zoudt bemind worden.	Gylieden wierdt of zoudt bemind worden.
Hy, zy, het wierde of zoude bemind worden.	Zy wierden of zouden bemind worden.

Volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik zy bemind of bemind geweest.	Wy zyn bemind of bemind geweest.
Gy zyt bemind of bemind geweest.	Gylieden zyt bemind of bemind geweest.
Hy, zy, het zy bemind of bemind geweest.	Zy zyn bemind of bemind geweest.

Meer dan volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik ware of zoude bemind geweest zyn.	Wy waren of zouden bemind geweest zyn.
Gy waert of zoudt bemind geweest zyn.	Gylieden waert of zoudt bemind geweest zyn.

Hy,

Hy, zy, het ware of { Zy waren of zouden
zoude bemind ge- { bemind geweest zyn.
weest zyn.

Toekomende tydt.

Eenvouwig. Meervouwig.

Ik zal bemind of ge- { Wy zullen bemind of
weest zyn. { geweest zyn.

Gy zult bemind of ge- { Gylieden zult bemind
weest zyn. { of geweest zyn.

Hy, zy, Het zal be- { Zye zullen bemind of
mind of geweest zyn. { geweest zyn.

EINDIGENDE WYS.

Tegenwoordige tydt.

Bemind worden.

Voorleden tydt.

Bemind zyn.

Toekomende tydt.

Bemind zullen worden.

DEELWOORDEN.

Tegenwoordige tydt.

Bemind wordende.

Voorleden tydt.
Bemind zynde.

Toekomende tydt.
Bemind zullende worden.

Zy. Hoe wordt het persoanlyk onzydige
Werkwoord *Sterven* gebogen?

Antw. Men buigt het persoanlyke onzydige
Werkwoord *Sterven* aldus:

A E N T O O N E N D E W Y S . .

Tegenwoordige Tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik sterf.	{ Wy sterven.
Gy sterft.	{ Gylieven sterft.
Hy, zy, het sterft.	{ Zy sterven.

Onvolmaakte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik storf of stierf.	{ Wy storven of stierven.
Gy storf of stierft.	{ Gylieven storf of stierft.
Hy, zy, het storf of stierft.	{ Zy storven of stierven.

Volmaakte voorleden tydt.

Eenvouwig. *Meervouwig.*

Ik ben gestorven.	}	Wy zyn gestorven.
Gy zyt gestorven.		Gylieden zyt gestor-
Hy, zy, het is ge-		ven.
storven.	}	Zy zyn gestorven.

Meer dan volmaakte voorleden tydt.

Eenvouwig. *Meervouwig.*

Ik was gestorven.	}	Wy waren gestorven.
Gy waert gestorven.		Gylieden waert ge-
Hy, zy, het was ge-		storven.
storven.	}	Zy waren gestorven.

Toekomende tydt.

Eenvouwig. *Meervouwig.*

Ik zal sterven.	}	Wy zullen sterven.
Gy zult sterven.		Gylieden zult sterven.
Hy, zy, het zal ster-		Zy zullen sterven.
ven.	}	

GEBIEDENDE WYSE.

Eenvouwig. *Meervouwig.*

Sterf.	}	Sterft.
--------	---	---------

AENVOEGSEL OF WENSCHENDE WYS.

Tegenwoordige tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik sterve.	Wy sterven.
Gy sterft.	Gylieden sterft.
Hy, zy, het sterve.	Zy sterven.

Onvolmaakte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik storve, stierve of zouden sterven.	Wy storven, stierven of zouden sterven.
Gy storft, stierft of zoudt sterven.	Gylieden storft, stierft of zoudt sterven.
Hy, zy, het storve, stierve of zoude sterven.	Zy storven, stierven of zouden sterven.

Volmaakte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik zy gestorven.	Wy zyn gestorven.
Gy zyt gestorven.	Gylieden zyt gestorven.
Hy, zy, het zy gestorven.	Zy zyn gestorven.

Mer

*Meer dan volmaekte voorleden tydt.**Eenvouwig.*

Ik ware of zoude gestorven geweest zyn.

Gy waert of zoudt gestorven geweest zyn.

Hy, zy, het ware of zoude gestorven geweest zyn.

Meervouwig.

Wy waren of zouden gestorven geweest zyn.

Gylieden waert of zoudt gestorven geweest zyn.

Zy waren of zouden gestorven geweest zyn.

*Toekomende tydt.**Eenvouwig.*

Ik zal gestorven of geweest zyn.

Gy zult gestorven of geweest zyn.

Hy, zy, het zal gestorven of geweest zyn.

Meervouwig.

Wy zullen gestorven of geweest zyn.

Gylieden zult gestorven of geweest zyn.

Zy zullen gestorven of geweest zyn.

E I N D I G E N D E W Y S . . .

Tegenwoordige tydt.

Sterven.

Voorleden tydt.

Gestorven zyn.

Toekomende tydt.

Te zullen sterven.

D E E L W O O R D E N .

Tegenwoordige tydt.

Stervende.

Voorleden tydt.

Zynde gestorven.

Toekomende tydt.

Zullende sterven.

Vr. Hoe wordt het wederkeerige Werk-
woordt *zich vleiën* gebogen?

Antw. Men buigt het wederkeerige Werk-
woordt *zich vleiën* aldus:

A E N T O O N E N D E W Y S .

Tegenwoordige tydt.

Eenvouwig.

Ik vlei my.

Gy vleit u.

Hy vleit zich.

Meervouwig.

{ Wy vleiën ons.

{ Gylieden vleit u.

{ Zy vleiën zich.

On-

Ik vleide my.	{ Wy vleiden ons. } Gylieden vleiden u. } Zy vleiden zich.
Gy vleide u.	
Hy vleide zich.	

Onvolmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik heb my geveleid.	{ Wy hebben ons ge- } vleid. } Gylieden hebt u ge- } vleid. } Zy hebben zich ge- } vleid.
Gy hebt u geveleid.	
Hy heeft zich geveleid.	

Volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik heb my geveleid.	{ Wy hebben ons ge- } vleid. } Gylieden hebt u ge- } vleid. } Zy hebben zich ge- } vleid.
Gy hebt u geveleid.	
Hy heeft zich geveleid.	

Meer dan volmaekte voorleden tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>	
Ik had my geveleid.	{ Wy hadden ons ge- } vleid.	
	F s	Gy

Gy hadt u geveleid.	}	Gylieden hadt u ge- veleid.
Hy had zich geveleid.		Zy haden zich ge- veleid.

Toekomende tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>	
Ik zal my vleiën.	}	Wy zullen ons vleiën.
Gy zult u vleiën.		Gylieden zult u vleiën.
Hy zal zich vleiën.		Zy zullen zich vleiën.

GEBIEDENDE WYS.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Vlei u.	{ Vleiën wy ons.

AENVOEGENDE OF WENSCHENDE WYS.

Tegenwoordige tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>	
Dat ik my vleië.	}	Dat wy ons vleiën.
Dat gy u vleit.		Dat gylieden u vleit.
Dat hy zich vleië.		Dat zy zich vleiën.

On-

Onvolmaakte voorleden tydt.

Eenvouwig.

Meervouwig.

Ik zou my vleiën.

Wy zouden ons vleiën.

Gy zoudt u vleiën.

Gylieden zoudt u vleiën.

Hy zou zich vleiën.

Zy zouden zich vleiën.

Volmaakte voorleden tydt.

Eenvouwig.

Meervouwig.

Dat ik my geveleid hebbe.

Dat wy ons geveleid hebben.

Dat gy u geveleid hebt.

Dat gylieden u geveleid hebt.

Dat hy zich geveleid hebbe.

Dat zy zich geveleid hebben.

Meer dan volmaakte voorleden tydt.

Eenvouwig.

Meervouwig.

Ik zou my geveleid hebben.

Wy zouden ons geveleid hebben.

Gy zoudt u geveleid hebben.

Gylieden zoudt u geveleid hebben.

Hy zou zich geveleid hebben.

Zy zouden zich geveleid hebben.

Toe-

Toekomende tydt.

<i>Eenvouwig.</i>	<i>Meervouwig.</i>
Ik zal my geveleid hebben.	Wy zullen ons geveleid hebben.
Gy zult u geveleid hebben.	Gylieden zult u geveleid hebben.
Hy zal zich geveleid hebben.	Zy zullen zich geveleid hebben.

E I N D I G E N D E W Y S .

Tegenwoordige tydt.

Zich vleien.

Voorleden tydt.

Zich geveleid hebben.

Toekomende tydt.

Zich te zullen vleien.

D E E L W O O R D E N .

Tegenwoordige tydt.

Zich vleïende.

Voorleden tydt.

Zich geveleid hebbende.

Toe.

Toekomende tydt.
Zich zullende vlieën.

Vr. Hoe wordt het onpersoonlyke Werk-
woordt *Waeien* gebogen?

Antw. Men buigt het onpersoonlyke Werk-
woordt *Waeien* aldus:

AENTOONENDE WYS.

Tegenwoordige tydt.

Het waeit.

Onvolmaekte voorleden tydt.

Het woei.

Volmaekte voorleden tydt.

Het heeft gewaëid.

Meer dan volmaekte voorleden tydt.

Het had gewaëid.

Toekomende tydt.

Het zal waeien.

AENVOEGENDE OF WENSCHENDE WYS.

Tegenwoordige tydt.

Het waëie.

On-

Onvolmaakte voorleden tydt.
Het woeie of zoude waeien.

Volmaakte voorleden tydt.
Het hebbe gewaeid.

Meer dan volmaakte voorleden tydt.
Het hadde gewaeid of zoude gewaeid hebben.

Toekomende tydt.
Het zal gewaeid hebben.

E I N D I G E N D E W Y S .

Tegenwoordige tydt.
Waeien.

Voorleden tydt.
Gewaeid hebben.

Toekomende tydt.
Te zullen waeien.

D E E L W O O R D E N .

Tegenwoordige tydt.
Waeiende.

Voor-

Voorleden tydt.
Hebbende gewaid.

Toekomende tydt.
Zullende waaien.

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

Van de Deelwoorden.

Wat zyn de *Deelwoorden*?

Antw. De *Deelwoorden* zyn woorden, die, evengelyk de *Werkwoorden*, te kennen geven wat een persoon doet of tydt.

Vr. Waerom worden zy dan *Deelwoorden* genoemd?

Antw. Men noemt ze *Deelwoorden*, om dat zy van de *Werkwoorden* afgeleid, en gelyk de *Naemwoorden* gebogen worden, en dus aen beiden deel nemen.

Vr. Hoe vele foorten van *Deelwoorden* zyn 'er?

Antw. Men onderscheidt de *Deelwoorden* in *bedryvende* en *lydende*.

Vr. Wat zyn de *bedryvende Deelwoorden*?

Antw. De *Deelwoorden*, die het bedryf eener daed' aentoonen, noemt men *bedryven-*
ven.

vende; by voorbeeld, *hoarende, loepende, roepende, zingende, enz.*

Vr. Wat zyn de *lydende* Deelwoorden?

Antw. De *lydende* Deelwoorden zyn zulken, die ons eenen perfoon, die iets lydt, voorstellen, als *gehoord, bemind, gelezen, gezongen, enz.*

Vr. Wanneer worden de Deelwoorden als *Toevoegelyken Naemwoorden* gebruikt?

Antw. Wanneer de Deelwoorden de eigenschap of hoedanigheid eener zaak' uitdrukken, worden zy als *toevoegelyke Naemwoorden* beschouwd, zynde dan ook aen derzelven buigingen onderworpen; by voorbeeldt, *een roepend man, eene hoorende, vrouw, een geslagen kind. (*)*

Vr. Wanneer zyn de Deelwoorden *onveranderlyk*, dat is, geene buiging onderworpen?

Antw. Wanneer de Deelwoorden by de drie personen in beide de getallen der *Werkwoorden* gevoegd worden, zyn zy *onveranderlyk*; by voorbeeld, *Ik vertrek sprekende, gy loopt zingende, hy droomt schreeuwende, gy leunt*

(*) Wy zullen, om niet al te lang te zyn, de buiging der Deelwoorden niet opgeven, naer dien dezelve met die der *Toevoegelyke Naemwoorden*, by *Zelfftandigen* gevoegd zynde, *genoegzaam* overeenkomt.

leunt staende, zy roepen schreitende; zynde in deze gevallen in het enkel- en meervouwige beide onveranderlyk.

VYFTIENDE HOOFDSTUK.

Van de Onveranderlyke en in 't byzonder van de Bywoorden.

Vr. Welk is het eerste Onveranderlyke Woordt?

Antw. Het eerste Onveranderlyke Woordt noemt men het *Bywoordt*.

Vr. Wat is het *Bywoordt*?

Antw. Het *Bywoordt* is een Woordt, dat in de rede by de Naem- Werk- of Deelwoorden gevoegd wordt, en geen werk, bedryf, lyden, naem of persoon aantoot, maer alleen dient om de toevallige omstandigheden en hoedanigheden der dingen uitte drukken.

Vr. Geef hier een voorbeeldt van.

Antw. Dit blykt uit alle de *Bywoorden*; doch om 'er slechts één tot voorbeeldt te stellen, zoo nemen wy het *Bywoordt* *Wysfelyk*: wanneer ik nu zeg, dat deze of die wysfelyk handelt, zoo druk ik met dat *Bywoordt* geen persoon of bedryf, enz. uit, maar alleen de wys- of hoedanigheid van zyn bedryf; en zoo is 't met alle de overigen.

Vr. Zyn de Bywoorden geest de minste veranderingen onderworpen?

Antw. Hoewel men de Bywoorden onder de onveranderlyke woorden telt, noghans zyn zy aen de verandering, die de Trappen der vergelyking ondergaen, onderworpen; want men zegt, *wysfelyk, wysfelyker en wysfelykst.*

Vr. Wat moet men in de Bywoorden in acht nemen?

Antw. In de Bywoorden moet men aenmerken, 1° derzelver *Beteekenis*, ten 2de *Ge-daente*, en ten 3de *Gestalte*.

Vr. Hoe veellei is de Beteekenis der Bywoorden?

Antw. De Beteekenis der Bywoorden is zeer verschillende: sommigen beteekenen eene *hoegrootheid*, anderen eene *plaats*, *tydt*, *orde*, *getal*, *hoedanigheid*, enz.

Vr. Welke zyn de Bywoorden der *Hoegrootheid*?

Antw. De Bywoorden van *Hoegrootheid* zyn die op de vraag, *hoe veel?* antwoorden; als *weinig*, *lustel*, *veel*, *matiglyk*, *al te veel*, *al te veel*, *zeer veel*, *genueg*, *overvloedig*, enz.

Vr. Welke noemt gy de Bywoorden der *plaatsen*?

Antw. De *plaatselyke* Bywoorden zyn *waer*, *hier*, *daer*, *ginsch*, *ergens*, *elders*, *naby*, *verre*

re, verwaert, herwaert, ginswaert, hier
naer toe, van boven, van achter, van elders,
waer door, hier door, en meer anderen; zyn-
de dezelve onderscheiden in zulken, die
in, tot, van of door eene plaetse zyn.

Vr. Welke zyn de Bywoorden van Tydt?

Antw. De Bywoorden van Tydt drukken
den tegenwoordigen, voorleden, toekomstigen,
en onbepaalden Tydt uit.

Vr. Geef my van allen eens eenige voor-
beelden.

Antw. De Bywoorden van den tegenwoor-
digen Tydt zyn *heden, heidendaege, nu*; die
van den voorledenen Tydt, *gisteren, eergis-
teren, onlangs, noorhene, zoo even, voortyds,
voormaels, te voren, nooit, eertyds, al over-
lang*; die van den toekomstigen Tydt, *mor-
gen, overmorgen, straks, flus, terstond, nini-
mer, eerstdaege*; die van den onbepaalden
Tydt, *toen, somtyds, altydt, sommyle, onder-
nylen, vast, daeglyk, vroeg, spade, laet,
s' smorgeits, s' uchtens, des zomers, des win-
ters, enz.*

Vr. Wat zyn Bywoorden van Hoedanig-
heit?

Antw. De Bywoorden van Hoedanigheid
zyn, *wel, kwalik, euvel, slim, heuschelyk, wys-
felyk, prysfelyk, zaliglyk, gevaerlyk, armelyk,
langzaam, rasch, traeg, stip, en meer an-
deren.*

Vr. Kan men niet nog een grooter getal van Bywoorden oprekenen?

Antw. Men kan by deze Bywoorden nog tellen die van *bevestiging*, *loochening*, *aenwyzing*, *aenporring*, *verzameling*, *afzondering*, *gelykenis*, *twyfeling*, *verkiezing*, *vergrooting*, *ondervinding*, *toegeving*, en *vermeerdering*.

Vr. Geef van elk eenige voorbeelden op.

Antw. De Bywoorden van *bevestiging* zyn *ja*, *waerlyk*, *zeker*, *immers*; van *loochening*, *neen*, *niet*, *geenszins*; van *aenwyzing*, *zie*, *hier*, *daer*, *namelyk*, *te weten*; van *aenporring*, *welaen*, *lustig*, *wakker*; van *verzameling*, *te gelyk*, *teffens*, *te samen*; van *afzondering*, *byzonderlyk*, *inzonderheit*, *alleen*, *slechts*; van *gelykenis*, *als*, *gelyk*, *gelykerwys*, *byna*, *bykans*, *vraegswyze*, *spotswyze*; van *twyfeling*, *mogelyk*, *misschien*, *hachelyk*, *veelligt*; van *verkiezing*, *eer*, *meer*, *liever*, *veelër*, *veelmeer*, *voornamelyk*, *vooral*; van *vergrooting*, *zeer*, *gansch*, *geheellyk*, *geweldig*, *alenzins*, *t'eenmael*; van *ondervraging*, *of*, *hoe*, *wanneer*, *waerom*, *op wat wyze*; van *toevoeging*, *genomen*, *gesteld*, *het zy zou*; van *vermindering*, *naeuwlyks*, *bezwaerlyk*, *schier* (*).

(*) Wy zouden hier de byzondere afleidingen der Bywoorden kunnen byvoegen: doch wy zouden dan eensdeels te ver uitweiden, en ook de eenvoudigheid van ons bestek te buiten gaen.

Z E S.

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

Van de Voegwoorden.

Vr. Wat zyn *Voegwoorden*?

Antw. De *Voegwoorden* zyn onbuigzame *Woorden*, diennende om eene rede te samen te voegen en aenëen te schakelen; by voorbeeldt, *en*, *mitsgaders*, enz.

Vr. Wat moet men omtrent de *Voegwoorden* in acht nemen?

Antw. By de *Voegwoorden* slaet men de *Beteekenis* en *Orde* gade.

Vr. Hoe onderscheidt men de *Voegwoorden*, met betrekking tot hunne *Beteekenis*?

Antw. Ten aanzien der *Beteekenis*se *woorden* de *Voegwoorden* in eenige byzondere foorten onderscheiden, te weten in, 1 *samenbindende*, 2 *verhalende*, 3 *redenschriftende*, 4 *toegevende*, 5 *wederstrevende*, 6 *besluitende*, 7 *redenerende*, 8 *voorwaerdelyke*, 9 *oorzake-lyke*.

Vr. Geef van elk eens eenige *Voorbeelden*.

Antw. De *samenvoegende Voegwoorden* zyn *en*, *ook*, *noch*, *daer en boven*, *mede*, enz. de *verhalende dat*, *hoe*, de *toegevende of*, *schoon*, *het zy*, *het zy dat*, de *wederstrevende nogthans*, *niettemin*, *echter*, *evenwel*,
G 3 maer,

maer, doch, toech, de besluitende want, om dat dewyl, mits, doordien, naerdemael, aengezien, naerdien, enz. de redenerende dan, aerom, waerom, weshalve, derhalve, de voorwaerdelyke indien, zoo, by aldien, by zoo verre, ten zy, ten ware, is 't dat, de oorzakelyken dat, op dat, ten einde dat, enz.

Vr. Hoe onderscheidt men de Orde der Voegwoorden?

Antw. De Sprackkunsteners onderscheiden de Orde der Voegwoorden in drie, te weten in voorgaende, navolgende en onverschillige Voegwoorden.

Vr. Geef van elk weder eenige voorbeelden.

Antw. De voorgaende zyn, die voor eene rede komen, als want, waerom, en, noch, maer, zoo, indien, by aldien, hoewel, schoon, dewyl, om dat, doordien, naerdien, vermits, nademael, dat, op dat, ten einde; de navolgende zyn, die het begin eener rede volgen, als dan, doch, mede, eindelyk; de onverschilligen zyn, die voor en achter den aenvang eener rede gesteld kunnen worden; by voorbeeldt, ook, daerom, derhalve, nogthans, echter, evenwel, niettemin, wel, enz.

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK

Van de Voorzetselen.

Wat zyn de Voorzetsels?

Antw. De Voorzetsels zyn onbuigelyke woorden, die dus genoemd worden, om dat zy voor andere woorden, die zy in hunne Naemvallen beheerfchen, geplætst dienen, om verscheidene omstandigheden van personen of zaken uittedrukken.

Vr. Hoe zou men deze voorzetsels kunnen onderscheiden?

Antw. Men onderscheidt deze Voorzetsels in zulken, die betrekking op, in en tot eene plaets hebben, 2 in zulken, die eene oorzaak te kennen geven, ten 3 in zulken, die eene ontbering of uitsluiting aanduiden, ten 4 in zoodanigen, die den tydt aanwyzzen; en eindelijk het samenvoegende voorzetsel *Met*.

Vr. Geef van de vier eersten de voorbeelden op.

Antw. Van de eerste soort zyn *in, aen, op, digthy, uit, by, voor, boven, beneden, hinnen, omrent, onder, over, tegen, tot, rondom, door, tusfchen, echter, voorby*; van de tweede soort zyn *om, volgens, wegens, maer, uit*; van de derde zyn *béhalve, zonder,*

der; en van de laetsten zyn. *sedert, snits, omtrent, voor, naer, tusfchen.*

AGTTIENDE HOOFDSTUK.

Van de Tusfchenwerping.

Wr. **W**at noemt men *Tusfchenwerpingen*?

Antw. Men noemt eene *Tusfchenwerping* een onbuigzaam woordt, dat uit zich zelve eenen zin uitmaekt, en zoo genoemd wordt, om dat men het tusfchen de rede inwerpt, om door het zelve eene hærtstocht uitdrukken.

Vr. Hoe worden dezelve onderscheiden?

Antw. Men brengt deze *Tusfchenwerpingen* tot verscheiden foorten, noemende hen *Tusfchenwerpingen* van *smeekingen*, als, *ei, e-lieve*; van *wenschingen*, *ach, ach dat, ach of*; van *redekaveling*, *toch*; van *bedreiging*, *wee*; van *droefenisfe*, *och, helaes, eitaes, et-laci, och arm, ei my*; van *blydschap*, *heisa*; van *befpotting*, *jou*; van *gelach*, *ha ha*; van *goedkeuring*, *braef*; van *verfmading*, *fy, foei, o schande*; van *geroep*, *hem*; van *beklag*, *och, o my*; *gebiedende*, *stil, sus.*

NEDERDUITSCH
SPRAEKKUNST,
VOOR DE
J E U G D T.

*Uit verscheidene onzer voornaemste
Spraeckkunstschryveren opgesteld;*

DOOR
KORNELIS VANDER PALM;

*Fransch en Duitsch Kostschoolhouder,
te Delfshaven.*

DERDE STUKJE.

Derde Druk.

TE ROTTERDAM,
By REINIER ARRENBURG,
1789.

LIBRARY OF THE

UNIVERSITY OF MICHIGAN

ANN ARBOR

1911

THE UNIVERSITY OF MICHIGAN LIBRARY

ANN ARBOR, MICHIGAN

1911

LIBRARY OF THE

UNIVERSITY OF MICHIGAN

ANN ARBOR

1911

UNIVERSITY OF MICHIGAN LIBRARY

1911

N E D E R D U I T S C H E
S P R A E K K U N S T ,
V O O R D E
J E U G D T.
D E R D E A F D E E L I N G .

E E R S T E H O O F D S T U K .

Van de Woordvoeging.

W *Vr.* at is de *Woordvoeging*?

Antw. De *Woordvoeging* is eene schikking der woorden, om door dezelve eene goede rede uittemaken.

Vr. Wat moet men, tot dat einde, in acht nemen?

Antw. Om deze *Woordvoeging* wel te verrichten, geeft men acht dat de woorden in hunne natuurlyke overeenkomst, rechtmatige beheersching, en behoorlyke plaets gesteld worden.

Vr. Op welk een wys geschiedt dat?

Antw. Tot verrichting hiervan, neemt men

men alle de Spraekdeelen, en beschouwt hoe dezelve of niet elkander en, of met andere Spraekdeelen gevoegd moeten worden, en of niet het eene woordt door het andere beheerscht wordt; en men stelt dus elk woordt op deszelfs behoorlyke plaets.

Vr. Is deze naeuwkeurige schikking ten uiterste noodzakelyk?

Antw. Door de naeuwkeurigheid dezer schikkinge, bekomt men niet alleen eene zuiverheit van styl en rechtmatige uitdrukking, overeenkomstig den aert der zaken; maer men verkrygt ook eene zoetvloeiendheit in het schryven, waer door het geschreven met aendacht en vermaek gelezen wordt.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Aenmerkingen over de Geslachtwoorden.

Vr. **W**at moet men van de *Geslachtwoorden*, met betrekkinge tot het *getal*, *geslacht* en de *Naemvallen*, opmerken?

Antw. De bepalynde *Geslachtwoorden* *de* en *het*, en de nietbepalynde *een*, *eene*, *een* moeten met hunne navolgende *Naemwoorden*

den in Getal, Geslacht, en Naemval overeenstemmen; by voorbeeldt, *de man, de vrouw, het kindt, en een man, eene vrouw, een kindt.*

Vr. Hoe komen de bepalende Geslachtwoorden *de* en *het* met hunne volgende Naemwoorden, in *getal, geslacht* en *naemval*, in het vorige voorbeeldt, overeen?

Antw. Uit het vorige voorbeeldt ziet men dat de bepalende Geslachtwoorden *de* en *het*, zoo wel als de Naemwoorden, *man, vrouw, en kindt*, in het enkelvoudige getal staen; dat *de* voor het mannelyke, en *het* voor het onzydige geplaatst is; eindelyk dat Geslacht- en Naemwoorden in den eersten Naemval gezet zyn.

Vr. Hoe bewyst gy deze overeenkomst van de niet bepalende Geslachtwoorden *een, eene* en *een*?

Antw. De nietbepalende Geslachtwoorden *een, eene, en een* zyn ook van het zelfde getal, als *man, vrouw* en *kindt*. *Een* van het mannelyk en onzydige met *man* en *kindt*, *eene* van het vrouwelyke gelyk *vrouw*; en *zy* staen met de Naemwoorden in den eersten Naemval.

Vr. Wat neemt men van de *Geslachtwoorden*, met betrekking' tot de zelfstandige woorden, waer?

Antw. Als van twee zelfstandige Naemwoorden het laetste sene *hoedanigheid* of eenen *eernaem* beteekent, wordt het Geslachtwoordt alleen voor het eerste zelfstandige Naemwoord geplacetst; en dus schryft men *de Heer Burgemeester*, *de Vrouw Schoutin*, en niet *de Heer de Burgemeester*, *de Vrouw de Schoutin*; ook niet *Heer de Burgemeester*, *Vrouw de Schoutin*.

Vr. Zou men niet eenige uitzondering hier van kunnen maken?

Antw. Hiervan zou men kunnen uitzonderen, dat men, iemand aansprekende, zou mogen zeggen *Mevrouw de Landgravin*, enz. wanneer men iemand een byzonder teeken van 'eerbied' geven wil, of by onderscheiding van anderen spreekt; by voorbeeldt, *myn Heer de Schout bemint de gerechtigheit*; *myn Broeder de Predikant beschermt deugd en godvrucht*.

Vr. Wat neemt men waer, wanneer 'er ettelyke zelfstandige woorden op elkanderen volgen?

Antw. Wanneer eenige zelfstandige Naemwoorden van het zelfde geslacht elkanderen volgen, zoo wordt het Geslachtwoordt niet herhaeld; maer men zet voor het laetste zelfstandige woordt het bindende wordeken *en*, dat de plaets van de herhaling' vervult; by
voor-

voorbeeld, *de zong, behommering, granschap*
en woede mengden zich onder een.

Vr. Waerom zegt gy van het zelfde ge-
 flacht?

Antw. Wanneer de zelfstandige woorden
 niet van het zelfde geflacht zyn, moet hun
 Geflachtwoordt noodzakelyk herhaald wor-
 den; by voorbeeld, *de man en de vrouw*
treuren, de moeder en het kindt verlieten
weel.

Vr. Worden de Geflachtwoorden nadruks-
 halve niet fomtyds herhaeld?

Antw. Somtyds herhaeldt men nadrukshal-
 ve de Geflachtwoorden, en men fchryft:
zoude ik myn ampt, myn goet, myn hoofd,
om luttel belang, in de waegfchoel zetten?
 Men verzwylt, in tegendeel, dezelve,
 wanneer men van vele zelfstandige woor-
 den dezelfde zaak getuigt; by voorbeeld,
vader en moeder, vrouw en kinders om Gods
wil verlaten.

Vr. Hoe moet men, wanneer de Geflacht-
 woorden *het en een* voor de Werkwoorden,
 in de onbepaalde of eindigende wys ftaen,
 die Werkwoorden aenmerken?

Antw. Wanneer de Geflachtwoorden *het*
 en *een* voor Werkwoorden, in derzelve ein-
 digende wys, gefield worden, merkt men
 die Werkwoorden als zelfstandige Naemwoor-
 den

den van het onzydige geslacht aen; by voorbeeldt, *het welspreken vordert eene goede kennis van de tael; het dansen eischt eene slugge lichaemsgesteldheit.*

Vr. Wat moet men nog, met betrekking tot de Geslachtwoorden, opmerken?

Antw. Wanneer de Geslachtwoorden *de*, *eene*, *het* en *een*, wier eerste en vierde naemval in de buiging overeenkomt, in eene re-
de kort na elkanderen volgen, by voorbeeldt, *In den beginne heeft de Heer den Hemel en de Aerde gemaakt*, is het beter den eersten Naemval voor het Werkwoordt te plaetsen en te schryven, *De Heer heeft, in den beginne, den Hemel en de aerde gemaakt.*

Vr. Wat merkt gy nog aen?

Antw. Men kan hier byvoegen, dat een eigen naem en een zelfstandig woordt, het zy met of zonder Geslachtwoordt, by elkanderen komende, in éénen Naemval moeten gesteld worden; by voorbeeldt, *Godt de Vader, de Engel Gabriël, Maria de Moedermaegdt, Isaias de Profeet, Koning David,* enz.

Vr. Moeten dezelve ook in Getal en Naemval overeen komen?

Antw. Schoon vele zelfstandige Naemwoorden, by een geplaetst zynde, in naemval overeen komen, kunnen zy in geslacht en

en getal verschillen, by voorbeeldt, *het spel*
en myne boeken vermaken my veel.

DERDE HOOFDSTUK.

Van de samenvoeginge der Zelfstandige en Toevoegelyke Naemwoorden.

Vr. **W**elk is de eerste en gemeenste regel van de *samenvoeginge der Zelfstandige en Toevoegelyke Naemwoorden*?

Antw. De eerste en voornaemste regel van de *samenvoeginge der Zelfstandige en Toevoegelyke Naemwoorden* is, dat een *Zelfstandig en Byvoegelyk Naemwoordt*, by elanderen geplaetst zynde, in geslacht, getal, en naemval moet overeen komen: dus schryft men *een wys vorst, eene goedaertige vrouw; een beminnelyk kindt.*

Vr. Hoe komen, in de gegeven voorbeelden, de *Zelfstandige en Toevoegelyke Naemwoorden*, in geslacht, getal, en naemval, overeen.

Antw. Uit deze voorbeelden ziet men dat de *Toevoegelyke Naemwoorden* *wys, goedaertig en beminnelyk* met het geslacht *hunner Zelfstandige Naemwoorden, vorst, vrouw, en kindt* overeenstemmen, dat de *Toevoege-*

lyke en Zelfstandige Naemwoorden, in het enkelvoudige getal staen, en ons hier in den eersten naemval voorkomen.

Vr. Wat kan men hier uit opmerken?

Antw. Uit deze en diergelyke voorbeelden ziet men, dat de Toevoegelyke Naemwoorden meestentyds voor de Zelfstandige geplacet worden, waerom men niet schryven mag: *een Vorst wys, eene vrouw goedertige, een kindt beminnyk.*

Vr. Wanneer mag men het Zelfstandige Naemwoordt achter het Toevoegelyke plaetsen?

Antw. Wanneer de Byvoegelyke Naemwoorden één of meer andere Byvoegelyke woorden by zich hebben, plaetst men die wel achter de Zelfstandige Naemwoorden; by voorbeeldt, *Ik ken eenen man, ryk, vroom en goedaertig, eene jonge vrouw, schoon, kuisch en deugzaam*, in welke gevallen de Zelfstandige en Toevoegelyke Naemwoorden in geslacht, getal, en naemval niet overeenkomen.

Vr. Heldert dit met een voorbeeld' op.

Antw. Dit blykt uit het volgende voorbeeld', *de Broeders, vroom en eendragtig*, waer in het Zelfstandige *Broeders* in het meervoudige, doch het Toevoegelyke *vroom en eendragtig* in het enkelvoudige staet; doch by

by deze voorbeelden moet men de naderste omzigtigheid doen blyken.

Vr. Wat moet men, by de samenroeping der Zelfstandige en Toevoegelyke Naemwoorden, nog aenmerken?

Antw. Wanneer twee of meer Byvoegelyke Naemwoorden, door het voegwoordeken en te samengebonden, of door uitlating van het zelve, gescheiden zyn, komen zulke Toevoegelyke Naemwoorden met het Zelfstandige, in geslacht, getal, en naemval overeen.

Vr. Geef hier eens voorbeelden van.

Antw. By voorbeeldt, *de wakkeren en rustige Krygsknachten, de weleerwaardige geleerde Heeren*, enz. waer in de Toevoegelyke en Zelfstandige Naemwoorden in het mannelijke geslacht, in het meervouwige getal, en in den eersten naemval staen.

Vr. Wat hebt gy omtrent de Deelwoorden aentemerken?

Antw. Naerdien de Deelwoorden somtyds de hoedanigheid van Byvoegelyke Naemwoorden aennememen, heeft de overeenkomst, die 'er tusschen de Zelfstandige en Toevoegelyke Naemwoorden is, ook by dezelve plaets; by voorbeeldt, *een wakend krygsknecht, eene slapende vrouw, een spelend kindt.*

Vr. Wat moet men hier by opmerken?

Antw.

Antw. Hierby dient opgemerkt , dat het Deelwoordt fomwyl achter geplæetst wordt; by voorbeeldt, *ik vond het kindt spelende, de boomen bloeiende*; fomtyds ook met het Werkwoordt tusfchen beiden; by voorbeeldt, *de menfchen groeten malkanderen al lagchende*.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van het plaetsen der Voornaemwoorden.

Vr. **W**aer plaetst men de Zelfftandige Voornaemwoorden?

Antw. De Zelfftandige Voornaemwoorden, *ik, gy, hy, zy, wy, gylieden*, worden gemeenlyk voor de eigene Namen of zelfftandige Naemwoorden geplæetst, en moeten met dezelve in geflacht, getal, en naemval overeenkomen.

Vr. Laet dit door voorbeelden blyken.

Antw. Dit wordt door de volgende voorbeelden bevestigd: *Ik Johannes fchreef, gy Pieter leest, hy Willem loopt, zy Johanna zingt, wy Roelof en Arnoldus lezen, gylieden Jakob en Bernardus loopt, enz.*

Vr. Waer omtrent grypt dit meer plaets?

Antw.

Antw. Dit heeft ook plaets in de byvoegelyke Voornaemwoorden ; by voorbeeldt, *myn oom, uw moeder, zyn zoon, onze dochters, uwe nakomelingen, hun bedryf, haer ongeluk*: dus mag men niet zeggen, *Vader onze, Pieter ik*; enz.

Vr. Welke Voornaemwoorden worden van dezen regel uitgezonderd?

Antw. Hier van zondert men uit de Voornaemwoorden, die eene betrekking in zich besluiten ; als *die, de, dat*, komende deze Voornaemwoorden met hunne voorstaende Zelfstandige Naemwoorden in geslacht, en getal wel overëen; doch vereischen, wanneer het volgende Werkwoordt eenen anderen naemval beheerscht, ook eenen anderen naemval.

Vr. Geef hier eens voorbeelden van.

Antw. Dit blykt uit dit voorbeeldt: *de knecht, die gisteren nog werkte, is heden gestorven*; waer uit men ziet dat het betrekelyke Voornaemwoordt *die* in geslacht, getal, en naemval overeenkomt met het zelfstandige woordt *knecht*; doch als men zegt, *de knecht, dien ik gisteren zag, is gestorven*, staet het betrekelyk Voornaemwoordt *dien* in den vierden naemval, om dat het werkwoord *zien* dien naemval beheerscht.

Vr.

Vr. Geef nog eens eenige voorbeelden, waer uit het gezegde meer blykt.

Antw. Uit deze volgende voorbeelden blykt ook, dat de betrekkelijke Voornaemwoorden alleen in geslacht en getal overeenkomen: *De man, WIENS vrouw dood is; de vrouw, WELKE ik bemin; een Leeraer, WIEN de welvaart der Gemeente ter harte gaet; de Dichters, WIER roem groot is, zyn zeldzaam.*

Vr. Waer plaetst men de andere Voornaemwoorden?

Antw. Men plaetst de bezittende en byvoegelyke Voornaemwoorden *myn, uw, zyn haer, hun*, als ook de aenwyzende van 't onzydige geslacht *dit en dat* voor de werkwoorden; by voorbeeldt, *myn smeeken is vruchteloos, uw klagen helpt niet, zyn roepen is gestadig, haer knorren is onverdragelyk, hun tegenspreken is zonder einde, beschouw dit woe- len, hoor dat lezen*; plaetsferde men dan de werkwoorden in de onbepalende wyze.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Van de Schikkinge der Naem- en Werkwoorden.

Vr. **W**at moet men eerst omtrent de schikking der Naem- en Werkwoorden opmerken?

Antw. Alle perfoonlyke onbepaalde Werkwoorden hebben voor zich eenen werkenden perfoon of zaek, die in getal met elkanderen moeten overeenkomen; by voorbeeld, *Pieter fchryft, de deugd wordt beloont, de verdeeldheden zyn te haten.*

Vr. Wat moet men hier echter by opmerken?

Antw. Men moet hier van uitzonderen de merkteekens van de Werkwoorden, als, *ik, gy, hy, zy, het, wy, gylieden, zy, wanneer die, of de voorledekens men of het, voor dezelve ftaen; by voorbeeldt, ik loopt, gy fpreekt, hy fchryft, zy lacht, het veegraeft, wy fpielen, gylieden loopt, zy gaen, men fchreit, het hagelt.*

Vr. Wat moet men in acht nemen, om de Woordvoeging zuiver en eenvoudig te maken?

Antw.

Antw. Om eene zuivere Woordvoeging te maken, neemt men in acht, dat de werkende perfoon of zaek, als zynde de eerste naemval, voor het Werkwoordt staet. Dus is het beter dat men zegge, *uw naem worde geheilgd*, dan *geheilgd worde uw Naem*.

Vr. Waer omtrent heeft dit meer plaets?

Antw. Dit grypt ook plaets, wanneer de Werkwoorden in stede van zelfstandige woorden gebruikt worden, en in den eersten naemval gesteld zyn; by voorbeeldt, *spelen verwekt somtyds onlust*; waer in het Werkwoordt *spelen* in den eersten naemval staet, en de plaets van het zelfstandige woordt *spel* vervult.

Vr. Welke uitzondering maekt men op den vorigen regel?

Antw. Wanneer eene rede vragswyze voorgesteld wordt, zondert men dezen regel uit, en stelt den eersten naemval achter het Werkwoordt; by voorbeeldt, *roept gy in uwen nood' Godt wel aen?* daer gy, de eerste naemval, achter het Werkwoordt *roepen* geplacet is.

Vr. Wat zondert gy meer uit?

Antw. Hier zondert men ook van uit den eersten naemval, wanneer hy achter de bywoorden, *hoe, waer, wanneer, toen*, en meer anderen gesteld wordt; by voorbeeldt, *hoe*
kant

kan men zich zoo onverschillig aenstellen? *Waer gaet gy? Wanneer liegt men onschuldig? Toen sprak ik hem; waerin de eerste naemval- len men, gy en ik achter de Werkwoor- den kunnen gaen, liegen en spreken geplaetst zyn.*

Vr. Wat moet men verder in acht ne- men, om eene goede woordvoeging te ma- ken?

Antw. Men neemt verders in acht, dat somtyds, wanneer het Werkwoordt tusfchen twee zelfstandige Naemwoorden staet, de eerste naemval zoo wel voor als achter het zelve geplaetst wordt; by voorbeeldt, *Pie- ter wordt soldaet, ik heet Kornelis, Roelof is Meester, ik blyf uw Vriendt; waerin Pieter en soldaet, ik en Kornelis, Roelof en Mee- ster, ik en vriendt in den eersten naemval staen.*

Vr. Waerom staen deze woorden in den eersten naemval?

Antw. De reden, waerom men deze woor- den in den eersten naemval plaetst, is om dat de Werkwoorden *zyn* en *worden* geene bedryvende Werkwoorden, maer slechts hulp- woorden zyn, en dat *blyven* een onzydig Werkwoordt is, dat altoos den eersten naem- val beheerscht.

Vr. Waerom heeft dan het Werkwoordt

B

he-

heten, dat een bedryvend Werkwoordt is, den eersten naemval na zich?

Antw. Schoon het Werkwoord *heten* een bedryvend Werkwoordt is, komt het hier als lydend voor; als of 'er stond, *ik word Kornelis geheten*.

Vr. Wat merkt gy verder aen?

Antw. Somtyds gebeurt het, dat een Werkwoordt tusſchen een Zelfſtandig en Toevoegelyk Naemwoordt geplaetst wordt, wanneer het Zelfſtandige en Toevoegelyke in den naemval moeten overeenkomen; by voorbeeldt, *het kindt hoort spelende den meester roepen, niemandt danst nuchter*, enz.

Vr. Waerom zegt gy alleen in den naemval?

Antw. Vele Byvoegelyke Naemwoorden zyn 'er, die in deze gevallen met hunne Zelfſtandige woorden in getal niet overeenkomen, en veel meer de plaets van Bywoorden beſlaen; by voorbeeldt, *ſpeelzieke kinders zyn altydt zorgeloos, wraekgierige menſchen zyn listig in het enkelvoudige getal, doch kinders en menſchen in het meervoudige ſtaen*.

ZES.

ZESDE HOOFDSTUK.

Van het plaetsen der Bywoorden.

Vr. **W**aer plaetst men de Bywoorden?

Antw. Wanneer de Werkwoorden door de Bywoorden, in een enkel zinslot vergezeld worden; plaetst men de Bywoorden doorgaens achter de Werkwoorden, *hy handelt wysfelyk, zy loopen rasch, de maen schynt helder.*

Vr. Hoe plaetst men het Bywoordt, wanneer het vragende of verwonderende Bywoordt *wat* voor gaet?

Antw. Wanneer het vragende of verwonderende Bywoordt *wat* voorgaet, zet men de Bywoorden achter de Zelfstandige Naemwoorden; by voorbeeldt, *wat loopt die man rasch! wat schynt de maen helder!* enz.

Vr. Hoe plaets men het Bywoordt, wanneer de zin met één der Voegwoorden begint?

Antw. Wanneer de zin met één der Voegwoorden *hoewel, naerdien, dewyl, enz,* begint, plaetst men meestentijds de Bywoorden voor het Werkwoordt; by voorbeeldt, *hoewel ik*
B 2
zacht-

zachtken spreek , naerdien de maen helder schynt , dewyl hy rasch loopt , enz.

Vr. Hoe geschiedt dit , wanneer het vragend woordeken *hoe* de rede voorgaet ?

Antw. Wanneer , door het vragende woordeken *hoe* , eene rede vraegswyze voorgesteld wordt , gaen de Bywoorden de Naemen Werkwoorden voor ; by voorbeeldt , *hoe schielyk verandert de windt , hoe rasch wordt vreugd tot droefheit , enz.*

Vr. Wat hebt gy aengaende de Bywoorden nog aentemerken ?

Antw. De Bywoorden bekleeden somtyds de plaets van een Byvoegelyk woordt ; by voorbeeldt , *wel schryven , eerlyk te werk gaen , kwalijk hooren* : somtyds worden zy geplaaetst voor de Zelfstandige dan weder voor de Byvoegelyke en Deelwoorden ; by voorbeeldt , *een gansch oud gebruik , versch ontloken bloemen.*

Vrag. Hoe handelt men met het Bywoord *genoeg* ?

Antw. Men plaetst het Bywoordt *genoeg* achter de Byvoegelyke en Zelfstandige Naemen woorden ; by voorbeeldt , *een mensch is nooit wys genoeg , een kindt dat dertel genoeg is , hy heeft roems genoeg verkregen , in welk*
laet-

laatste geval het Bywoord *genoeg* den tweeden naemval beheerscht.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Van het plaetsen der Voegwoorden.

Vr. **W**at dient men, by het plaetsen der Voegwoorden, vooral onder het oog te houden?

Antw. By het plaetsen der *Voegwoorden* moet men vooral onder het oog houden, dat de Voegwoorden voornamelyk dienen, om de zelfstandige met hunne toevoeglyke, in eene rede, te samen te voegen.

Vr. Wat moet daer uit volgen?

Antw. Hier uit moet volgen, dat de bygevoegde woorden in den zelfden naemval met de voorgaande zelfstandige woorden staen moeten; by voorbeeldt, *ik hemin den vader en den zoon, ik zag het kindt en zyne moeder schreiën, ik hoorde eenen vernuftigen dochter te gelyk nedrigen leeraar prediken.*

Vr. Hoe moet men met het byvoegelyke Naemwoordt handelen, wanneer twee in geslacht verschillende zelfstandige Naemwoorden by elkander gevoegd worden?

Antw. Wanneer men by twee zelfstandige

Naemwoorden, die in geslacht verschillen, een toevoegelyk Naemwoordt plaetsen moet, buigt men het toevoegelyke naer dat zelfstandige woordt, dat het digste by het zelve geplaatst is; by voorbeeldt, *de Algoedheit komt den grootsten lof en eer toe, ik roem de verheven deugd en moedt van dien man.*

Vr. Zou men echter, om de vloeibaarheit van den styl te behartigen, niet eenige verandering hier in kunnen maken?

Antw. Om echter den styl zoo veel mogelijk is vloeibaer te houden, zou men, onzes oordeels, wegens het onderscheidt des geslachts, de geslachtwoorden best herhalen, en voor het tweede Naemwoordt een gelyk beduidend toevoegelyk woordt plaetsen, op deze wys: *ik prys zyne verheven zangkunst en zynen onvermoeiden arbeit; of zyne verheven zangkunst en zyn onvermoeide arbeit worden van my geprezen; de Vader en het kind zyn beide ongelukkig.*

Vr. Wat hebt gy meer aan te merken?

Antw. De zelfstandige woorden worden fomtyds met hunne byvoegelyke, door de Voegwoorden, aaneengebonden, met overeenkomst van hunne naemvallen, doch niet altoos van getal; by voorbeeldt, *ik vond den man en drie kinders schreiende, daar was een man en twee vrouwen.*

Vr.

Vr. Wanneer heeft dit meer plaets?

Antw. Dit vindt ook fomtyds alleen by de byvoeglyke Naemwoorden plaets, als men ziet 'er eene oude en vele jonge vrouwen, daer zyn groote en kleine kinders.

Vr. Wat geschiedt 'er meer door de Voegwoorden?

Antw. Op de zelfde wys als de zelfstandige en toevoegelyke Naemwoorden, door de Voegwoorden, aeneen gehecht worden, zoo hechten deze ook de Werkwoorden in hunne tyden en wyzen aen elkanderen.

Vr. Geef hier eens voorbeelden van.

Antw. Dit blykt in deze voorbeelden, *ik zag en vond hem troosteloos, de kinders spelen en verzuimen de goede gelegenheit*, waeruit men ziet dat *zag en vond* beide in den voorleden tydt der aantoonende wyze staen, insgelyks *spelen en verzuimen* in den tegenwoordigen tydt der aantoonende wyze.

Vr. Moet men niet iets in acht nemen, als de samengevoegde Werkwoorden Hulpwoorden by zich hebben?

Antw. Wanneer de Hulpwoorden, tot meer aendrang, by de Werkwoorden gevonden, en deze door de Voegwoorden aeneengebonden worden, zoo wordt het Hulpwoordt in het begin of einde van den zin fomtyds uitgelaten,

Vr. Geef hier eens voorbeelden van.

Antw. Dit ziet men in de volgende voorbeelden, te vergeefsch vleiën zy zich geëerd en geacht te zullen worden, ik heb hem geacht en geprezen, blykende uit het eerste voorbeeldt, dat het Hulpwoord zullen alleen achter het Deelwoordt geacht komt, en in het laetste komt het Hulpwoordt hebben alleen voor het eerste Deelwoordt.

Vr. Waer omtrent heeft deze regel meer plaets?

Antw. Op dezelfde wys voegt men de woorden in eene rede, wanneer dezelve begint met de vragen hoe, waar, wanneer; by voorbeeldt, hoe dikwerf wordt de deugd gelasterd en geschonden? waer is zyne dapperheit verstoven en gebleven? wanneer zyn de kinders berispt en gestraft?

Vr. Vereischen de Voegwoorden, in de overeenkomst met de Werkwoorden, niet somtyds verscheiden wyzen der Werkwoorden?

Antw. De Voegwoorden vereischen, in hunne overkomst met de Werkwoorden, somtyds eene aantoonende, dan weder eene byvoegende wys, hoewel men hier oinzichtigheit gebruiken moet.

Vr. Welke Voegwoorden vereischen eene aantoonende wys?

Antw.

Antw. De Voegwoorden *want, omdat, dewyl, vermits, nademael, naerdien, aengezien, alzo, nog, daerenhoven, maer, doch, waerom, schoon, weshalve, hoewel, evenwel, hierom, of, indien, zoo ver, niettemin, nogthans, echter, daerom, des, ook, het zy,* enz. vereischen eene aentoonende wys.

Vr. Wat moet men hier echter opmerken?

Antw. Noodzakelyk neemt men hier in acht, dat sommige dezer Voegwoorden ook somtyds eene aenvoegende wys vereischen, te weten, wanneer men voor het Werkwoordt het woordt zoude of mogte, zonder den zin te veranderen, plaetsen kan.

Vr. Laet dit door voorbeelden getoond worden.

Antw. Dit ziet men in de volgende voorbeelden; *durft hy voor zyne onschuldt pleiten, schoon ik zeker weet dat de misdaedt meer dan eens door hem begaen is?* daar het Voegwoordt *schoon* de aenvoegende wys beheerscht, om dat men, zonder krenking van den zin, zou kunnen zeggen, *schoon men het van meer dan een gehoord hebbe, dat is mogte gehoord hebben.*

Vr. Geef nog een voorbeeldt.

Antw. Het zelfde heeft plaets by het Voegwoordt *hoewel*, in dezen zin; *hoewel het zyne schuldt*

ſchuldt erkende, dat is zoo veel als mogtē erkennen, hoewel hy voorgave godvruchtig te zyn, dat is zoo veel als mogtē voorgeven, ik zou hem niet gelooven, om dat elk zyne ſchynheiligheit genoeg bekend is, en andere voorbeelden.

Vr. Welke Voegwoorden beheerſchen eene aenvoegende wys?

Antw. De Voegwoorden op dat, zoo dat, zulke, dat, toen, ten einde, ten zy, och dat, beheerſchen eene aenvoegende wys.

Vr. Op welken dezer woorden moet men hier acht geven?

Antw. Men moet nauwkeurig acht geven op de Voégwoordekens *dat* en *toen*, waer van vooral het laetſte veelyds eene aentoonende wys beheerſcht.

Vr. Geef eens een voorbeeldt, wanneer het wordeken *toen* eene aenvoegende, en wanneer het eene aentoonende wys beheerſcht.

Antw. Wanneer het woordje *toen* geene juiste aentooning van tyd beteekent, en in den zin van *zoo dra* voorkomt, beheerſcht het eene aenvoegende wys; by voorbeeldt, *toen ik van de reize thuis kwame, vond ik vele zaken verwaerloosd*; daer *toen* in de plaets van *zoo dra* voorkomt: doch wanneer het den tyd juist bepaelt, en men voor het zelve geen *zoo dra* plaetsen kan, beheerſcht het eene aentoonende wys; by voorbeeldt,

toen

toen werd de Godtsdienst begonnen, enz. komende dan gemeenlyk het Hulpwoordt *werden* te pas.

AGTSTE HOOFSTUK.

Van de Beheersching' der woorden in 't algemeen.

Vr. **W**at noemt men de Beheersching der woorden?

Antw. Wanneer het eene woordt door het andere genoodzaakt wordt, om in dezen of geenen naemval geplaatst te worden, zegt men, dat het eene door het andere beheerscht wordt.

Vr. In hoe vele soorten kan men de Beheersching der woorden onderscheiden?

Antw. Deze Beheersching der woorden kan men in drie soorten onderscheiden, 1 de Beheersching der zelfstandige woorden, 2 der bedryvende werkwoorden, 3 der voorzetselen.

Vr. Wat is dan de Beheersching der Zelfstandige woorden?

Antw. De Beheersching der zelfstandige woorden is, wanneer het eene zelfstandige woordt het andere in één der zes naemvallen doet staen.

Vr.

Vr. Geef hier een voorbeeldt van.

Antw. Dit blykt wanneer ik zeg, *het sieraedt der jeugdt is het verstandt*, wanneer het zelfstandige woordt *sieraedt* het andere zelfstandige woordt *jeugdt* in den tweeden naemval doet staen.

Vr. Wat is de Beheersching der bedryvende werkwoorden?

Antw. Wanneer het bedryvende werkwoordt het volgende zelfstandige woordt, waer op het betrekking heeft, in één der zes naemvallen doet staen, zegt men dat het zelfstandige woordt door het werkwoordt beheerscht wordt.

Vr. Bewys dit door een voorbeeldt.

Antw. Dit blykt duidelyk, wanneer men zegt, *de vader bemint zynen zoon*, zynde het zelfstandige woordt *zoon*, door het bedryvende werkwoordt *beminnen*, in den vierden naemval geplaetst.

Vr. Wat noemt gy de Beheersching der voorzetselen.

Antw. Men zegt dat de zelfstandige woorden door de voorzetsels beheerscht worden, wanneer het zelfstandige woordt in één der zes naemvallen, door het voorzettende woordt, geplaetst wordt.

Vr. Geef hier ook een voorbeeldt van.

Antw.

Antw. Dit blykt uit het volgende voorbeeld, *benefens den stoel*, waer in het zelfstandige woord *stoel* door het voorzetsel *benefens* in den vierden naemval geplaetst wordt.

NEG ENDE HOOFDSTUK.

Van de Beheersching' der Zelfstandige Naemwoorden in 't byzonder.

Vr. **W**elke regels moet men, by het Beheerschen der Zelfstandige Naemwoorden, in acht nemen?

Antw. De eerste en voornaemste regel, by de Zelfstandige Naemwoorden in acht te nemen, is, dat het Zelfstandige, met zyn lid- of geslachtwoord gepaerd, den tweeden naemval van zyn volgend Zelfstandig woordt beheerscht; by voorbeeldt, *de deugd des Vaders, de zorg der moeder, de gehoorzaamheit van het kindt.*

Vr. Wat merkt men hier by aen?

Antw. Hier by dient men in acht te nemen, dat men somtyds, in plaets van het geslachtwoordt des beheerschten Naemwoords, *de*

de bezittende of aenwyzende voornaemwoorden gebruikt.

Vr. Geef hier eens voorbeelden van.

Antw. Dit blykt uit deze voorbeelden, *de liefde myner kinderen, de blydschap zyner dochter, de ongebondenheit dier jongelingen, enz.*

Vr. Wat merkt men by de eigen Naem woorden op?

Antw. Wanneer een eigen Naemwoordt door een Zelfstandig Naemwoordt beheericht wordt, nemen zy geen geslachtwoordt by zich, maer plaetsen het eigen Naemwoordt in den tweeden naemval.

Vr. Welke voorbeelden bevestigen dit?

Antw. Dit bevestigen de volgende voorbeelden, *Ciceroos brieven, Davids gezangen, Abrahams geloof*, waer uit men ziet, dat de eigen namen *Cicero, David* en *Abraham*, in den tweeden naemval geplaetst zyn.

Vr. Wat merken de Taelkenners aengaende de naemen der steden op.

Antw. De Taelkenners merken hier nog aen, dat het beter zy te schryven, *het Hof van Holland, het Stadhuis van Amsterdam*, dan *Hollands Hof, Amsterdams Stadhuis*, schoon men, wanneer 'er één of meer toevoegelyke Naemwoorden tuschen beide komen, zeer wel kan schryven, *Amsterdams wydbe-*
roemd

naemd Stadhuis, Rotterdams wyde en aengenaeme grachten, enz.

Vr. Wat merkt men tot verbetering van den styl nog op?

Antw. Tot bevordering van de zoetvloeiendheit des styls, merkt men op, dat het, wanneer twee of meer woorden in den tweeden naemval geplacet worden, beter is het geslachtwoordt *des* of *der* te vervangen met *van den* of *van de*.

Vr. Laet dit door een voorbeeldt blyken.

Antw. Deze hardheit van styl vindt men in dit voorbeeldt, *de wet des geestes der levens heeft my vry gemaekt*: deze ongenaemheit van klank nu wordt verbeterd met te zeggen of te schryven, *de wet van den geest des levens heeft my vry gemaekt*, enz.

Vr. Omtrent welke woorden heeft deze Beheersching van den tweeden naemval nog plaets?

Antw. De Beheersching van den tweeden naemval heeft nog plaets omtrent de verzamelde Naemwoorden, of omtrent de Naemwoorden van plaets of tydt; by voorbeeldt, *eene meenigte kinders, twintig duizend gewapende krygsknechten, een dronk wyns, twee uren vertoeyens*.

Vr.

Vr. Welke woorden beheerschen verder den tweeden naemval?

Antw. Men merkt vervolgens op, dat de byvoegelyke Naemwoorden van hoeveelheit den tweeden naemval beheerschen; by voorbeeldt, *weinig gelds, min gevaers, veel vernufts.*

Vr. Zyn 'er nog eenige woorden?

Antw. Ook beheerscht het woordt *genoeg* den tweeden naemval; by voorbeeldt, *moeds genoeg, gelds genoeg*: ook zegt men *van vaders zyde, van Adams wege, enz.*

TIENDE HOOFDSTUK.

Van de Beheersching' der Werk- en Deelwoorden in 't byzonder.

Vr. **W**elke regels neemt men by de Beheersching der Werkwoorden in acht.

Antw. By de Beheersching der Werkwoorden moet men voornamelyk in acht nenen, 1 de beheersching zelf, ten 2 de plaetsing van de beheerschte woorden.

Vr. Wat is de voornaemste regel van de Beheersching der Werkwoorden?

Antw. De voornaemste regel van de Beheer-

heerfching der Werkwoorden is, dat alle de bedryvende Werkwoorden, het zy bepaelde of onbepaalde, den vierden naemval van de zelfstandige woorden beheerschen.

Vr. Geef hier eens voorbeelden van.

Antw. Dit blykt uit de volgende voorbeelden; *Pieter fchryft eenen brief, Arnoldus eert zynen Meester, het oorlog aenzeggen, den ftrydt vernieuwen*; dit heeft ook plaets in de wederkeerige Werkwoorden; by voorbeeldt, *de man bemint zich, hy verontwaerdigt zich.*

Vr. Waer plaetst men het beheerschte zelfstandige woordt?

Antw. Men plaetst den vierden of beheerschten naemval achter het Werkwoordt in den Tegenwoordigen en Onvolmaekten voorleden tydt, zoo der Aentoonende, Byvoegende, Wenshende als Toelatende wyzen, doch zonder een By- of Voegwoordt voor zich te hebben.

Vr. Op welk eene wys geschiedt dit?

Antw. De volgende voorbeelden toonen dit, als, *ik veracht den luiaert, gy bemint den koophandel, hoorden en verftonden wy den leerling*; waer in de zelfstandige woorden *luiaert, koophandel en leerling aenter de Werkwoorden geplaetst zyn.*

Vr. Heeft dit in alle de tyden plaets?

Antw. In den Volmaekten voorleden en in
C den

den Toekomenden tydt der Aentoonende wyze wordt de vierde naemval, achter de hulpwoorden, voor het beheerschende Werkwoord geplaetst.

Vr. Geef hier voorbeelden van.

Antw. Dit blykt uit deze voorbeelden, *Ik heb den sryds begonnen, gy zult den loon verkrygen; of ook ondervragende, zal ik het spel winnen?* Waer uit men weder ziet dat de zelfstandige woorden *srydt, loon en spel*, achter de hulpwoorden *hebben en zullen*, doch voor de beheerschende Werkwoorden *beginnen, verkrygen en winnen* geplaetst zyn.

Vr. Hoe voegt men de Woorden, wanneer de rede met eenige der Bywoorden begint?

Antw. Als de rede met eenige der Bywoorden van tydt, gelykenisse, plaetse en twyfelinge begint, by voorbeeldt de Voegwoorden *wanneer, toen, eer, eer dan, gelyk, waer en diergelyken*; dan wordt de vierde naemval in den Tegenwoordigen en Onvolmaekten voorleden tydt, zoo der Aentoonende als Aenvoegende wyzen, voor het heerschende Werkwoord geplaetst.

Vr. Hoe bevestigt gy dit door voorbeelden?

Antw. Zoo vindt gy het in de volgende voorbeelden: *wanneer ik uwe deugd beschouw of beschouwde; toen gy het juk van uwen hals wierpt; gelyk, zoo lang, zoo rasch gy de deugd bemint;*

bondst; waar de naerftige leerlingen de wetenschappen beoeren; ziende men uit dit laetste voorbeeld, dat de regel omtrent de betrekke-lyke voornaemwoorden ook standt grypt.

Vr. Omtrent welke woorden heeft dit meer plaets?

Antw. Nog zet men den vierden naemval voor het Werkwoordt, dat hem beheerscht, wanneer in den Tegenwoordigen en Onvolmaekten voorleden tydt één der wenshende bywoorden of tuschenwerpselen voorkomt, of ook de rede met *dat* en *hoe* begint.

Vr. Hoe bewyst gy dit met voorbeelden?

Antw. Zoo blykt het in de volgende voorbeelden, dat de vletery u niet verleide, ach of gy de rust des gemoeds eens kende! zie eerst hoe liefderyk hy zyne lessen mitdeelt; ik twyfel of dit wel gelukken zal; ik weet niet voor wien hy zoo veel zorgen aenwendt.

Vr. Wat merkt gy eindelyk, aengaende de woordvoeging van den beheerschten vierden naemval, nog aen?

Antw. Eindelyk vindt men den vierden naemval, voor het beheerschende werkwoordt en zyn hulpwoordt gesteld, in den Onvolmaekten, en Meer dan volmaekten voorleden tydt der Aenvoegende wyze, wanneer de rede begint met *dat*, *opdat*, *als*, *zoo*, *in dien*, *zoo dra*, *zoo lang*, en dergelyke Voeg-

en Bywoorden: ook gaet de vierde naemval fomtyds in de Eindigende wys voor de Werkwoorden.

Vr. Met welke voorbeelden beveltigt men dit?

Antw. Zoo blykt het in de volgende voorbeelden, dat ik uwe goedneid zoude verkondigen, op dat hy den moedt niet zoude laten vallen, als ik hem zou eeren, enz. zynen pligt doen, de onlusten vlieden, enz.

Vr. Beheerscht het eene Werkwoordt niet fomtyds het andere?

Antw. De Werkwoorden beheerschen elkanderen fomtyds in de Eindigende wyze, dikwerf met voorzetting' van het wordeken te; by voorbeeldt, ik wenschte hem te zien, ik denk te winnen, ik heb besloten uittegaen, ik hoor hem zingen, enz.

Vr. Omtrent welke Werkwoorden heeft dit meer plaets?

Antw. Zoo vindt het ook plaets omtrent zulke Werkwoorden, die als bedryvende onzydige en hulpwoorden gebruikt worden, als kunnen, mogen, willen en meer andere; by voorbeeldt, ik kan gaen, ik mag my verlustigen, ik wil spelen.

Vr. Zyn'er geene Werkwoorden, die tweederlei Woordvoeging dulden?

Antw. Sommige onperfoonlyke Werkwoorden.

woorden dulden eene tweederlei Woordvoeging.

Vr. Geef hier voorbeelden van.

Antw. Dit blykt in het onpersoonlyke Werkwoordt *lusten* als men zegt, *het lust my den naerstigen leerlingen eene uitspanning te geyen*, waar voor men ook zeggen kan: *het lust my dat ik den naerstigen leerlingen eene uitspanning geve*, en met meer andere onpersoonlyke Werkwoorden.

Vr. Worden de Zeifstandige Naemwoorden ook niet somtyds door de Deelwoorden beheerscht?

Antw. De Deelwoorden van eene bedryvende beteekeniste beheerschen ook den vierden naemval; by voorbeeldt, *de leerlingen de naeuwkeurigheid van den meester kennende*; *de wyze goedheit het gebrek der menscher ziende*, enz.

Vr. Worden de Werkwoorden niet somtyds door de Deelwoorden beheerscht?

Antw. De bedryvende Deelwoorden beheerschen somtyds, zoo wel in den Tegenwoordigen als in den Toekomende Tydt, een ander Werkwoordt in de Eindigende wys, by voorbeeldt, *hoorende roepen*, *trachtenderoemte verkrygen*, *zullende lyden*.

ELFDE HOOFDSTUK

Van de 'beheersching' der Voorzetselen.

Vr. **W**at dient 'er verder opgemerkt, om eene goede Woordvoeging te maken?

Antw. Om eene goede Woordvoeging te maken is verder ten uiterste noodig, dat men lette op welk eene wys de zelfstandige woorden door de Voorzetselen beheerscht worden.

Vr. Waerop moet men acht geven, als men dit wel verrichten zal?

Antw. Om dit wel te verrichten moet men niet alleen op de Voorzetsels, maer ook op de byzondere beteekenissen der rede acht geven.

Vr. Welke Voorzetsels beheerschen den vierden naemval?

Antw. De volgende Voorzetsels beheerschen den vierden naemval, *Achter, behalve, beneden, beneffens, binnen, boven, buiten, by, door, langs, na, naer, neffens, omtrent onder, op, over* en vele anderen.

Vr. Geef eens een voorbeeldt, op welk eene wys men de beheersching dezer Voorzetselen toetsen moet.

Antw.

Antw. Wanneer ik dus schryf *benefens den stoel, langs den weg,* enz. zoo zie ik dat, naerdien de zelfstandige woorden *stoel en weg* in den vierden naemval staen, de Voorzetsels *benefens en langs* den vierden naemval beheerschen.

Vr. Welke Voorzetsels beheerschen eenen zesden naemval?

Antw. De Voorzetsels *met, uit en zonder* beheerschen den zesden naemval, by voorbeeldt, *met open monds, uit den huize, zonder liefde,* enz.

Vr. Wat kan men van het Voorzetsel *van* opmerken?

Antw. Wanneer het Voorzetsel *van* eene ontneming beteekent, beheerscht het den zesden, doch wanneer het een eigendom te kennen geeft, den tweeden naemval, waarop men naeuwkeurig acht moet geven.

Vr. Geef hier eens voorbeelden van.

Antw. Zoo zegt men, *de ontrouwe voogdt heeft het geld van de kinderen van zynen overleden vriendt genomen, en 'er zyn eigen kroost mede verrykt;* waer uit men ziet dat *van de kinderen,* beteekenende de perfoonen van wien iets ontnomen is, den zesden naemval beheerscht, doch *van zynen vriendt* beteekent

den tweeden naemval, om dat de vriendt de eigenaer van de kinderen is. (*)

Vr. Wat beheerscht het Voorzetsel *in*?

Antw. Wanneer het Voorzetsel *in* eene beweging naer eene plaats beteekent, zoo beheerscht het den vierden naemval. Doch wanneer het eene rust in eene plaats te kennen geeft, dan beheerscht het den zesden naemval.

Vr. Hoe toont men dit door voorbeelden?

Antw. De volgende voorbeelden leeren dit, *hy gaet den ganschen rustdag in de kerk, men komt onvoorziens in bekoring*; uit welke twee voorbeelden men ziet dat het woordje *in* de beweging ergens naer toe beteekent, waerom men het ook meest in *naer* of *tot* kan veranderen: Doch als ik zeg, *hy zit in de kerk*, dan regeert het Voorzetsel *in* den zesden naemval, waerom men daer het Voorzetsel *in* niet in *naer* of *tot* kan veranderen.

Vr. Hoe stelt men het met het Voorzetsel *voor*?

Antw. Wanneer *voor* eene eerderheit van tydt te kennen geeft, dan beheerscht het den vierden naemval; by voorbeeldt, *voor den middag*: doch wanneer men daer door te kennen geeft dat men ten gevalle van iemant iets

(*) In het 2de Stukje, by de Verhandeling der Naemvallen, is dit nader aangewezen.

iets gedaen heeft, zoo beheerscht het den zesden naemval : by voorbeeldt, *hy heeft zich voor zynen vriend in de waegschael gesteld.*

Vr. Wat merkt gy nog op ?

Antw. Wanneer de Voorzetsels *door, in langs, over, tegen, uit, voorby en aen*, in de rede, achter de zelfstandige naemwoorden geplaaetst worden, beheerschen zy de zelfstandige woorden op dezelve wys als of zy 'er voor gesteld waren.

Vr. Hoe bevestigt men dit door voorbeelden ?

Antw. Dit bevestigen de volgende voorbeelden, *hy reedt den ingang door, hy kwam de school in, hy loopt de haven langs, zy zwemmen de Maes over*, en zoo de overigen.

Vr. Wat merkt men van het wordeken *halve aen* ?

Antw. Het woordt *halve*, beteekenende zoo veel als *om*, beheerscht den tweeden naemval van het eenvoudig getal, by voorbeeldt ; *amtshalve, vriendschapshalve, ouderdomshalve, mitshalve*, enz. ook wordt dit woordt, door aenneeming van eene *t*, aen de persoonlyke Voornaemwoorden gekoppeld, en men schryft *mynenthalve, uwenthalve, onzenhalve*, enz.

Vr. Hoe stelt men het, wanneer twee Voorzetsels van verschillende beheersching

by één zelfstandig woordt geplaetst zyn?

Antw. Wanneer twee Voorzetsels, van verschillende beheersching', voor één zelfstandig woordt geteld zyn, plaets men het zelfstandige woordt in dien naemval, welke beheerscht wordt, door het Voorzetsel, dat naest by hetzelfde geplaetst is; by voorbeeldt, *onder in den afgronde, voor aen de poorte, onder uit den grave, enz.*

Vr. Zyn 'er geene Voorzetsels, die somtyds eene verandering ondergaen?

Antw. Sommige Voorzetsels, als *aen, by, naer, op, tot,* worden, wanneer zy zelfstandige Naemwoorden achter zich hebben, in het mannelijke verandert in *ten*, en in het vrouwelyke in *ter*: dus zegt men, *ten dage, ten dienste, ten nadeele, ter bede, ter aerde, ter vrouwe* enz.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Van de beheersching' van sommige Naem- en Werkwoorden.

Vr. **W**at moet men, met betrekking' tot de beheersching van sommige Naem- en Werkwoorden, nog aenmerken?

Antw.

Antw. Men dient nog noodzakelyk opmerken, dat sommige Naem- en Werkwoorden, naer den aert hunner beteekenis, eene byzondere beheersching over de volgende woorden hebben.

Vr. Welke zyn deze Woorden?

Antw. Deze zou men, met voorname Schryveren, op deze wys kunnen opgeven: de Byvoegelyke woorden *ryk, magtig, bewust en beroofd*, beheerschen den zesden naemval; *behoefstig en zat*, den tweeden; *gedachtig, schuldig en onschuldig*, den derden naemval.

Vr. Geef hier eens voorbeelden van.

Antw. Dit vindt men in deze voorbeelden: *ryk in deugden, van het geval bewust, van zynen goeden naem' berooft, der dagen zat, niets behoefstig, aen den dood gedachtig, schuldig of onschuldig aen eene misdaedt*, enz.

Vr. Zyn 'er nog niet eenige Byvoegelyke Naemwoorden, die eenen byzonderen naemval beheerschen?

Antw. De Byvoegelyke Naemwoorden van gelegenheit, nuttigheit, eigendom, gelykheit, voor- en nadeel, beheerschen den derden naemval; insgelyks de volgende bywoorden, als, *aengenaem, moeielyk, verdrietig, mogelyk, onmogelyk*, enz. kunnende men deze toetsen, wanteer men voor de
vol-

volgende zelfstandige woorden het woordje *aen*, als een kenmerk van den derden naemval, plaetst.

Vr. Hoe bevestigd gy dit met voorbeelden ?

Antw. De volgende voorbeelden bevestigen dit; want men zegt, *het komt den meester geleezen of niet geleezen, de goede onderwijzing is den kinderen nuttig, de welgepaste vermaningen zyn den vruchtbaren regen gelyk, enz.* Ook zegt men, *het is den meester aengenaem naerstige, doch onaengenaem trage leerlingen te hebben; het is my of aen my mogelyk, onmogelyk, verdrietig, en dus met meer anderen.*

Vr. Zyn 'er geene Werkwoorden, die eene andere beheersching van de personen eene andere van de zaken, die beheerscht worden, hebben ?

Antw. Sommige Werkwoorden beheerschen den derden naemval, met betrekking tot de personen, en den vierden in opzicht tot de zaken, die beheerscht worden; als *geven, beloven, bewyzen, en meer anderen.*

Vr. Laet dit door eenige voorbeelden bevestigd worden ?

Antw. Zoo ziet men het in de volgende gevallen: *ik geef mynen zoon een geschenk, hy beloofst hem eene belooning, hy bewyyst hem zyne liefde; waer uit men ziet, dat de personen, hier door zoon en hem uitgedrukt, in den der-*

derden , doch de zaken *geschenk* , *beloonting* en *liefde* , in den vierden naemval staen.

Vr. Waer aen kan men deze Werkwoorden den toetsen ?

Antw. Om deze Werkwoorden te toetsen , heeft men alleen acht te geven , of men voor de beheerschte personen het woordje *aen* , als een kenmerk van den derden naemval , plaetsen kan : dus kan men zeggen , *geven* , *bevelen* , *beloven aen iemant* ; maer men moet zeggen , *iemant slaen* , *dragen* , *roepen* , enz. waerom deze laetste Werkwoorden den vierden naemval der personen , doch de eersten den derden beheerschen.

Vr. Zyn 'er geene Werkwoorden , die alleen den derden naemval beheerschen ?

Antw. De Werkwoorden *dienen* en *gehoorzamen* , naerdien zy , zoo wel omtrent de zaken als personen , die beheerscht worden , het ontvangen van eenen dienst of eene gehoorzaamheit veronderstelt , beheerschen dus van beiden den derden naemval.

Vr. Wat hebt gy nog aentemerken ?

Antw. Nog merkt men op dat de onpersoonlyke Werkwoorden , *lusten* , *verarieten* , *spytten* , *betamen* , *passen* , *heugen* , en *soortgelyken* , den derden naemval beheerschen.

Vr. Geef hier voorbeelden van.

Antw.

Antw. Dus zegt men, *het leert my, het verdriet hem, enz. zoo ook de spreekwyzes, het valt my te beurt, dit is hem ten deele gevallen, het gaet hem ter harte of aen het hart, enz.*

DE RTIENDE HOOFDSTUK.

Noodige waarnemingen in de Woordvoeging.

Vr. **Z**yn 'er in de Woordvoeging' nog niet eenige waarnemingen, die zoo zeer niet tot vaste regels kunnen gebragt worden?

Antw. Tot het vorige kan men brengen eenige byzonderheden, die tot sieraedt van den styl noodzakelyk zyn, en echter onder geene vaste regels mogen gebragt worden.

Vr. Waer omtrent gaen deze byzonderheden?

Antw. Deze byzonderheden grypen standt omtrent de plaetsing der Werkwoorden, wanneer zy door een of meer personen of zelfstandige Naemwoorden voorgegaen worden, als mede omtrent het uitlaten der zelfstandige Naemwoorden, Geslacht- en Deelwoorden, enz.

Vr.

Vr. Wat merkt gy eerst op?

Antw. Vooreerst merkt men danaen, dat, wanneer een zelfstandig woordt, verschiedene byvoegelyke Naemwoorden by zich heeft, het zelfstandige Naemwoordt voor aen den zin geplactst, en niet telkens moet herhaeld worden.

Vr. Heldert dit met een voorbeeld' op.

Antw. Zoo ziet gy het in dit voorbeeld', een naerstig leerling wordt door edelmaedigheid tot zynen pligt gebragt, maer de trage is door geene vermaningen ergens toe te krygen; daer het zelfstandige woordt leerling voor aen den zin geplactst is, en by het tweede Toevoegelyke Naemwoordt traeg niet herhaeld wordt.

Vr. Hoe moet men verder handelen?

Antw. Wanneer twee of meer zelfstandige of eenige Naemwoorden, schoon van het enkelvoudige getal, door het koppelwoordje *en* te samen gevoegd zyn; zoo moet het persoonlyke Werkwoordt, dat zy by zich hebben, in het meervoudige geplactst worden.

Vr. Geef hier eens voorbeelden van.

Antw. Dus zegt men, Jan, Pieter, Antoni en Kornelis gingen te samen, de deugd en waekzaamheit gaen te samen, enz.

Vr.

Vr. Hoe komt de uitlating, met betrekking' tot de Werkwoorden, te pas?

Antw. De uitlating grypt fomwyl omtrent de Werkwoorden, zoo wel als omtrent de zelfstandige woorden, plaets; by voorbeeldt, *de deugd behaegt den goeden. maer den godloozen de ondeugd*, waer uit men ziet dat het Werkwoord *behaegen* voor de tweedemaal uitgelaten is.

Vr. Geef eens voorbeelden, waer het geslachtwoordt uitgelaten is.

Antw. Men vindt fomtyds woordvoegingen, waerin eene uitlating van het geslachtwoordt bespeurd wordt; by voorbeeldt, *de geleerden werken met onvermoeiden yver, uit yver voor den Godsdienst werken*, zynde het geslachtwoordt een uit beide de voorbeelden uitgelaten.

Vr. Worden de geslachtwoorden *de en het* ook niet fomtyds uitgelaten?

Antw. In de volgende voorbeelden, zyn de geslachtwoorden *de en het* uitgelaten; *de broeders waren in twist, in zonneshyn is 't vermakelyk naer huis te gaen*; want deze uitdrukkingen willen zoo veel zeggen, als *de broeders waren in DEN twist, in DEN zonneshyn is 't vermakelyk naer HET huis te gaen*.

Vr. In welke spreekwyzen vindt men nog de uitlating der zelfstandige Naemwoorden?

Antw.

Antw. In deze spreekwyzen vindt men ook de zelfstandige Naemwoorden uitgelaten, in 't groen wandelen, in het uiterste iemand hulp bewyzen, waer onder men in het eerste geval loof en in het tweede gevaer verstaen moet.

Vr. Vindt men de uitlating der zelfstandige woorden in meer spreekwyzen?

Antw. Nog vindt men de zelfstandige Naemwoorden in de volgende spreekwyzen uitgelaten; by voorbeeldt, *de vyanden drongen met geweld' binnen, hy toog de wapenen aen, de schepen zyn uitgelopen, enz.* zynde hier de zelfstandige woorden, *de stadt, het lyf, en de haven* uitgelaten.

Vr. Worden de Deelwoorden ook niet somtyds uitgelaten?

Antw. In de volgende spreekwyzen ziet men de Deelwoorden uitgelaten; by voorbeeldt, *de donkere wolk is voorby, de kaers is uit, het jaer is om,* in plaets van *de donkere wolk is voorbygegaen, de kaers is uitgegaen, het jaer is omgelopen.*

Vr. Wanneer vindt men de uitlating der Voornaemwoorden?

Antw. Wanneer twee byzondere dingen van eenen persoon getuigd worden, wordt het persoonlyke Voornaemwoordt somtyds uitgelaten; by voorbeeldt, *ik zing en spring,*

gy zult mynen wensch doen en eene uitspanning nemen, hy verlaet de ondougt en keert zich tot de deugt, enz. waer in men ziet, dat de perfoonlyke Voornaemwoorden, ik, gy, hy, in de tweede plaets uitgelaten zyn.

Vr. Wat Voegwoorden worden fomtyds ook uitgelaten?

Antw. In de volgende spreekwyzen ziet men het voegwoordje en uitgelaten; by voorbeeldt, span uwe krachten aen, uwe vernomens, die gy van den Hemel ontvangen hebt. Deze vrouw, deze bedrukte kinders schreyen om het verlies van één hunner beste vrienden.

Vr. Wat kan men tot slot van het geene van de Woordvoeging' gezegd is nog opmerken?

Antw. Tot slot der Woordvoeging' kan men aenmerken, dat men in alle de spreekwyzen, waerin men eene uitlating of byzondere beheersching gewaer wordt, alleen te letten heeft op den aert der uitdrukkinge en de beheersching der woorden, waer door men de welvoegelykheit of het wangeluidt aenstonds zal hooren, en de reden der beheerschinge opmerken.

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

Van de Schriftscheidingen.

Vr. **W**at dient men verder in acht te nemen?

Antw. Om in allen opzichte de duidelijkheit gadetelaen, dient men ook eene juiste kennis van het plaetsen van sommige teekenen te hebben; wordende dit gemeenlyk de *Schriftscheiding* genoemd.

Vr. Waer toe dient de *Schriftscheiding*?

Antw. De *Schriftscheiding*, dient derhalve om de samengeschikte woorden van elkander te scheiden, en als tot byzondere deelen te brengen, om dat de lezers of toehoorders de rede gemakkelyker lezen en begrypen zouden.

Vr. Hoe veel teekens gebruikt men in de *Schriftscheiding*?

Antw. Om eene rede naer behooren te scheiden, gebruikt men gemeenlyk tien teekens.

Vr. Hoe worden deze teekens genoemd?

Antw. Deze teekens noemt men ten 1ste een *punt*, ten 2de eene *zinsnede*, ten 3de een

een zinsnydingpunt, ten 4de een tweepunt, ten 5de een vraegteeken, ten 6de een verwonderingteeken, ten 7de een tuschenstellingteeken, ten 8ste een shteeken, ten 9de een wegnemingteeken, en ten 10de een samenbindingteeken.

VYFTIENDE HOOFDSTUK.

Van het Punt en de Zinsnede.

Vr. **W**at is het Punt?

Antw. Het Punt is een enkel stip, dat dus (.) geteekend wordt.

Vr. Wanneer gebruikt men dit Punt?

Antw. Dit Punt stelt men, wanneer eene rede geheel uitgeschteven is; zynde het zelve altoos van eene hoofdletter gevolgd (*).

Vr. Geef eens een blyk hoe dit Punt achter de rede, en de hoofdletter voor dezelve geplaeft wordt.

Antw. Dus zegt men: *De roemryke Nederlanders hebben hunne vryheit met hun bloed*
ge-

(*) Dit hebben wy in het eerste Stukje in het 2de Hoofdstuk behandeld.

gekost. De trage kinders zyn in gevaer om schandylekken hunner ouderen te worden.

Vr. Hoe blykt dit uit de voorige voorbeelden?

Antw. Uit deze voorbeelden ziet men dat hnn Punt achter de woorden *gekost* en *wor-den*, als zynde het einde van elke rede, geplaatst wordt; ook dat het begin der rede met eene hoofdletter geopend is.

Vr. Wat moet men, wanneer men in het lezen een Punt ziet, in acht nemen?

Antw. Om dat dit teeken het einde der rede aentoont, zoo blykt, dat men in het lezen eene behoorlyke rust, om van de eene tot de andere rede overtegaan, moet in acht nemen; waerom ook dit teeken de langste rust vereischt.

Vr. Wat is eene Zinsnede?

Antw. De Zinsnede, gemeenlyk *Comma* genoemd, wordt dus (,) geschreven.

Vr. Wanneer wordt de Zinsnede gebruikt?

Antw. Men gebruikt dit teeken op verscheiden plaetsen; voor eerst tuschen naemwoorden, het zy eigen of gemeene, wanneer het voegwoordt *en* by uitlating verzwegen wordt; doch wanneer dit voegwoordt

het laetste aen de vorigen blindt; wordt het teeken 'er uitgelaten.

Vr. Helder dit met een voorbeeld' op.

Antw. Dit blykt uit dit voorbeeld'; *Johannes, Pieter, Antoni en Kornelis hebben kinne vriendschap door geene lasterende praetzucht, tydvetkwistend spelen en onnutte gaseryen, maar door eene onnutte samenverkeering gevestigd.*

Vr. Hoe blykt dit, uit het vorige voorbeeld'?

Antw. Uit het vorige voorbeeld' ziet men dat de Zinsnede, achter *Johannes, Pieter en praetzucht* gesteld, in plaets van de herhaling van het voegwoordt en komt, docht dat zy word uitgelaten, wanneer het laetste naemwoordt door hetzelfde aen de vorige gebonden wordt.

Vr. Wanneer vindt dit meer plaets?

Antw. Dit vindt ook plaets tuschen byzondere byvoegelyke naemwoorden; by voorbeeldt, den wyzen, magtigen en goeden Godt zy lof, prys en dankzegging toegebracht; insgelyks by alle de spraekdeelen.

Vr. Wanneer wordt dit teeken meest gebruikt?

Antw. Men gebruikt nog dit teeken in alle redenen, die niet volkomen geëindigd zyn, wanneer de woorden evenwel, tot better

ter verstandt van den lezer, eene geschikte deeling vereischen.

Vr. Geef hier eens een voorbeeldt van.

Antw. Dit blykt uit dit voorbeeld'; in dien een Jongeling zynen tydt naderstg wilde waarnemen, en van alle gelegenheden gebruik maaken, zulks dat hy nimmer van traagheit te beschuldigen waze, en ten voorbeeldt voor anderen kon versterken; gewis hy zou elks achtting waardig zyn, en een verstandig man in de wereldt worden.

Vr. Zou men nog niet iets, waer deze Zinsnede noodzakelyk moet gehruikt worden, kunnen opgeven?

Antw. Wanneer men in eene rede een betrekkeelyk woordje vindt, moet het zelve altoos op het zelfstandige woordt volgen, komende by die gelegenheit de zaak, die, door het betrekkeelyke woordt, tot het vorige gevoegd wordt, als eene tuschenrede in, waerom men voor het betrekkeelyke woordt, en achter de tuschengevoegde zaak, eene Zinsnede zet.

Vr. Geef hier een voorbeeldt van.

Antw. Dit blykt uit dit voorbeeld'; de *Vrouw*, die onlangs haren man verloren heeft, is gestorven; waer in men ziet, dat de woorden die onlangs haren man verloren heeft by

wyze van eene tusfschenrede gesteld is, waer om zy eene Zinsnede voor en achter zich hebben.

Vr. Wat moet men, wanneer men eene Zinsnede in het lezen ontmoet, in acht nemen.

Antw. Om dat de Zinsnede de rede in verscheiden deelen splist, zoo moet men, wanneer men die in het lezen ontmoet, de stem een weinig ophouden; deze rust moet echter zoo lang niet wezen als by het Punt, daer de de rede geheel uit is.

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

*Van het Zinsnydingpunt, en het
Tweepunt.*

Vr. **W**at is het Zinsnydingpunt, gemeenlyk *Commapunt* genoemd?

Antw. Het Zinsnydingpunt is een enkel Punt, daer eene Zinsnede onder gesteld is, en wordt dus (;) geteekend.

Vr. Wanneer wordt dit teeken geplæetst?

Antw. Men plæetst dit teeken, wanneer de volgende rede aen eene vorige gehecht wordt, daer zy eenigzins van dezelve zou kunnen afblyven; waerom in de vorige rede het Werkwoordt ook volkomen moet geplæetst worden.

Vr. Geef hier een voorbeeldt. van.

Antw. Dit volgende voorbeeldt zal het ophelderden, *Philippus de 2de; Koning van Spanje, was een bygeloovig mensch, die zeer vele ondeugden bezat; maer hy heeft nogthans, door zyne wreedheit, den Nederlanderen gelegenheit gegeven, om hunne vryheit te verkrygen; hoewel hun dit veel bloeds gekost heeft.*

Vr. Hoe blykt dit, uit het vorige voorbeeld?

Antw. Uit dit voorbeeld' ziet men, dat by het woord *bezat*, daer het teekent eerst geplacet is, de zin kon gesloten geworden zyn, insgelyks by het woordt *verkrygen*, doch dat 'er telkens eene volgende rede bygevoegd is.

Vr. Wat volgt hier uit?

Antw. Hier uit ziet men, dat dit teeken gemeenlyk voor de woorden, die eene tegenstelling te kunnen geven, geplacet wordt, te weten, *maar*, *hoewel*, *desniettegenstaande*, *schoon*, enz.

Vr. Wat moet men, in het lezen, by dit teeken in acht nemen?

Antw. Dewyl dit teeken eene tusichengevoegde rede aentoont, zoo vereischt het langer rust dan de enkele Zinsnede, die slechts eene verdeeling van de rede aentoont; doch dewyl de rede zelfs nog niet dadelijk gesloten is: zoo vereischt het een minder rust dan by het Punt.

Vr. Wat is het Tweepunt?

Antw. Het Tweepunt is een teeken, dat uit twee stippen bestaat, en dus (:) geteekend wordt.

Vr. Waer is de rechte plaats van dit teeken?

Antw.

Antw. Men gebruikt die teeken op drie-
 derlei wyze; voor eerst, wanneer de zin ge-
 heel uit is, doch tot nadruk van den zef-
 ven 'er nog het een en ander by gevoegd
 wordt: ten tweede, wanneer men de reden
 van eene rede opgeeft (*); eindelijk by het ont-
 halen der voorbeelden tot bewys eener zaak'
 en voor de tusschengevoegde redenen.

Vr. Geef eens een voorbeeld van het
 eerste geval.

Antw. Het eerste geval ziet men in dit
 voorbeeld'; *De heilige Schrift is tot zalig-
 heit noodzakelyk; zy is een licht op een don-
 ker pad; zy is eene troosteres in tegenheden: ja
 zy is eene bron, waer uit de wateren des levens
 vlieten; waaruit men ziet, dat telkens, waer
 dit teeken geplact is, de rede zou kunnen
 gesloten worden, doch dat de daer op vol-
 gende rede gedurig tot bevestiging der vo-
 rige dient.*

Vr. Hoe bewyst men het tweede geval?

Antw. Het tweede geval ziet men in het
 volgende voorbeeld'; *zoo gy uwe gezondheid
 ter harte neemt, moet gy minder lezen, maer
 meer slapen: want eene onophoudelyke oef-
 fening is voor het ligchaem en den geest*
 na-

(*) Dit is echter niet algemeen, alsoo sommi-
 gen hier alleen een (;) gebruiken.

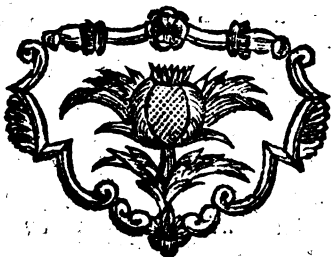
nadeelig ; waeruit men weder ziet , dat de redengeving van de vorige rede achter dit teeken geplactst is.

Vr. Hoe toont men het derde geval?

Antw. Het derde geval ziet men uit dit voorbeeld ; *Hy sprak : waerom doet gy my geweld aen ? hy verontschuldigde zich , zeggende : myne makkers hebben my bedrogen ; zynde hier wederom het teeken geplactst voor het aenhalen der woorden en voorbeelden.*

Vr. Wat moet men , in het lezen , by dit teeken opmerken?

Antw. Dit teeken vereischt , in het lezen , een weinig langer ademhaling dan het Zinsnydingpunt , doch een weinig korter dan het enkele Punt.

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK.

Van het Vraagteeken, Verwonderingsteeken en Tusschenstellingsteeken.

Vr. **W**at is een Vraagteeken?

Antw. Een Vraagteeken is een punt met een gebogen strik boven hetzelfde, en wordt dus (?) geteekend.

Vr. Wanneer gebruikt men dit Vraagteeken?

Antw. Men gebruikt een Vraagteeken telkens als 'er iets, zonder uitroeping of verwondering, gevraagd wordt.

Vr. Geef hier eens een voorbeeld van.

Antw. Zoo vindt men het in de volgende voorbeelden: *waer is Pieter? wat is de mensch?* zynde hier achter elke vraag een teeken gesteld. Doch wanneer het laatste eene verwondering beteekent, moet het geen Vraagmaer een Verwonderingsteeken achter zich hebben. Dit Vraagteeken toont aen, dat men de vraag zelve met nadruk lezen moet.

Vr. Wat is een Verwonderingsteeken?

Antw. Een Verwonderingsteeken is een punt

punt met eene streep boven het zelfe, en wordt dus geteekend (!).

Vr. Wanneer stelt men dit teeken?

Antw. Dit teeken stelt men zoo dikwils men zich verwondert, het zy dit door vreugde of droefheit veroorzaakt wordt; en men stelt het Verwonderingsteeken achter de woorden, waer door onze verwondering uitgedrukt wordt.

Vr. Geef hier eens voorbeelden van.

Antw. Dit blykt uit de volgende voorbeelden; *Ach! hoe vertroostende zyn uwe redenen! hoe ongelukkig is zyn lot! wat is uw staat gelukkig! enz.* moetende men, zoo meenigmael men, in het lezen, dit teeken ontmoet, de stem naar den aert der vreugd' of droefheit buigen.

Vr. Wat volgt uit dit gezegde?

Antw. Uit dit gezegde blykt, dat dit teeken zich meest al vergezeld vindt van die woorden, die eene verwonderingaentoonen: als, *ach! och! wee! ei!* en diergelyken.

Vr. Wat is het Tusschenstellingsteeken?

Antw. Een Tusschenstellingsteeken bestaet uit twee rondgebogen strepen, die op twee-derlei wyzen aldus () [] geteekend worden.

Vr. Wanneer gebruikt men het Tusschenstellingsteeken?

Antw.

Antw. Wanneer men in de rede eene zaak, die met de rede geene gemeenschap heeft, vermengt, zet men vóór en achter de ingevoegde rede elk de helft van het teekenen.

Vr. Geef eens een voorbeeldt daer van op.

Antw. Dit teeken ziet men in de volgende rede gebruikt: *na dat hy vele merkwaerdige dingen gezien hadt, gaf hy (want hy is van de waerdye der dingen onkundig) aen de geringste zaken den voorrang.*

Vr. Wat moet men in het lezen der Tusschenrede in acht nemen?

Antw. Dewyl de Tusschenrede met de zaak', waar men van spreekt, geene gemeenschap heeft, zoo moet men dezelve, door eene buiging' van de stem, zoodanig als zy is doen opmerken, en niet met de rede verwarren.

AGTTIENDE HOOFDSTUK.

Van het Scheiteeken, het Wegnemingsteeken en het Samenbindingsteeken.

Vr. **W**at is het Scheiteeken?

Antw. Het Scheiteeken bestaet uit een klein

klein dwarsch streepken , dat dus (-) geschreven wordt.

Vr. Wat merkt gy aengaende dit teeken aen?

Antw. Men moet by dit en de twee volgende teekens opmerken , dat zy niet zoo zeer als zinscheiding , maer als woordscheidingsteekenen moeten aengemerkt worden ; naerdien zy , niet tot scheiding van de rede , maer tot deeling der woorden gebruikt worden.

Vr. Wanneer gebruikt men dit teeken?

Antw. Men gebruikt dit teeken altoos aen het einde van den regel , wanneer van een woordt nog één of meer lettergrepen volgen.

Vr. Wat dient men hier onder het oog te houden?

Antw. Hier dient men nogthans zorg te dragen , dat men dit teeken niet tot scheiding der rede , maer alleen tot deeling der woorden , die op den regel niet staen kunnen , gebruikt , waerom het geene verandering in het lezen maekt.

Vr. Wat is een Wegnemingsteeken?

Antw. Het Wegnemingsteeken is eene enkele streek , die men boven aen dus (') schrift.

Vr.

Vr. Wat dient men noodzakelyk by het Wegneemingteeken op te merken?

Antw. Dit teeken plagt men eertyds zeer gemeen achter verscheiden letters, om de uitslating van andere letteren te toonen, te gebruiken; doch men schryft thans de meeste woorden, zoo wel in de dichtstukken als in andere geschriften geheel uit; zoo dat dit teeken voor het grootste gedeelte afschaft is.

Vr. Wanneer gebruikt men nog dit teeken?

Antw. Dit teeken gebruikt men echter in de dichtstukken nog op drierlei wyzen.

Vr. Geef dezelve eens op.

Antw. Vooreerst gebruikt men dit teeken, als men, tot verkorting der lettergrepen, eenen medeklinker wegneemt, als *da'en* voor *dadén*, *pa'en* voor *padén*, *zalighe'en* voor *zaligheden*; schoon men thans meestal gewoon is deze woorden in een te trekken, en *paén*, *daén*, enz. te schryven.

Vr. Welk is de tweede wys?

Antw. Ten tweede gebruikt men dit teeken in de betrekkelijke voornaemwoorden *myn*, *uw* en *zyn*, wanneer deze van het mannelyke geslacht zyn, en in den derden of vierden naemval voorkomen, schryvende *myn* voor *mynen*, *uw* voor *uwen*, *zyn* voor *zynen*.

E

Vr.

Vr. Op welk eene wys geschiedt dit nog?

Antw. Dit geschiedt eindelyk, wanneer men voor *het* eene 't of voor *des* eene 's schryft, of wanneer men voor *te* 't zet; by voorbeeldt, 't *salet* voor *het salet*, 's *menschen* voor *des menschen*, t'*huis* voor *te huis*, moetede men hier in acht nemen dat het Wegnemingteeken gesteld worde aen die zyde, daer de letters uitgelaten zyn.

Vr. Wat is het Samenbindingteeken?

Antw. Het Samenbindingteeken is een dwarsche streep, die men dus teekent (-).

Vr. Wanneer gebruikt men dit teeken?

Antw. Men gebruikte eertyds dit teeken vry gemeen, in woorden, die uit twee zelfstandige woorden waren samengesteld; by voorbeeldt, men schreef *storm-windt*, *oorlogs-vuur*, *zon-dag* enz; doch deze gewoonte heeft geheel opgehouden.

Vr. Waer gebruikt men dit teeken nu dan nog?

Antw. Men gebruikt het zelve echter in zulke woorden, daer eene herhaling derzelf de woorden gebezigd wort, schryvende by voorbeeldt, voor *zeelieden en landlieden*, *krygsknechten en dienstknechten*, *zee en landlieden*, *krygs- en dienstknechten*; zynde dit teeken voor de herhaling van *lieden* en *knechten* gesteld.

NE.

NEGENTIENDE HOOFDSTUK.

Byzondere aenmerkingen over de verandering in eenige woorden.

Vr. **M**aken de Spraakkunstschryvers nog geene aenmerkingen over de veranderingen, die eenige woorden ondergaen?

Antw. Men vindt by de Spraakkunstschryvers nog in acht genomen eenige veranderingen, die de woorden, door byvoeging, aflating of tuschenezetting ondergaen.

Vr. Welke zyn deze veranderingen?

Antw. Tot deze veranderingen kan men nog brengen, ten 1ste de voorzetting, ten 2de de inzetting, ten 3de de nazetting; ten 4de de afkorting, ten 5de de uitneeming, ten 6de de wegneeming.

Vr. Wat is de voorzetting?

Antw. De Voorzetting is, wanneer eene lettergreep voor een woordt gesteld wordt; by voorbeeldt, *gebroeders*, *gezusters*, voor *broeders* en *zusters*.

Vr. Wat is de inzetting?

Antw. De Inzetting is, wanneer men weluidendheitshalve eene letter of lettergreep in het midden van een woordt voegt; by

voorbeeldt, *gestarrente*, voor *gestarnte*, *arbeid* voor *arbeidt*, enz.

Vr. Wat is de *nazetting*?

Antw. De *Nazetting* is, wanneer aen het einde van een woordt eene letter of lettergreep gesteld wordt; by voorbeeldt, *eere* voor *eer*, *stemme* voor *stem*, enz.

Vr. Wat is de *afkorting*?

Antw. De *Afkorting* is, wanneer eene letter of lettergreep voor een woordt weggenomen wordt; by voorbeeldt, *lukken* voor *gelukken*.

Vr. Wat is de *uitneeming*?

Antw. De *Uitneeming* is als eene letter of lettergreep uit het midden van een woordt weggenomen wordt; by voorbeeldt, *boogaerdt* voor *boomgaerdt*, *elbogen* voor *ellebogen*, enz.

Vr. Wat is de *wegneeming*?

Antw. De *Wegneming* is, wanneer eene letter of lettergreep, van het einde eens woords wordt afgesneden; by voorbeeldt, *hy zei* voor *hy zeide*, *ik kon* voor *ik konde*, *onze zus* voor *onze zuster*, enz.

NEDERDUITSCH SPRAEKKUNST,

VOOR DE

J E U G D;

*Uit verscheiden onzer voornaemste
Spraeckkunstschryveren opgesteld,*

DOOR

KORNELIS VANDER PALM,

*Fransch en Duitsch Kostschoolhouder
te Rotterdam.*

VIERDE STUKJE:

Vierde Druk.

TE ROTTERDAM,
By REINIER ARRENBURG
M D C C X C I.

THE
OFFICE OF THE
SECRETARY OF THE
NAVY
WASHINGTON, D. C.

RECEIVED
JAN 10 1908
NAVY DEPARTMENT
WASHINGTON, D. C.

RECEIVED
JAN 10 1908
NAVY DEPARTMENT
WASHINGTON, D. C.

N E D E R D U I T S C H E S P R A E K K U N S T ,

V O O R D E

J E U G D .

V I E R D E A F D E E L I N G .

E E R S T E H O O F D S T U K .

Woorden van één Lettergreep.

Vr. Is de Spelkunst zeer noodig ?

Antw. Niets is noodiger, dan de kunst om alle woorden wel te kunnen bockstaven of spellen ; naerdien men hierdoor niet alleen de kort- en zuiverheid in het schryven betracht, maer ook te gelyk een bewys geeft, dat men met oordeel werkt, en de eerste gronden eener goede opvoedinge niet verzuimd heeft.

Vr. Waerin bestaet eigenlyk eene goede spelling ?

Antw. Tot eene goede spelling behoort, dat men, in het schryven der woorden, noch

min noch meer letters , dan met den aert en de uitspraak van elk woord overeenkomt , gebruike.

Vr. Wat is hiertoe noodig?

Antw. Hiertoe is noodig , dat men de uitspraak der letteren wel kenne , en het onderscheid der lettergrepen in acht neme. (*)

Vr. Geef eens eenige voorbeelden van één Lettergreep , met eene A. beginnende.

Antw. De volgende zelfstandige woorden zyn van één Lettergreep , en beginnen met eene A. (†)

Abt. M.	Air. V.
Aek. V.	Ampt. O.
Ael. M.	Angst. M.
Aem. O.	Ark. V.
Aep. M.	Arm. M.
Aerd'. V. (<i>vanaerde</i>)	Arts. M.
Aert. M. (<i>of inborst</i>)	As. M. of V. (<i>van een wagen</i>)
Aes. O.	Afch. V. (<i>van asfche.</i>)

Vr. Geef eens de zelfstandige woorden , van één Lettergreep , met de B. *Antw.*

(*) Het eerste is in het eerste Stukje geleerd ; en het laetste moet in dit Stuk , waerin wy van het Spellen handelen , beschouwd worden.

(†) Zynde tevens met eene enkele letter aengetoond , of zy van het mannelyke , vrouwelyke of onzydige g slacht zyn.

Antw. De volgende zelfstandige woorden zijn van één Lettergreep, en beginnen met eene B.

Bad. O.	Beet. M.
Baei. O. (<i>voor wolle</i>)	Bef. V.
Baei. V. (<i>een inham</i>)	Bek. M.
Baek. V.	Bel. V.
Bael. V.	Ben. V.
Baen. V.	Berg. M.
Baer. V.	Bes. V.
Baerd. M.	Beuk. M.
Baes. M.	Beul. M.
Baet. V.	Beurs. V.
Bag. M.	Beurt. V.
Bak. M.	Biegt. V.
Bal. M.	Bier. O.
Balg. M.	Bint. O.
Balk. M.	Blad. O.
Ban. M.	Blaem. V.
Band. M.	Blaer. V.
Bank. V.	Blaes. V.
Bas. M.	Blik. M.
Bast. M.	Blik. O. (<i>werkstof</i>)
Bed. O.	Blik. M. (<i>oogwenk</i>)
Beek. V.	Bloed. O.
Beeld. O.	Bloei. M.
Beemd. M.	Bloem. V.
Been. O.	Blok. O.
Beer. M.	Blos. M.
Beest. O.	Blyk. O.

Bod. O.	Brein. O.
Boeg. M.	Bres. V.
Boei. O.	Breuk. V.
Boek. O.	Brief. M.
Boel. M.	Bril. M.
Boer. M.	Broek. M. of V.
Bogt. V.	Brok. M.
Bok. M.	Bron. V.
Bol. M.	Brood. O.
Bom. V.	Brug. V.
Bont. O.	Bruid. V.
Boog. M.	Bry. V.
Boom. M.	Bui. V.
Boon. V.	Buik. M.
Boor. V.	Buil. V.
Boort. O.	Buis. V.
Boot. M.	Buit. M.
Bord. O.	Bul. M. (<i>Stier</i>)
Borg. M.	Bul. V. (<i>Decreet</i>)
Borst. V.	Bult. M.
Bos. M. (<i>bondel</i>)	Burg. M.
Bofch. O. (<i>plantagie</i>)	Bus. M.
Bout. M.	Buurt. V.
Bouw. M.	By. V.
Brak. M.	Byl. V.
Brand. M.	Byt. V.

Vr. Welke zelfftandige woorden, van één Lettergreep, beginnen met eene C?

Antw. Zeer weinig zelfftandige woorden van één

één Lettergreep zyn 'er, die met eene C beginnen, vooral wanneer men de *Ch* of *Chi* als eene byzondere letter wilde aenmerken.

Vr. Geef my deze voorbeelden eens op.

Antw. Deze voorbeelden zyn de volgenden:

Ceél. V.

Chais. V. (*een Rytuig*)

Cel. V.

Choor. O.

of gelyk men hedendaegsch spelt Koor, en men verstaet 'er een zeker gedeelte der Kerk door. Ook beteekent Choor of Koor een' rei van zangeren. Chyl. V.

Vr. Wat is de oorzaak, dat 'er zoo weinige zelfstandige woorden met eene C beginnen.

Antw. Men vindt zeer weinige zelfstandige woorden, die met eene C beginnen, om dat, wanneer de C door eene A, O of U gevolgd wordt, men in die woorden eene K gebruikt; en wordt zy gevolgd door eene E, I of Y, gebruikt men meestentyds eene S, zynde alleen de woorden van eene uitheemsche afkomst uitgezonderd.

Vr. Geef eens eenige zelfstandige woorden, van één Lettergreep, met eene D beginnende.

Antw. Met de D spelt men de volgende zelfstandige woorden van één Lettergreep.

Daed. V.

Dak. O.

Dag. M.

Dal. O.

A 4

Dam.

Dam.	M.	Dop.	M.
Damp.	M.	Dorp.	O.
Dank.	M.	Dorst.	M.
Dans.	M.	Draed.	M.
Darm.	M.	Draei.	M.
Dauw.	M.	Draek.	M.
Deeg.	O.	Draf.	M.
Deel	V. (<i>plank</i>)	Dragt.	V.
Déél.	O. (<i>gedecte</i>)	Drang.	M.
Deen.	M.	Drank.	M.
Dek.	O.	Dreef.	M.
Deugd.	V.	Drek.	M.
Deun.	M.	Dreun.	M.
Deur.	V.	Drift.	V.
Dicht.	O.	Dril.	M.
Dief.	M.	Droes.	M.
Dienst.	M.	Drom.	M.
Dier.	O.	Dronk.	M.
Difch.	M.	Droom.	M.
Doek.	M.	Drop.	V.
Doel.	O.	Drost.	M.
Dog.	M.	Druk.	M.
Dok.	O.	Druif.	M.
Dolk.	M.	Duif.	V.
Dom.	M.	Dufim.	M.
Dons.	O.	Duin.	V. en O.
Dood.	M. en V.	Duit.	M.
Doop.	M.	Dut.	M.
Doos.	V.	Duur.	M.

Duw.

Duw. M.	Dwerg. M.
Dwaes. M.	Dy. V.
Dwang. M.	Dyk. M.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van één Lettergreep, spelt men met eene E.

Antw. De volgende zelfstandigewoorden, van een Lettergreep, beginnen met eene E.

Echt. M.	Eisch. M.
Eed. M.	El. M.
Eek. M.	Elft. M.
Eer. V.	Els. M.
Eeuw. V.	Erf. O.
Ei. O.	Ernst. M.
Eik. M.	Erts. M.
Eind. O.	Esch. M.

Vr. Geef eens de zelfstandige woorden, die met eene F beginnen, van één Lettergreep op.

Antw. Met de F beginnen de volgende zelfstandige woorden van één Lettergreep.

Faem. V.	Floers. O.
Feeks. V.	Fluit. V.
Feest. V. en O.	Fok. V.
Feil. V.	Fooi. V.
Fielt. M.	Form. V.
Flesch. V.	Fout. V.
Fleur. M.	Fruit. O.
Flits. M.	Fuik. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van één Lettergreep, beginnen met eene G.

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van één Lettergreep, beginnen met eene G:

Gaef. V.	Gist. V.
Gal. V.	Git. V. en O.
Galg. V.	Glans. M.
Galm. M.	Glas. O.
Gang. M.	Glimp. M.
Gans. V.	Gloed. M.
Garf. V.	Gloor. M.
Garst. V.	Glos. V.
Gast. M.	God. M.
Gat. O.	Goed. O.
Geest. M.	Golf. V.
Geit. V.	Gom. V.
Geld. O.	Goud. O.
Geps. M.	Gracht. V.
Gerst. V.	Graed. M.
Geur. M.	Graf. O.
Gicht. V.	Graft. V.
Gids. M.	Gras. O.
Gier. M.	Gract. V.
Gierst. V.	Grauw. O. en M.
Gif. O. (<i>vergif</i>)	Greep. V.
Gift. V. (<i>gaef</i>)	Grens. V.
Gild. O.	Grift. V.
Gis. V.	Grient. V.

Gril.

Gril. V.	Gros. O.
Grip. V.	Grot. V.
Groef. V.	Gruis. O.
Groen. O.	Grut. V.
Groep. V.	Gryns. V.
Groet. V.	Guil. M.
Grol. V.	Guit. M.
Grond. M.	Gunst. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van één Lettergreep, beginnen met eene H:

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van één Lettergreep, beginnen met eene H.

Haeg. V.	Harst. M.
Haei. V.	Hart. O.
Haek. M.	Hecht. O.
Haen. M.	Heer. M.
Haerd. M.	Hef. V.
Haes. M.	Heg. V.
Hair. O.	Hei. V.
Haest. V.	Heil. O.
Hact. M.	Hek. O.
Hal. M.	Hel. V.
Halm. M.	Held. M.
Hals. M.	Helft. V.
Ham. M.	Helm. M.
Hand. V.	Hemd. O.
Hap. M.	Hen. V.
Hark. V.	Hengst. M.
Harp. V.	Herfst. M.

Hert:

Hert.	O.	Hoon.	M.
Heul.	O.	Hoop.	V. (<i>verwach-</i> <i>ting.</i>)
Heup.	V.	Hóóp.	M. (<i>eene op-</i> <i>gestapelde menigte</i>)
Hiel.	M.	Hoorn.	M.
Hoed.	M.	Hop.	V.
Hoef.	M.	Hout.	O.
Hoek.	M.	Houw.	M.
Hoën.	O.	Hui.	V.
Hoep.	M.	Huid.	V.
Hoer.	V.	Huif.	V.
Hoest.	M.	Huig.	M.
Hof.	M. en O.	Huik.	V.
Hok.	O.	Huis.	O.
Hol.	O.	Hulp.	V.
Hom.	V.	Hulk.	V.
Hond.	M.	Huur.	V.
Honk.	O.	Hut.	V.
Hoofd.	O.		
Hooi.	O.		

Vr. Geef eens de zelfstandige woorden, die met den Klinker I beginnen; van één Lettergreep.

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van één Lettergreep, beginnen met den klinker I. Ier. M. Iet. O. Inkt. M.

Vr. Geef nu eens de zelfstandige woorden, die met den medeklinker J beginnen, van één Lettergreep.

Antw.

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van één Lettergreep, beginnen met den medeklinker J.

Ja. O.	Jicht. V.
Jacht. O.	Jok. O.
Jaer. O.	Jol. V. (<i>vaartuig</i>)
Jagt. V.	Jong. O.
Jak. O.	Jood. O.
Jas. V.	Juk. O.
Jeugd. V.	Jurk. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van één Lettergreep, beginnen met eene K.

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van één Lettergreep, beginnen met eene K.

Kaeg. V.	Kamp. M.
Kaei. V.	Kan. V.
Kaek. V.	Kans. V.
Kaep. V.	Kant. M.
Kaers. V.	Kap. V.
Kaert. V.	Kar. V.
Kaes. V.	Kas. V.
Kaets. V.	Kat. V.
Kaf. O.	Keel. V.
Kalf. O.	Keep. V.
Kalk. M.	Keer. M.
Kam. M. en V.	Keet. V.

Kei.

Kei.	M.	Klis.	M. en V.
Kelk.	M.	Klok.	V.
Kerf.	V.	Klomp.	M.
Kerk.	V.	Klont.	V.
Kern.	V.	Kloof.	V.
Kers.	V.	Kloot.	M.
Keur.	V.	Klop.	M. en V.
Keurs.	V.	Klos.	M.
Keus.	V.	Klucht.	V.
Kiel.	V.	Kluit.	V.
Kies.	V.	Klyf.	O.
Kieuw.	V.	Knaep.	M.
Kil.	V.	Kneep.	V.
Kim.	V.	Knie.	V.
Kin.	V.	Knik.	V.
Kind.	O.	Knods.	V.
Kist.	V.	Knol.	M.
Klaeuw.	M.	Knoop.	M.
Klagt.	M.	Knop.	V.
Klamp.	V.	Koe.	V.
Klank.	M.	Koek.	M.
Klap.	M. en V.	Koers.	M.
Kleed.	O.	Koets.	V.
Klem.	M. en V.	Kok.	M.
Kleur.	V.	Kolf.	V.
Klim.	O.	Kolk.	V.
Kling.	V.	Kom.	V.
Klink.	M.	Komst.	V.
Klip.	V.	Konst.	V.

Kool.

Kool.	V.	Kreits.	M.
Koon.	V.	Kreng.	O.
Koop.	M.	Kreuk.	V.
Koor.	O.	Krip.	V.
Koord.	O.	Kriek.	V.
Koorts.	V.	Kring.	M.
Kop.	M.	Kroes.	M.
Korst..	V.	Kroon.	V.
Korf.	M.	Kroost.	O.
Kost.	M.	Krop.	O.
Kot.	O.	Kruim.	V.
Kou.	V.	Kruik.	V.
Kous.	V.	Kruis.	O.
Kout.	M.	Kruit.	O.
Kouw.	V.	Kruk.	V.
Kracht.	V.	Krul.	V.
Kraeg.	M.	Kryg.	M.
Kraei.	V.	Kryt.	O.
Krael.	V.	Kug.	V.
Kraem.	V.	Kuif.	V.
Kraen.	V.	Kuil.	M.
Krak.	M.	Kuit.	V.
Kram.	V.	Kunst.	V.
Kramp.	V.	Kusch.	M.
Krans.	M.	Kust.	V.
Krat.	O.	Kuur.	V.
Kreeft.	M.	Kwaed.	O.
Kreek.	V.	Kwael.	V.
Kreet,	M.	Kwast.	V.

Kween.

Kween. V.

Kwel. V.

Kwik. O.

Kwyl. O. en V.

Vr. Welke zelfftandige woorden, van één Lettergreep, beginnen met eene L.

Antw. De volgende zelfftandige woorden, van één Lettergreep, beginnen met eene L.

Lach. M.

Laeg. V.

Laen. V.

Laers. V.

Lak. M. en O.

Lam. O.

Lamp. V.

Land. O.

Lans. V.

Lap. V.

Lasch. V.

Last. M.

Lat. V.

Leed. O.

Leek. M.

Leem. O.

Leen. O.

Leer. V.

Leest. V.

Leeuw. M.

Lei. V.

Lek. V. én O.

Les. V.

Leur. V.

Licht. O.

Lid. O.

Lied. O.

Lief. O.

Lier. V.

Lies. V.

Lip. V.

List. M.

Loef. V.

Loer. M.

Lok. V.

Long. V.

Lonk. M.

Lont. V. en O.

Loof. O.

Loog. V.

Look. O.

Loon. M. en O.

Loop.

Loop. M.	Luit. V.
Loot. V.	Luk. O.
Lóóts. M. (<i>varens- gezel.</i>)	Lust. M.
Loots. V. (<i>schuur</i>)	Luur. V.
Lot. O.	Lyf. O.
Lucht. V.	Lyk. O.
Luim. V.	Lym. V.
Luik. O.	Lyn. V.
	Lyst. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van één Lettergreep, beginnen met eene M?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van één Lettergreep, beginnen met eene M.

Maeg. V.	Meel. O.
Maegd. V.	Mees. V.
Mael. V.	Meeuw. V.
Maen. V.	Mei. M.
Maend. V.	Meid. V.
Maer. V.	Meir. O.
Maes. V.	Melk. V.
Maet. V.	Mensch. M.
Magt. V.	Merg. O.
Mam. V.	Merk. O.
Man. M.	Mes. O.
Mand. V.	Mier. V.
Markt. V.	Mik. V.
Mast. M.	Milt. V.
Mat. V.	Min. V.

Mirt.	M.	Mos.	O.
Mis.	V.	Most.	M.
Mist.	M.	Mot.	V.
Moed.	M.	Mouw.	V.
Moei.	V.	Mout.	O.
Moër.	V.	Mug.	V.
Moes.	O.	Muil.	M.
Mof.	M.	Muis.	V.
Mol.	M. en V.	Munt.	V.
Mom.	V.	Musch.	V.
Mond.	M.	Muts.	V.
Moor.	M.	Muur.	M.
Moord.	M.	Myl.	V.
Moot.	M.	Myn.	V.
Mop.	V.	Myt.	V.

Vr. Geef eens zelfstandige woorden, van één Lettergreep, die met eene N beginnen?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van één Lettergreep, beginnen met eene N.

Nacht.	M.	Nek.	M.
Naed.	V.	Nest.	V.
Naeld.	V.	Neet.	V.
Naem.	M.	Net.	O.
Nap.	M.	Neus.	M.
Nat.	O.	Nier.	V.
Neen.	O.	Niet.	O.
Neep.	V.	Nieuw.	O.

Nis.

Nis. V.	Nop. V.
Noen. M.	Nuk. V.
Nok. V.	Nul. V.
Non. V.	Nut. O.
Nood. M. (<i>gevaer</i>)	Nyd. M.
Noot. V. (<i>eene vrucht</i>)	Nyl. M.

Vr. Doe nu eens eenige zelfstandige woorden, van één Lettergreep, die met eene O beginnen, volgen?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van een Lettergreep, beginnen met den klinker O.

Oest. M.	Oogst. M.
Oir. O.	Oor. O.
Olm. M.	Oord. M. en O.
Ooft. O.	Oost. O.
Oog. O.	Os. M.

Vr. Geef nu eens voorbeelden van zelfstandige woorden, van één Lettergreep, beginnende met eene P?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van één Lettergreep, beginnen met eene P.

Pacht. V.	Paer. O.
Pad. O.	Paerl. V.
Pael. M.	Paerd. O.

Paers.	O.	Plaeg.	V.
Paeuw.	M.	Plaet.	V.
Pais.	M.	Plaets.	V.
Pak.	O.	Plak.	V.
Palm.	M.	Plank.	V.
Pan.	V.	Plant.	V.
Pand.	O.	Plas.	M.
Pap.	V.	Plat.	O.
Park.	O.	Plecht.	V.
Pas.	O.	Plein.	O.
Peer.	V.	Pleit.	O.
Pees.	V.	Plek.	V.
Peet.	V.	Pligt.	M.
Peil.	O.	Ploeg.	V.
Peis.	M.	Plooi.	V.
Pek.	O.	Plug.	M. en V.
Peh.	V.	Pluim.	V.
Pels.	V.	Poel.	M.
Pens.	M.	Pol.	M.
Pen.	V.	Pols.	M.
Perk.	O.	Pomp.	V.
Pers.	V.	Pond.	O. (gewicht)
Pest.	V.	Pont.	V. (vaartuig)
Piek.	V.	Pool.	V.
Pik.	V.	Poort.	V.
Pil.	V.	Poos.	V.
Pink.	V.	Poot.	M.
Pint.	V.	Pop.	V.
Pit.	O.	Post.	M.

Pot.

Pot. M.	Pry. V.
Pracht. V.	Prys. M.
Prael. V.	Psalm. M.
Praem. V.	Pui. V.
Praet. V.	Puik. O.
Prang. V.	Puin. O.
Preek. V.	Puist. V.
Prei. V.	Punt. V. en O.
Priem. M.	Put. M.
Print. V.	Puts. V.
Proef. V.	Py. V.
Pronk. M.	Pyl. M.
Pruik. V.	Pyn. V.
Pruim. V.	Pyp. V.

Vr. Zyn 'er ook zelfftandige Geflachtwoorden, van één Lettergteenp, die met eene Q beginnen?

Antw. Men vindt geene zelfftandige Geflachtwoorden, die met eene Q beginnen, dan die, daer de Q van eene U achtervolgd wordt; en in die woorden plagt men eertyds vry algemeen *qu* te gebruiken: des fchreef men *quaed, quak, quant, quast*, enz, doch men heeft naderhand bewezen, dat de *kw* in die woorden vry beter gebruikt wordt. (*)

Vr.

(*) Gelyk in her eerste ftukje, by de verhandelingen dier letteren, gezien is: des wy geene woorden, van één lettergreep, die met eene Q beginnen, opgeven.

Vr. Welke zelfstandige Geslachtwoorden,
van één Lettergreep, beginnen met eene R?

Antw. De volgende zelfstandige Geslacht-
woorden, van één Lettergreep, beginnen
met eene R.

Rad.	O.	Reuk.	M.
Raé.	V.	Reus.	M.
Raed.	M.	Rib.	V.
Raef.	V.	Riem.	M.
Raem.	V.	Rief.	O.
Raep.	V.	Rif.	O.
Rag.	O.	Ring.	M.
Rak.	O.	Rist.	V.
Ram.	M.	Rit.	M.
Ramp.	M.	Roef.	V.
Rand.	M.	Roem.	M.
Rank.	V.	Roep.	M.
Ras.	O.	Roer.	O.
Rasp.	V.	Roest.	M.
Rat.	V.	Roct.	O.
Recht.	O.	Rog.	V.
Reé.	V.	Rok.	M.
Reeks.	V.	Rol.	V.
Keep.	M.	Romp.	M.
Reet.	V.	Rond.	O.
Rei.	M.	Rood.	O.
Reis.	V.	Roof.	M.
Ren.	M.	Rook.	M.
Rest.	V.	Room.	M.

Roos.

Roos. V.	Rund. O.
Ros. O.	Rups. V.
Rot. O.	Rust. V.
Rots. V.	Ry. V.
Rouw. M.	Ryk. O.
Rui. V.	Rym. M. en O.
Ruim. O.	Ryn. M.
Ruin. M.	Ryp. M.
Ruit. V.	Rys. O.
Rum. V.	Ryst. V.

Vr. Welke zelfstandige Geslachtwoorden, van één Lettergreep, beginnen met eene S?

Antw. By het spellen van de zelfstandige Geslachtwoorden, die met een S beginnen, moet men onder het oog houden, dat de klank der S scherp is, waer door zyaen de volgende letters eene scherpheid mededeelt, waarom dan ook alle woorden, die zacht van uitsprake zyn, met eene Z moeten gespeld worden. (*) Saei.

(*) Gelyk, by de verhandeling der Z, in het eerste stukje kan gezien worden: dus zal men uit de volgende lyst, en ook uit die lysten, die, by de woorden van twee en meer Lettergrepen, op het artykel van de S gemaekt worden, kunnen zien, dat meestentyds, wanneer de S dooreen' anderen medeklinker gevolgt wordt, de woorden met eene Z moeten gespeld worden, sommige woorden echter, die zeer scherp zyn, uitgezonderd.

Saei.	O.	Schip.	O.
Sap.	O.	Schoen.	M.
Saus.	V.	Schoft.	V.
Schacht.	V.	Schok.	V.
Schaeef.	V.	Schol.	V.
Schael.	V.	Schoof.	V.
Schaep.	O.	School.	V. en O.
Schaer.	V.	Schoor.	V.
Schaets.	V.	Schoot.	M.
Schans.	V.	Schop.	V.
Schat.	M.	Schorfch.	V.
Schee.	V.	Schot.	V.
Scheel.	O.	Schouw.	V.
Scheen.	V.	Schraeg.	V.
Schel.	V.	Schrap.	V.
Schelm.	M.	Schree.	V.
Schemp.	M.	Schreeuw.	M.
Scherf.	V.	Schrift.	O.
Scherm.	M.	Schrik.	M.
Scherp.	O.	Schroef.	V.
Scherts.	V.	Schroom.	M.
Schets.	V.	Schryn.	O.
Scheur.	V.	Schuum.	O.
Schicht.	M.	Schuit.	V.
Schik.	M.	Schuld.	V.
Schil.	V.	Schulp.	M.
Schild.	M. en O.	Schup.	V.
Schim.	V.	Schurft.	O.
Schimp.	M.	Schut.	O.
			Schuur.

Schuur	V.	Smart.	V.
Schylf.	V.	Smeer.	O.
Schyn.	M.	Smet.	V.
Sier.	V.	Smids.	V.
Slaef.	M.	Smook.	M.
Slaep.	M.	Smout.	O.
Slag.	M.	Snaek.	M.
Slagt.	V.	Snaer.	V.
Slak.	V.	Snak.	M.
Slang.	V.	Snap.	V.
Sleep.	M.	Sneb.	V.
Sleet.	V.	Sneeuw.	M.
Slet.	V.	Snik.	M.
Sleur.	V.	Snip.	V.
Slib.	O.	Snoek.	M.
Slip.	V.	Snoer.	O.
Slof.	V.	Snof.	V. en O.
Sloof.	V.	Snuit.	M.
Slop.	O.	Som.	V.
Sloor.	V.	Soort.	V.
Sloot.	V.	Spa.	V.
Slot.	O.	Spaek.	V.
Sluik.	V.	Spaen.	V.
Sluis.	V.	Specht.	M.
Slyk.	O.	Speen.	V.
Slym.	O.	Speer.	V.
Smaed.	V.	Spek.	O.
Smaek.	M.	Spel.	O.
Smak.	M.	Speld.	V.

Spelt.	V.	Stael.	O.
Spier.	V.	Staar.	V.
Spiets.	V.	Staart.	M.
Spil.	V.	Staet.	M.
Spin.	V.	Staf.	M.
Spit.	O.	Stal.	M. en O.
Spits.	V.	Stam.	M.
Spleet.	V.	Stand.	M.
Splits.	V.	Stang.	V.
Spood.	M.	Stank.	M.
Spog.	V.	Stap.	M.
Spon.	V.	Star.	V.
Spook.	O.	Steek.	M.
Spoor.	O. en V.	Steel.	M.
Spot.	M.	Steen.	M.
Spraek.	V.	Stel.	M.
Spreit.	V.	Stem.	V.
Spreuk.	V.	Steng.	V.
Spriet.	V.	Steun.	M.
Spring.	M.	Sticht.	O.
Sprong.	M.	Srier.	M.
Spruit.	V.	Stift.	V.
Spui.	O.	Stip.	V.
Spuut.	V.	Stoel.	M.
Spys.	V.	Stoep.	M.
Spyt.	V.	Stoet.	M.
Stad.	V.	Stof.	O. en V.
Staef.	V.	Stok.	M.
Staek.	M.	Stolp.	V.

Stomp.

Stomp. V.	Stronk. M.
Stond. M.	Stroo. O.
Stoof. V.	Stroom. M.
Stoop. V.	Strop. M.
Stoot. M.	Strot. M.
Storm. M.	Struik. M.
Strael. M.	Struis. M.
Straem. V.	Stryd. M.
Straet. V.	Stuip. V.
Straf. V.	Stuit. M.
Strand. O.	Stuk. O.
Streek. V.	Stulp. V.
Streep. V.	Stut. M.
Streng. V.	Stuur. O.
Strik. M.	Styl. M.

Vr. Geef eens de zelfstandige woorden, die met eene T beginnen, van één Lettergreep, op?

Antw. De volgende zelfstandigewoorden zyn van één Lettergreep, en beginnen met eene T.

Tacg. M.	Tap. M.
Taek. V.	Tarw. V.
Tael. V.	Tas. M. (<i>hoop</i>)
Taert. M.	Tasch. V.
Taets. V.	Tast. M.
Tak. M.	Teelt. V.
Tal. O.	Teems. M.
Tand. M.	Teen. M.
Tang. V.	Teer. O.

Teil.

Teil.	V.	Tred.	M.
Tel.	V.	Trein.	M.
Tekst.	M.	Trek.	M.
Telg.	V.	Trits.	V.
Tent.	V.	Troch.	M.
Test.	V.	Troef.	V.
Tier.	V.	Troep.	M.
Tik.	V.	Trom.	M.
Til.	V.	Tromp.	V.
Tin.	O.	Tronk.	M.
Tip.	M.	Troon.	M.
Toets.	M.	Troost.	M.
Togt.	M.	Tros.	M.
Tol.	M.	Trots.	M.
Tolk.	M.	Trouw.	V.
Ton.	V.	Tryp.	O.
Tong.	V.	Tucht.	V.
Toom.	M.	Tuig.	O.
Toog.	V.	Tuil.	M.
Tool.	V.	Tuin.	M.
Toon.	M.	Tuit.	V.
Toorn.	M.	Tuk.	M.
Toorts.	V.	Tulp.	V.
Top.	M.	Turf.	M.
Touw.	O.	Turk.	M.
Traen.	V.	Twist.	M.
Trans.	M.	Tyd.	M.
Trant.	M.	Tyk.	O.
Trap.	M.	Tym.	M.

Vr.

Vr. Geef eens de zelfstandige woorden, van één Lettergreep, die met eene U beginnen?

Antw. Dewyl de U alleen door zich zelve kan verdubbeld, of van eene I verlengd worden, zyn 'er slechts deze weinige voorbeelden van te geven.

Uil. M.

Ur. O. (*eene Stad*) Uur. V. en O.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van één Lettergreep, beginnen met een V?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van één Lettergreep, beginnen met eene V.

Vacht. V.

Vaeg. V.

Vaek. M.

Vaém. M.

Vaen. V.

Vaers. O.

Vaert. V.

Vaes. V.

Vak. O.

Val. M.

Valk. M.

Vangst. V.

Var. M.

Vat. O.

Vecht. V.

Vee. O.

Veeg. M.

Veem. V.

Veen. O.

Veer. O.

Veil. O.

Vel. O.

Veld. O.

Verf. O.

Vest. V.

Vet. O.

Vier.

Vier.	O.	Vocht.	O.
Vilt.	M.	Voeg.	V.
Vin.	V.	Voér.	O.
Vink.	M.	Voet.	M.
Vifch.	M.	Volk.	O.
Vla.	V.	Vonid.	M.
Vlaeg.	V.	Vonk.	V.
Vlag.	V.	Vont.	V.
Vlak.	V. en O.	Vork.	V.
Vlam.	V.	Vorm.	M.
Vlas.	O.	Vorfch.	M.
Vleet.	V.	Vorst.	M.
Vlek.	V. en O.	Vos.	M.
Vlerk.	V.	Vouw.	V.
Vlieg.	V.	Vracht.	V.
Vlier.	O.	Vraeg.	V.
Vlies.	O.	Vraet.	M.
Vliet.	M.	Vrat.	V.
Vloed.	M.	Vrek.	M.
Vloek.	M.	Vrees.	V.
Vloer.	M.	Vreugd.	V.
Vlok.	V.	Vriend.	M.
Vlooi.	V.	Vrucht.	V.
Vloot.	V.	Vuist.	V.
Vlot.	O.	Vuur.	O.
Vlucht.	V.	Vyg.	V.
Vlym.	V.	Vyl.	V.
Vlyt.	V.	Vyt.	V.

Vr.

Vr. Geef eens voorbeelden van zelfstandige
Geslachtwoorden, van één Lettergreep, die
met eene W beginnen?

Antw. De volgende zelfstandige woorden,
van één Lettergreep, beginnen met eene W.

Wacht. V.	Wel. V.
Waeg. V.	Wen. V.
Wael. V.	Wenk. M.
Waen. M.	Wensch. M.
Waes. M.	Wers. V.
Wak. O.	Werk. O.
Wal. M.	Werp. M.
Walg. V.	Wesp. V.
Walm. V.	Wet. V.
Wand. M.	Wicht. O.
Wang. V.	Wieg. V.
Want. O.	Wiek. V.
War. O.	Wiel. O.
Wasch. O.	Wier. O.
Wed. O.	Wigt. O.
Wee. O.	Wil. M.
Week. V.	Wilg. M.
Weer. V.	Wilt. O.
Wees. M. en V.	Wind. M.
Weet. V.	Winst. V.
Weeuw. V.	Wip. V.
Weg. M.	Wit. O.
Wei. V.	Wol. V.

Wolf.

Wolf.	M.	Wraek.	V.
Wolk.	V.	Wrak.	O.
Wond.	V.	Wrok.	M.
Woon.	V.	Wrang.	V.
Woord.	O.	Wyt.	O.
Worm.	M.	Wyk.	V.
Worst.	V.	Wyl.	V.
Woud.	O.	Wyn.	M.
Wouw.	V.	Wys.	V.

Vr. Zyn 'er ookzelfstandige woorden, van één Lettergreep, die met eene X beginnen?

Antw. Voor zoo verre ons bekend is; weten wy geene zelfstandige woorden, van één Lettergreep, die met eene X beginnen.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van één Lettergreep, beginnen met den klinker Y?

Antw. Met de Y beginnen de volgende zelfstandige woorden van één Lettergreep.

Y.	O. (eene rivier.)	Yp.	M.
Yk.	M. en O.	Ys.	O.
Yl.	V.		

Vr. Geef eens voorbeelden van zelfstandige woorden; van één Lettergreep, die met eene Z beginnen?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van één Lettergreep, beginnen met eene Z.
Zaed.

Zaed.	O.	Zook.	V.
Zaeg.	V.	Zoom.	M.
Zaek.	V.	Zoon.	M.
Zael.	V.	Zorg.	V.
Zaen.	V.	Zot.	M.
Zak.	M.	Zout.	O.
Zalm.	M.	Zucht.	M.
Zand.	O.	Zuil.	V.
Zang.	M.	Zult.	V. en O.
Zark.	M.	Zuur.	O.
Zee.	V.	Zwaei.	M.
Zeel.	O.	Zwaen.	V.
Zeem.	O.	Zwaard.	O.
Zeep.	V.	Zwang.	M.
Zeer.	O.	Zweep.	V.
Zeeuw.	M.	Zweer.	V.
Zeil.	O.	Zweet.	O.
Zet.	M.	Zwenk.	M.
Zeug.	V.	Zwerk.	O.
Ziel.	V.	Zwerm.	M.
Zin.	M.	Zwier.	M.
Zoen.	M.	Zwoord.	O.
Zog.	O.	Zwym.	V.
Zon.	V.	Zwyn.	O.

Vr. Waerop moet men, in het spellen van de zelfstandige woorden, van één Lettergreep, acht geven?

Antw. Om dat de Leerlingen veelyds geen

C

ge-

genoegzaam onderscheid maken of de Lettergrepen lang of kort zyn, moet men, in de zelfstandige woorden van één Lettergreep, op deze lang- of korthed voornamelyk acht slaen.

Vr. Wat is daertoe noodig?

Antw. Tot dat einde is noodig, vooreerst de kennis van den rechten klank der letteren, en ten anderen van de verdubbeling of verlenging van de klinkeren, waer door vele mislagen-begaen worden. (*)

Vr. Waer in bestaen deze mislagen?

Antw. Deze mispelling ziet men voornamelyk in de woorden van *al* voor *ael*, *bal* voor *bael*; *kram* voor *kraem*, enz.

Vr. Geef eens eenige voorbeelden, waer uit dit onderscheid kan geleerd worden?

Antw. Dit onderscheid blykt uit de volgende voorbeelden :

Agt.	Aegt.....	Bar.	Baer.
Arts.	Aerds.....	Bas.	Baes.
Bak.	Bæk.....	Bad.	Baet.
Ban.	Baen.....	Dal.	Dael.
			Dan.

(*) Van het eerste is in 't eerste stukje gehandelt; en dewyl de Leerslingen in het laetste veeltyds mislagen begaen, zoo is het nuttig dit onderscheid een weinig nader op te merken.

Dan.	Daen.	Mat.	Maet.
Difch.	Dies.	Mes.	Mees.
Dat.	Daed.	Mest.	Meest.
El.	Eel.	Met.	Meet.
En.	Een.	Mort.	Moort.
Gaf.	Gaef.	Mor.	Moot.
Git.	Giet.	Nam.	Naem.
God.	Goot.	Nar.	Naer.
Had.	Haet.	Nat.	Naet.
Hak.	Haek.	Net.	Neet.
Hal.	Hael.	Nis.	Nies.
Hart.	Haert.	Nop.	Noop.
Hel.	Heel.	Nicht.	Nygt.
Kol.	Kool.	Och.	Oog.
Kot.	Koot.	Pal.	Pael.
Kort.	Koort.	Pan.	Paen.
Lat.	Laet.	Pas.	Paes.
Last.	Laest.	Pyl.	Peil.
Lan.	Laen.	Rad.	Raed.
Let.	Leet.	Rag.	Raeg.
Eets.	Lees.	Rak.	Raek.
Lest.	Leest.	Ram.	Raem.
Eos.	Loos.	Rep.	Reep.
Lot.	Loot.	Ryn.	Rein.
Mak.	Maek.	Rys.	Reis.
Mal.	Mael.	Styl.	Steil.
Man.	Maen.	Tak.	Taek.
Mar.	Maer.	Tal.	Tael.
Mas.	Maes.	Tart.	Taert.
		C 2	Tast.

Tast.	Taest.	Wan.	Waen.
Tel.	Teel.	Want.	Waent.
Torts.	Toorts.	War.	Waer.
Tryn.	Treïn.	Wek.	Week.
Vak.	Vaek.	Wend.	Weent.
Val.	Vael.	Word.	Woord.
Van.	Vaen.	Wyt.	Weit.
Vast.	Vaets.	Zak.	Zaek.
Vel.	Veel.	Zal.	Zael.
Ver.	Veer.	Zog.	Zoog.
Vyl.	Veil.	Zwart.	Zwaerd.
Wak.	Waek.	Zwak.	Zwaek.
Wal.	Wael.	Zyl.	Zeil. (*)

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van de Zelfstandige woorden van twee Lettergrepen.

Vr. **G**eef eens voorbeelden van zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnende met eene A?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene A.
Abdy.

(*) Meer andere zelfstandige woorden zou men kunnen opgeven; doch uit de opgegevenen zal het onderscheid genoegzaam blyken.

Abtdy. V.	Afkeer. M.
Abtdis. V.	Afkomst. M.
Abeel. V.	Aflaet. M.
Adder. V.	Affcheid. O.
Adel. M.	Affand. M.
Adem. M.	Aftogt. M.
Ader. V.	Aftrek. M.
Aenbeeld. O.	Afuit. V.
Aendacht. V.	Afval. M.
Aendrift. V.	Akker. M.
Aenhang. M.	Albast. O.
Aenklagt. V.	Alpen. V.
Aenkomst. V.	Altaer. O.
Aenloop. M.	Ambacht. O.
Aenschyn. O.	Amber. V.
Aenflag. M.	Ambroos. V.
Aenftoot. M.	Amftel. M.
Aenval. M.	Angel. M.
Aenvang. M.	Anker. O.
Aenwas. M.	Antwoord. O.
Aenzoek. O.	Appel. M.
Aerde. V.	Arbeid. M.
Aerdryk. O.	Arend. M.
Aesfem. M.	Argwaen. M.
Afbreuk. M.	Atlas. M.
Afgang. M.	Avond. M.
Afgrond. M.	Azyn. M.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eenē B?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eenē B.

Babok. M.	Bekken. O.
Badstoof. V.	Bekomft. V.
Bajert. M.	Belang. O.
Baken. O.	Beleg. O.
Bakhuis. O.	Beleid. O.
Balie. V.	Beloop. O.
Ballast. M.	Bende. V.
Balling. M.	Beraed. O.
Balfem. M.	Bericht. O.
Banier. V.	Beroep. O.
Banket. O.	Berouw. O.
Barning. V.	Befcheid. O.
Bazuin. V.	Befluit. O.
Bede. V.	Befland. O.
Bederf. O.	Beftek. O.
Beding. O.	Befsier. O.
Bedryf. O.	Beugel. M.
Bedrog. O.	Bevel. O.
Begin. O.	Bewind. O.
Behulp. O.	Bewys. O.
Beitel. M.	Bezaen. V.
Bejag. O.	Bezem. M.
Beker. M.	Bezit. O.

Be-

Bezwaar. O.	Boodſchap. V.
Bisdóm. O.	Boomgaard. V.
Bitter. O.	Booswicht. M.
Blaesbalk. M.	Boter. V.
Blikſem. M.	Bouwſel. O.
Bloeiſel. O.	Breekſpel. M.
Bloeiſem. M.	Breidel. M.
Blydſchap. V.	Breidſel. O.
Bodem. M.	Bruiloft. V.
Boedel. M.	Buidel. M.
Boejer. M.	Bukking. V.
Boekſtaef. V.	Bulbak. M.
Boekweit. V.	Bulſter. V.
Boezem. M.	Bundel. M.
Bondel. M.	Byzit. V.

Vr. Welke zelfſtandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene C?

Antw. De volgende zelfſtandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene C, of ook met Ch.

Cedel. M.	Cimbel. V.
Ceder. M.	Ciment. O.
Chaos. M.	Cipres. M.
Cherub. M.	Cirkel. M.
Chimeer. V.	Citer. V.
Christus. M.	Citroen. M.

Vr. Welke zelfftandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene D?

Antw. De volgende zelfftandige woorderf, van twee Lettetgrepen, beginnen met eene D.

Daelder. M.	Doolhof. M.
Deeling. V.	Doopfel. O.
Deernis. V.	Doren. M.
Deesfem. M.	Dorpel, M.
Degen. M.	Draeiboom. M.
Deken. M.	Drempel. M.
Dekfel. O.	Drieling. M.
Deeling. V.	Drievoet. M.
Diefftal. M.	Droesem. M.
Diefte. V.	Drommel. M.
Diepte. V.	Droogte. V.
Dierte. V.	Drukte. V.
Dikte. V.	Druppel. M.
Dille. V.	Dubbelt. O.
Disfel. M.	Duiker. M.
Distel. V.	Duifter. O.
Doijer. M.	Duivel. M.
Dolfyn. M.	Duurte. V.
Donder. M.	Dwerling. V.
Donker. O.	Dyning. V.

Vr. Welke zelfftandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene E?

Antw.

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene E.

Elbe. V. (<i>eene rivier</i>)	Emmer. M.
Edik. M.	Engel. M.
Eendragt. V.	Engte. V.
Eerbied. M. of V.	Enkel. M.
Egel. M.	Etmael. O.
Egge. V. en O.	Etter. M.
Eikel. M.	Eufraet. M. (<i>eener rivier</i>)
Eiland. O.	Evel. O.
Elboog. M.	Ezel. M.

Vr. Geef eens de zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnende met eene F?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene F.

Fabel. V.	Flaeuwte. V.
Fakkel. V.	Fluweel. O.
Falie. V.	Fontein. V.
Fatsoen. O.	Fornuis. O.
Feniks. M.	Fortuin. V.
Festoen. V.	Franje. V.
Fierte. V.	Francyn. O. (<i>perka-ment</i>)

Vr. Welke zelfftandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene G?

Antw. De volgende zelfftandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene G.

Gade. M. en V.	Gedrocht. O.
Gaping. V.	Gedruis. O.
Gaerde. V.	Gedult. O.
Galei. V.	Geesfel. M.
Galjoot. V.	Gegrim. O.
Ganges. M. (<i>eene</i>	Geheim. O.
Gareel. O. (<i>rivier.</i>	Gehuchr. O.
Garen. O.	Gekerm. O.
Gebed. O.	Geklank. O.
Gebied. O.	Gekraek. O.
Gebit. O.	Gekrak. O.
Geblaet. O.	Gekryt. O.
Geblaf. O.	Gelaet. O.
Gebod. O.	Gelach. O.
Gebouw. O.	Geldzucht. V.
Gebraet. O.	Gelid. O.
Gebrek. O.	Geloei. O.
Gebroet. O.	Geloof. O.
Gebrom. O.	Geluid. O.
Gebruik. O.	Geluk. O.
Gebulk. O.	Gemael. M. V. en O.
Gedans. O.	Gember. V.
Geding. O.	Gemeen. O.
Gedrang. O.	Gemoed. O.

Ge-

Gemor.	O.	Gevecht.	O.
Genet.	O. (<i>Spaensch</i>	Gevel.	M.
Genot.	O. <i>paerd</i>)	Gevest.	O.
Geraes.	O.	Gevlei.	O.
Gericht.	O.	Gevolg.	O.
Gerief.	O.	Gewaed.	O.
Gerit.	O.	Gewag.	O.
Geroep.	O.	Gewas.	O.
Gerucht.	O.	Geweer.	O.
Geruisch.	O.	Gewelf.	O.
Geschal.	O.	Geweld.	O.
Geschenk.	O.	Gewest.	O.
Geschil.	O.	Gewigt.	O.
Geschrei.	O.	Gewin.	O.
Geschrift.	O.	Gewoel.	O.
Geschut.	O.	Gewricht.	O.
Geslacht.	O.	Gezag.	O.
Gefnor.	O.	Gezang.	O.
Gespari.	O.	Gezél.	M.
Gesprek.	O.	Gezicht.	O.
Gespuis.	O.	Gezin.	O.
Gesteen.	O.	Glorie.	V.
Getal.	O.	Godvrucht.	V.
Getier.	O.	Gondel.	V.
Getoet.	O.	Gordel.	M.
Gety.	O.	Gordyn.	V.
Gevaer.	O.	Gorgel.	M.
Gevaert.	O.	Gramschap.	V.
Geval.	O.	Granaet.	M. en V.
			Gra-

Graveel. O.	Grondvest. V.
Grendel. M.	Grootte. V.
Greppel. V.	Gruwel. M.
Griffoen. M.	Gulden. M.
Groente. V.	Gunstjagt. V.

Vr. Welke zelfftandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene H?

Antw. De volgende zelfftandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene H.

Haegdis. V.	Have. V.
Hagel. M.	Haven. V.
Hairvlecht. V.	Havik. M.
Halfter. M.	Hekel. M.
Hamei. V.	Heller. M.
Hamel. V.	Helling. V.
Hamer. M.	Helmet. O.
Handel. M.	Hemel. M.
Handschoen. M.	Hennep. V.
Handschrift. O.	Herberg. V.
Handvest. V.	Heuvel. M.
Handvol. V.	Hinde. V.
Haring. M.	Hinder. O.
Harnas. O.	Hitte. V.
Harpy. V.	Hoede. V.
Harpoen. M.	Hoeflag. M.
Hartstogt. M.	Hoeve. M.

Hon-

Honger. M.	Horen. M.
Honig. M.	Horzel. V.
Hoofdzweer. M.	Houwer. M.
Hoogmoed. M.	Huisraed. M.
Hoogte. V.	Huive. V.
Hoogtyd. M.	Huffel. V.
Horde. V.	Hyzop. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met den klinker I?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met den klinker I.

Iber. M. (<i>eene rivier</i>)	Inhoud. M.
Impost. M.	Inkomst. V.
Inboel. M.	Inrid. M.
Inborst. V.	Intogt. M.
Inbraek. V.	Intred. M.
Inbreuk. V.	Inval. M.
Ingang. M.	Invoer. M.
Inham. M.	Inzicht. O.

Vr. Geef nu eens de zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, die met den medeklinker J beginnen?

Antw. De volgende zelfstandige woorden,
van

van twee Lettergrepen, beginnen met den medeklinker J.

Jadder. V. en O.	Jonker. M.
Jaarmarkt. V.	Jongkvrouw. V.
Jager. M.	Jordaen. V.
Jakhals. M.	Juffer. V.
Jammer. O.	Jufvrouw. V.
Jaspis. M.	Juweel. O.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene K?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene K:

Kabel. O.	Karros. V.
Kade. V.	Kasteel. O.
Kagchel. V.	Kastoor. O.
Kajuit. V.	Kattoen. O.
Kalmte. V.	Keizer. M.
Kameel. M.	Kelder. M.
Kanjer. V.	Kemel. M.
Kandeel. V.	Kennip. M.
Kaneel. O.	Kennis. V.
Kanker. M.	Kerker. M.
Kanteel. O.	Kerrel. M.
Kantoor. O.	Kervel. V.
Kapel. V.	Ketel. M.
Karkant. M.	Keten. V.

Kcu-

Keuken. V.	Kommer. M.
Kieken. O.	Kompas. O.
Kladde. V.	Komyn. O.
Klaver. V.	Koning. M.
Klawier. M.	Konyn. O.
Kleenood. O.	Koper. O.
Klepel. M.	Koppel. O.
Klepper. M.	Korael. O.
Klimop. O.	Koren. O.
Klinket. O.	Kornét. V.
Klooster. O.	Kartouw. V.
Kluister. V.	Kosfem. M.
Kluwen. O.	Koude. V.
Kneppel. M.	Kouter. O.
Knokkel. V.	Krakkeel. O.
Koekkoek. M.	Krankte. V.
Koelte. V.	Krieken. O.
Koffer. O.	Kromte. V.
Kogel. M. en V.	Kronyk. V.
Koker. M.	Krooning. V.
Kokét. O.	Kudde. V.
Kolder. M.	Kunde. V.
Kolom. V.	Kunstfchap. V.
Kombuis. V.	Kunne. V.
Komeet. V.	Kusfen. O.

Vr. Welke zelfftändige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene L?

Antw. De volgende zelfftändige woorden,
van

van twee Lettergrepen, beginnen met eene L.

Ladder. V.	Lening. V.
Laegte. V.	Lente. V.
Laeuwte. V.	Letfel. O.
Laken. O.	Letter. V.
Lakmoes. O.	Leugen. V.
Lamper. O.	Leven. O.
Lampét. O.	Lever. V.
Landaert. M.	Liefde. V.
Landouw. V.	Ligchaem. O.
Landfchap. O.	Ligter. V.
Lantaern. V.	Linde. V.
Laster. M.	Linge. V. (eener rivier)
Laurier. M.	Linnen. O.
Lauwer. M.	Lokfel. O.
Leder. O.	Lommer. V.
Leemte. V.	Looper. M.
Leering. V.	Loopgraaf. V.
Leeuwrik. M.	Lover. V.
Leger. M.	Luipert. M.
Leli. V.	Luister. M.
Lemmer. O.	Luwte. V.
Lemmet. O.	Lyftogt. M.
Lenden. V.	Lynwaed. O.
Lengte. V.	Lyfter. V.

Vr. Welke zelfftandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene M?

Antw.

Antw. De volgende zelfftandige woorden,
van twee Lettergrepen, beginnen met eene **M**.

Made. V.	Misbaer. O.
Maegdom. M.	Misbruik. O.
Maegfchap. V. en O.	Misdaed. V.
Maekfel. O.	Misdruk. M.
Maelyd. M.	Misdryf. O.
Maelftroom. M.	Misgreep. M.
Magneet. M.	Miskraem. V.
Mammon. M.	Misfchien. O.
Mangel. V. en O.	Misval. M.
Manier. V.	Modder. M.
Mankop. O.	Moeite. V.
Manna. O.	Moeras. O.
Manflagt. V.	Moezel. V.
Mantel. M.	Moker. M.
Mare. V.	Molen. M.
Marmmer. O.	Momber. M.
Masker. O.	Moolyk. M.
Mede. V.	Morgen. M.
Meisken. O.	Moskét. O.
Merrie. V.	Mosfel. V.
Metael. O.	Mostaert. V.
Middel. O.	Mu-faerd. M.
Midden. O.	Muzyk. V. en O.
Mirre. V.	Myter. M.

D

Pr

Vr. Geef nu eens de zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnende met eene N?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene N.

Nadruk. M.	Neger. M.
Naelde. V.	Nektar. M.
Naerheid. V.	Nering. V.
Naeuwte. V.	Nevel. M.
Nagel. M.	Nieskruid. O.
Nakomst. V.	Niger. M. (eene rivier)
Nardus. M.	Nooddruft. V.
Nasleep. M.	Noodhulp. V.
Natuur. V.	Noodlot. O.
Navel. M.	Noodweer. V.
Nawee. O.	Noorden. O.
Nazact. M.	Noordoost. O.
Nebbe. V.	Noordwest. O.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene O?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene O.

Ochtend. M.	Offer. O.
Oder. V. (eene rivier)	Oker. M.
Oester. M.	Oktroi. O.
Oever. M.	Olie. M. en V.
	Oлимп.

Olimp. M. (<i>een berg</i>)	Oogmerk. O.
Olyf. M.	Oorbaer. M.
Omloop. M.	Oordeel. O.
Omvang. M.	Oorlof. M.
Ondank. M.	Oorlog. M. en O.
Ondier. O.	Oorsprong. M.
Ongel. O.	Oorzaek. V.
Ongunst. V.	Oosten. O.
Onheil. O.	Ootmoed. M.
Onkruid. O.	Opdragt. V.
Onlust. M.	Opgang. M.
Ormin. V.	Ophef. M.
Onrust. V.	Opkomst. V.
Ontbyt. O.	Oproer. M. en O.
Onthael. O.	Opschrift. O.
Onthef. O.	Opzet. O.
Onthiet. O.	Opzicht. O.
Ontucht. V.	Orde. V.
Ontvang. M.	Orgel. O.
Ontvangst. V.	Orkaen. M.
Ontwerp. V.	Oudheid. V.
Ontzag. O.	Outer. O.
Ontzeg. O.	Oven. M.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene P?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene P.

Pachter. M.	Peper. V.
Padde. V.	Perruik. V.
Paerle. V.	Perfoon. M.
Paleis. O.	Petard. M.
Palei. V.	Perzik. V.
Palét. O.	Pilaer. M.
Panneel. O.	Pistool. V.
Panter. M. (<i>een dier</i>)	Plakkaet. O.
Pantfer. O.	Planeet. V.
Papier. O.	Plantsoen. V.
Parkét. O.	Pluvier. O. (<i>een vogel</i>)
Parnas. M. (<i>een berg</i>)	Poeder. O.
Party. V.	Polei. V.
Pascha. O.	Ponjaard. M.
Pastei. V.	Poortael. O.
Patroon, M. en O.	Priëel. O.
Pausdom. O.	Prikkel. M.
Pekel. V.	Prinsdom. O.
Penning. M.	Purmer. V.
Penfeel. O.	Purper. O.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene Q?

Antw. Naerdien de zelfstandige woorden, welke men eertyds met *qu* plagt te spellen, vry eigenaertiger met *kw* geboekstaeft worden (*), vindt men alleen de namen *Quintus* en

(*). Men zie hier op pag. 22, 1ste Stukje.

en *Quiry*n, onder de zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, met eene Q gespeeld.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene R?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene R.

Raedfel. O.	Richtsnoer. O.
Raegfel. O.	Rivier. V.
Randfel. V.	Robyn. M.
Randsoen. O.	Roede. V.
Rankér. O.	Roemer. M.
Rappier. O.	Roffel. M.
Ratel. V.	Rogge. V.
Reael. M.	Rokken. O.
Rechtbank. V.	Rommel. M.
Rede. V.	Rondas. V.
Reden. V.	Ronde. V.
Reede. V.	Rondeel. O.
Regel. M.	Rooster. M.
Regen. M.	Ruigte. V.
Reiger. M.	Ruiker. M.
Rekel. M.	Ruimte. V.
Rente. V.	Rumoer. O.
Reutel. M.	Rusting. V.
Reuzel. V.	Rykdom. M.

Vr. Welke zelfftandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene S?

Antw. De volgende zelfftandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene S.

Sabbath. M.	Schepfel. O.
Sabel. M.	Schepter. M.
Saffier. M.	Schering. V.
Saffraen. M.	Schermer. M.
Saizoën. O.	Schermschool. Ven O.
Salet. O.	Schietfpoel. V.
Satyn. O.	Schildpad. V.
Schabél. V.	Schipbreuk. V.
Schade. V.	Schoonte. V.
Schaduw. V.	Schoorsteen. M.
Schaekberd. O.	Schotel. V.
Schaekfel. O.	Schouder. V.
Schaemte. V.	Schouburg. M.
Schakel. O.	Schouwspel. O.
Schandael. O.	Schrede. V.
Schande. V.	Schriftuur. V.
Schavot. O.	Schroomte. V.
Schedel. M.	Schubbe. V.
Scheede. V.	Scille. V. (<i>eene klip</i>)
Schelde. V. (<i>een ri-</i>	Seine. V. (<i>eene rivier</i>)
Schelling. M. <i>vier</i>)	Serpent. O.
Schenkel. V.	Sieraed. O.
Schennis. V.	Siersel. O.
Schepel. O.	Siere. V.

Sik-

Sikkel. V.	Staetſie. V.
Slede. V.	Stamper. M.
Sleter. M.	Standaerd. M.
Sleutel. M.	Stapel. M.
Slinger. M.	Stede. V.
Sluijer. M.	Steiger. M.
Smaragd. M.	Steilte. V.
Snuiter. M.	Stempel. M.
Spanfel. O.	Sterfte. V.
Sparen. O.	Sterkte. V.
Speeltuig. O.	Steunfel. O.
Spelonk. V.	Steven. M.
Sperwer. M.	Stilte. V.
Spiegel. M.	Stoppel. V.
Spiering. M.	Stopfel. O.
Spyker. M.	Stormkat. V.
Spinrok. M.	Stormram. M.
Sponde. V.	Streelfel. O.
Spongi. V.	Studie. V.
Springer. M.	Stuiver. M.
Springhaen. M.	Stuurplecht. V.
Springvloed. M.	Suiker. V.

Vr. Welke zelfſtandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene T?

Antw. De volgende zelfſtandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene T.

Tabbaerd. M.	Toevoer. M.
Tafel. V.	Toezeg. M.
Talent. M.	Toezicht. V.
Taling. M.	Tombe. V.
Talmud. M.	Tonder. O.
Tamboer. M.	Tooneel O.
Tapyt. O.	Topaes. M.
Tarter. M.	Toppét. O.
Tarwe. V.	Toren. M.
Teeken. O.	Tortel. M.
Teerling. M.	Tralie. V.
Tempe. O.	Trechter. M.
Tempel. M.	Trezoor. O.
Temper. M.	Triomf. M.
Tepel. M.	Trommel. M. en V.
Tering. V.	Trompét. V.
Teugel. M.	Tronie. V.
Tiber. M. (<i>eene rivier</i>)	Truffel. M.
Tiende. V.	Tulband. M.
Tiger. M. (<i>eene rivier</i>)	Turkois. O.
Timmer. O.	Tweedragt. V.
Tinne. V.	Tweeling. M.
Titel. M.	Tweespalt. V.
Toegang. M.	Twente. V.
Toeleg. M.	Twist. M.
Toeloop. M.	Twyffel. M.
Toestel. M.	Tyding. V.
Toevlucht. V.	Tyger. M.

Vr.

Vr. Welke zelfftandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene U?

Antw. De volgende zelfftandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene U.

Uchtend. M.	Uitfchot. O.
Uijen. M.	Uitpraek. V.
Uijer. M.	Uitstek. O.
Uitgang. M.	Uitftel. O.
Uitgift. V.	Uitvaert. M.
Uitham. M.	Uitvoer. M.
Uitkomst. V.	Uitzet. O.
Uitrit. V.	Urim. M.

Vr. Welke zelfftandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene V?

Antw. De volgende zelfftandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene V.

Vadem. M.	Veluw. V. (een land-
Vaendel. O.	Vendel. O. fchap.)
Vaertuig. O.	Venkel. V.
Vaerwel. O.	Vennoot. M.
Vaerze. V.	Venfter. O.
Valreep. M.	Venyn. O.
Vedel. V.	Verband. O.
Veder. V.	Verblyf. O.
Veertel. O.	Verbod. O.
Veete. V.	Verbond. O.

Ver-

Verdek.	O.	Vesper.	V.
Verding.	O.	Veulen.	O.
Verdrag.	O.	Vezel.	V.
Verdriet.	O.	Vierkant.	O.
Vergif.	O.	Vierfchaer.	V.
Vergryp.	O.	Vierflag.	O.
Verlaet.	O.	Vinger.	M.
Verlang.	O.	Vlakte.	V.
Verlet.	O.	Vlegel.	M.
Verlies.	M.	Vleugel.	M.
Verlof.	O.	Voeder.	O.
Verloop.	O.	Voedfel.	O.
Vermaek.	O.	Voetval.	M.
Vermaen.	O.	Vogel.	M.
Vernis.	O.	Vonnis.	O.
Vernuft.	O.	Voogdy.	V.
Verraed.	O.	Voorbaet.	V.
Verschiet.	O.	Voorburg.	M.
Verschil.	O.	Voordeel.	O.
Verflag.	O.	Voorhof.	O.
Verftand.	O.	Voorraed.	M.
Vertoog.	O.	Voorfchrift.	M.
Vertrek.	O.	Voorflag.	M.
Verval.	O.	Voorfpel.	O.
Vervolg.	O.	Voorfpook.	O.
Verwe.	V.	Voorfpraek.	V.
Verwyt.	O.	Voorftel.	O.
Verzoek.	O.	Voortogt.	M.
Verzuim.	O.	Voorzaet.	M.

Vo-

Vore. V.	Vrouwensch. O.
Vrede. M. en V.	Vuilnis. V.
Vriendfchap. V.	Vulte. V.
Vryburg. M.	Vuurtest. V.
Vrydom. M.	Vyand. M.
Vroedfchap. V.	Vyver. M.

Vr. Welke zelfftandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene W?

Antw. De volgende zelfftandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene W.

Wachter. M.	Wandel. M.
Wadde. O.	Wapen. O.
Waeghals. M.	Warmte. V.
Waeijer. M.	Waschbadt. O.
Waerde. V.	Wasdom. M.
Waerdig. M.	Water. O.
Waerheid. V.	Webbe. O.
Waermond. M.	Wedde. V. en O.
Waerom. M.	Weder. O.
Waesfem. M.	Weedom. M.
Wagen. M.	Weelde. V.
Wake. V.	Weereld. V.
Waker. M.	Weërhaen. M.
Waerdy. V.	Weërsmæk. M.
Walge. V.	Weërftand. M.
Walnte. V.	Weërftoot. M.
Wambus. O.	Weërftuit. M.
	Weer-

Weërzin. M.	Wisfel. V.
Weide. V.	Woede. V.
Weite. V.	Woeker. M.
Weldaed. V.	Woestyn. V.
Welffel. O.	Wolfsmuts. V.
Welkomst. V.	Wolte. V.
Wellust. M.	Wonder. O.
Welfstand. M.	Woning. V.
Welvaert. V.	Worppiek. M.
Wervel. M.	Wortel. M.
Westen. O.	Wrevel. M.
Wezel. M.	Wrongel. M.
Wezen. O.	Wyde. V.
Wezer. V.	Wyngaerd. M.
Wieling. V.	Wynglas. O.
Wieroök. M.	Wynkan. V.
Wildbraed. O.	Wynrank. V.
Wildvang. O.	Wynruit. M.
Wimpel. M.	Wynstok. M.
Windvang. M.	Wysgeer. M.
Winkbraeuw. M.	Wysheid. V.
Winkel. M.	Wysneus. M.
Winkét. O.	Wysfel. M.
Winning. V.	Wyting. V.
Winter. M.	Wyzer. M.

Vr. Welke zelfftandige woorden, vantwee Lettergrepen, beginnen met eene X?

Antw. Naerdien de X den klank van de *ks* heeft,

heeft, brengt men hier alleen de vreemde namen *Xantus* en *Xerxes* toe.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene Y?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene Y.

Ydel. O.	Yfop. M.
Yker. M.	Ysfchots. V.
Yking. V.	Ysfel. M. (<i>een rivier</i>)
Ykmaet. V.	Yver. M.
Ylhoofd. O.	Yvoor. O.
Yltuit. V.	Yzer. O.
Ysberg. M.	Yzing. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene Z?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van twee Lettergrepen, beginnen met eene Z.

Zadel. M.	Zeisfen. V.
Zalve. V.	Zemel. V.
Zede. V.	Zenuw. V.
Zeehond. M.	Zetel. M.
Zeekalf. O.	Ziekte. V.
Zeefchuim. O.	Zilver. V.
Zege. V.	Zitting. V.
Zegel. O.	Zode. V.
Zegen. M.	Zolder. M.

Zo-

Zomer. M.	Zwaerte. V.
Zonde. V.	Zwachtel. M.
Zuiden. O.	Zwager. M.
Zuidoost. O.	Zwakheid. V.
Zuidwest. O.	Zwaluw. V.
Zuivel. O.	Zwartfel. O.
Zuster. V.	Zwavel. V.
Zwabber. M.	Zweemfel. O.
Zwadder. O.	Zyde. V.

Vr. Waerom spelt gy de woorden *ligchaem*, enz. en diergelyken niet met twee *ch*, by voorbeeld, *lichchaem*, gelyk sommigen?

Antw. Men spelt de woorden *ligchaem* enz. liever met eene *g* en *ch*, dan met twee *ch*, omdat het laetste de uitspraek te hard maekt, en de *ch* in het begin van de tweede Lettergreep genoegzame scherpte aen de *g*, by het einde der eerste Lettergreep, mededeelt.

Vr. Waerom spelt men *Jufvrouw*, en niet *Juffrouw*, gelyk men gemeenlyk ziet?

Antw. Men moet het woord *Jufvrouw* nooit met twee *ff* maer met *fv* spellen, om dat een der voornaemste regelen in het spellen is, te letten waervan de woorden herkomstig zyn: nu komt *Jufvrouw* van *Vrouw*; en dus mag deze *v* in geene *f* veranderd worden: het zelfde ziet men in het woord *ontvan-*

vangen. Insgelyks moet men in het woord *Schouwburg* en diergelyken de *w* niet nalaten, omdat men *aenschouwen* niet zonder *w* spellen kan.

DERDE HOOFDSTUK.

*Van de Zelfstandige Naemwoorden,
van drie Lettergrepen.*

Vr. **W**elke zelfstandige Naemwoorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene **A**?

Antw. De volgende zelfstandige Naemwoorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene **A**.

Aberdaen. M.	Aenbieding. V.
Abtdijse. V.	Aenblazing. V.
Abeelboom. M.	Aenbrenger. M.
Abrikoos. M.	Aenbrenging. V.
Adelaer. M.	Aendringing. V.
Adelborst. M.	Aengezicht. O.
Aderflag. M.	Aengryper. M.
Admiraal. M.	Aengryping. V.
Aenbidder. M.	Aenhanger. M.
Aenbidding. V.	Aenhitser. M.;

Aen-

Aenhoorder.	M.	Aenzetter.	V.
Aenhooring.	V.	Aenzetter.	M.
Aenhouding.	V.	Aenzitting.	V.
Aenklaegster.	V.	Aerdaker.	M.
Aenklaer.	M.	Aerdappel.	M.
Aenlanding.	V.	Aerdbeving.	V.
Aenlasfing.	V.	Aerdbezie.	V.
Aenlegger.	M.	Aerdbodem.	M.
Aenlegging.	V.	Aerdewerk.	O.
Aenleiding.	V.	Aerfeling.	V.
Aenlokker.	M.	Aertichok.	V.
Aenlokking.	V.	Aertigheid.	V.
Aenmaner.	M.	Aertsbisfchop.	M.
Aenmerking.	V.	Aertsengel.	M.
Aenmerkster.	V.	Aertshertog.	M.
Aennemer.	M.	Aertspriester.	M.
Aenneming.	V.	Aertsvader.	M.
Aenpryding.	V.	Aertsvyand.	M.
Aenrader.	M.	Afbeelding.	V.
Aenrading.	V.	Afbidder.	M.
Aenfchouwer.	M.	Afdanking.	V.
Aenfchouwster.	V.	Afdeeling.	V.
Aenstoker.	M.	Afdryving.	V.
Aenfteking.	V.	Afdrukfel.	O.
Aenftooting.	V.	Afëting.	V.
Aenteekening.	V.	Afkapping.	V.
Aentooner.	M.	Afkorting.	V.
Aentrekking.	V.	Afleening.	O.
Aenvechting.	V.	Aflooper.	M.

Afloo-

Aflooping. V.	Afzetsel. O.
Aflosing. V.	Agaetsteen. M.
Afmaling. V.	Agtendeel. M.
Afmatting. V.	Akkerbouw. M.
Afmeting. V.	Akkerman. M.
Afperſing. V.	Alchimi. V.
Afrading. V.	Alfeüs. M. (<i>eene ri-</i> <i>vier.</i>)
Afrika. O.	Algedus. M. (<i>een berg</i> <i>in Tracië.</i>)
Afrukking. V.	Almanach. M.
Afryting. V.	Ametist. M. (<i>een edel</i> <i>geſteente.</i>)
Affſchaeffel. O.	Andoren. M. (<i>zeker</i> <i>kruid.</i>)
Affſchaffing. O.	Andyvie. V.
Affſcheiding. V.	Apoſtel. M.
Affſchrapsel. O.	Ararath. M. (<i>een ge-</i> <i>bergte.</i>)
Affſchuiming. V.	Argernis. V.
Affſchutting. V.	Arlenael. O.
Affluiting. V.	Artſeny. V.
Affnyding. V.	Athenen. O.
Affooting. V.	Atheſis. M. (<i>een ſtroom</i> <i>in Italië.</i>)
Afftrooper. M.	Avondſtar. V.
Afftrooping. V.	Avontuur. O.
Aftrekking. V.	
Afvyffel. O.	
Afweiding. V.	
Afwending. V.	
Afwryving. V.	
Afwyking. V.	
Afwyzing. V.	

E

Vr.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene B?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene B.

Badhouder. M.	Beestiael. O.
Baenderheer. M.	Begeerte. V.
Bakkerin. V.	Behangfel. O.
Bakoven. M.	Behoefte. V.
Ballingfchap. V.	Bekyffter. V.
Batavier. M.	Beklyving. V.
Baviaen. M.	Belaeqster. V.
Bedestond. M.	Beleidster. V.
Bedelaer. M.	Beletfel. O.
Bedelzak. M.	Belhamel. M.
Bederving. V.	Beloofte. V.
Bede vaert. V.	Belover. M.
Bedgenoot M. (<i>van</i>	Beminnaer. M.
<i>een' man en</i> V.	Beploeging. V.
<i>van eene vrouw ge-</i>	Beproeving. V.
<i>zegd zynde.)</i>	Bereidfel. O.
Bedsponde. V.	Beroerte. V.
Beeldhouwer. M.	Beryder. M.
Beereklaeuw. O. (<i>ze-</i>	Bewaerdster. V.
<i>ker kruid.)</i>	Boelaedje. V.
Beereklaeuw. M.	Bondigheid. V.
(<i>de klaeuw van een'</i>	Bontwerker. M.
<i>Beer.)</i>	Bosfchaedje. O.

Bos-

Basforus. M. (*eene* Broederschap. V. en O.
Zeeëngte.) Burgerfchap. V. en O.
Bravade. V. Bytebaeu. M.

Vr. Welke zelfftandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene C?

Antw. De volgende zelfftandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene C.

Charante. V. (*eeneri- vier in Vrankryk.*) Cipresblad. O.
Cipresboom. M.
Cherubim. M. Citerfnaer. V.
Cikorei. V. Citerfpel. O.

Vr. Welke zelfftandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene D?

Antw. De volgende zelfftandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene D.

Dagement. O.	Drukkery. V.
Dageraet. M.	Duifternis. V.
Dagverhael. O.	Duurzaamheid. V.
Dapperheid. V.	Dwarsdryver. M.
Diamant. M.	Dwarsdryfter. V.
Donkerheid. V.	Dweeperf. V.
Dreigement. O.	Dwingeland. M.
Dronkenschap. V.	Dykaedje. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene E?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene E.

Ebbenhout. O.	Elende. V.
Edeldom <i>of</i> Adel- dom. M.	Elexier <i>of</i> Elixir. O.
Edinburg. O. (<i>Hoofd- stad van Schotland.</i>)	Elleboog. M.
Echenis. V. (<i>liesch.</i>)	Erfgenaem. M.
Eigendom. M. en O.	Eridaen. M. (<i>eene rivier.</i>)
Eigenschap. V.	Evenaer. M.
Ekelaer. M.	Eurotas. M. (<i>eene rivier.</i>)
Elefant. M.	Exempel. O.
Element. O.	Exemplaer. O.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene F?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene F.

Fabeltael. V.	Flerecyn. O.
Fabrikéur. M.	Fundament. O.
Filozoof. M.	

Vr.

Vr Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene G?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene G.

Galeas. V. (<i>een vaer-</i>	Geleide. O.
<i>tuig.</i>)	Gemalin. V.
Gallery. V.	Gemeenschap. V.
Galiœn. O.	Gemeente. V.
Garonne. V. (<i>eene</i>	Gemompel. O.
<i>rivier</i>)	Genade. V.
Gebergte. O.	Geneugte. V.
Geboefte. O.	Genootſchap. O.
Geboomte. O.	Gepeupel. O.
Geboorte. V.	Geraemte. O.
Gebroetſel. O.	Gerammel. O.
Gebulder. O.	Gereedſchap. O.
Gebuurfchap. O.	Gefalte. V.
Gedaente. V.	Gefarnte. O.
Gedarmte. O.	Gefteente. O.
Gedeelte. O.	Geftoelte. O.
Gedierte. O.	Getokkel. O.
Gedommel. O.	Getrappel. O.
Geestendom. O.	Getrommel. O.
Gejammer. O.	Gevoelen. O.
Geklater. O.	Geweide. O.
Geklikklak. O.	Geweeten. O.

Gewisse. O.	Gezelschap. O.
Gewoonte. V.	Gierigheid. V.
Gezantschap. O.	Groetenis. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene H?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene H.

Hanekraei. M.	Helikon. M. (een berg.)
Hagedoorn. V. doch ook M. om dat doorn Mannelyk is.	Hellebaerd. M.
Hakkenei. V. (een gewind paard)	Heugenis. V.
Handeling. V.	Hydaspes. M. (een berg.)
Hantering. V.	Hoefzyer. O.
Handvatfel. O.	Honigraet. M.
Hartewee. O.	Honigzeem. O.
Hartogdom. O.	Hoofdmanfchap. O.
Hazelaer. M.	Horizont. M.
Heerfchappy. V.	Horlement. M.
Heidendom. O.	Houtftapel. M.
Heiligdom. O.	Huwelyk. O.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene I?

Antw.

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene I.

Ilias. V.	Inktkoker. M.
Inboedel. O.	Intrede. V.
Indiaen. M.	Ifraël. O.
Ingewand. O.	

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met den medeklinker J?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met den medeklinker J.

Jaergety. O.	Jodendom. O.
Jagersnet. O.	Jubelfeest. O.
Jagerstuig. O.	Jufferfchap. V. en O.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene K?

Antw. De volgende zelfstandige woorden van drie Lettergrepen, beginnen met eene K.

Kabinét. O.	Kaboutter. M.
Kabeljaeuw. M.	Kalander. V.
Kabeltouw. O.	Kampanje. V.

E 4

Kan-

Kandelaer. M.	Keizerdom. O.
Kapitool. O.	Keizerin. V.
Kapittel. O.	Kloosterwerk. O.
Karbonkel. M.	Koningdom. O.
Karabyn. V.	Kristalyn. O.
Kardinael. M.	Krokodil. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene L?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene L.

Labyrinth. M. (<i>dool-</i>	Lesfenaer. M.
Lahtaerne. V. <i>hof.</i>)	Lettergreep. V.
Lastaedje. V. (<i>Scheep-</i>	Lieverei. V.
<i>timmerwerf.</i>)	Lotery. V.
Latium. O. (<i>een Land-</i>	Lucerie. O. (<i>eene Land-</i>
Ledekant. V. <i>schap.</i>)	<i>streek.</i>)
Lekkerny. V.	Lucretil. M. (<i>een Berg.</i>)

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene M?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene M.

Makelaer. M.	Magazyn. O.
Maetschappy. V.	Magistraet. M.

Ma-

Majesteit. V.	Memory. V.
Maluwe. V. (<i>zeker kruid.</i>)	Mencius. M. (<i>eene Rivier.</i>)
Manganeel. O. (<i>oor-</i>	Moederslagt. V.
Medecyn V. (<i>logsburgt</i>)	Mogendheid. V.
Meêdoogen. O.	Mompeling. V.
Meenigte. V.	Monsterring. V.
Meefterschap. V. en O.	Mogenftond. M.
Melisse. V. (<i>zeker kruid.</i>)	Muskadél. V.

Vr. Welke zelfftandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene N?

Antw. De volgende zelfftandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene N.

Naäping. V.	Negental. O. (<i>voor de Zanggodinnen.</i>)
Nachtegael. M.	Nesteling. V.
Nachtgebaer. O.	Nettigheid. V.
Nachtmantel. M.	Nieswortel. M.
Nachtmerry. V.	Nieuweling. M.
Nachtwaker. M.	Nootölle M.
Nazaetschap. O.	Nuttigheid. V.
Nederlaeg. V.	Nydigheid. V.

Vr. Welke zelfftandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene O?

E 5

Antw.

Antw. De volgende zelfftandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene O.

Oaxes. M. (<i>eene Rivier.</i>)	Onleede. V.
Oceaën. M.	Onweder. O.
Ochtendftond. M.	Oogelyn. O.
Oeffening. V.	Oogenblik. O.
Ojevaer. M.	Opening. V.
Olifant. M.	Orakel. O.
Ommegang. M.	Orion. M. (<i>een Gefternte.</i>)
Ommering. V.	Ouderdom. M.
Ommezwier. M.	Overdaed. V.
Ondergang. V.	Overgang. M.
Onderhoud. O.	Overlast. M.
Onderfcheid. O.	Overleg. M.
Onderftand. M.	Overloop. M.
Ondertrouw. V.	Overfchot. O.
Onderwys. O.	Overflag. O.
Ongelaet. O.	Overfpel. O.
Ongelyk. O.	Overtoom. M.
Onkunde. V.	Overvloed. M.

Vr. Welke zelfftandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene P?

Antw. De volgende zelfftandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene P.

Paer-

Paerlemoêr. O.	Perkament. O.
Pakkaedje. V.	Plantaedje. V.
Papëgaei. M.	Plonderaer. M.
Paradys. O.	Plumaedje. O.
Parlement. O.	Poëzy. V.
Partyschap. V.	Populier. M.
Patecon. M. (<i>een</i>	Porselein. O.
<i>stuk Gelds.</i>)	Potaedje. V.
Pavane. V. (<i>een dans</i>)	Priesterdom. O.
Paveljoen. O.	Priesterschap. V. en O.
Pelion. M. (<i>een berg</i>)	Profecy. V.
Pellikaen. M.	Pylkoker. M.

Vr. Heeft men ook zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, die met eene Q beginnen?

Antw. Omdat de *kw* thans voor de *qu* gebruikt wordt, heeft men geene zelfstandige woorden van drie Lettergrepen, die met eene Q beginnen.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene R?

Antw. De volgende zelfstandige woorden van drie Lettergrepen, beginnen met eene R.

Ravelyn. O.	Reglement. O.
Razerny. V.	Regenbak. M.

Re-

Regenklee <i>d</i> . O.	Rosmolen. M.
Regenvlaeg. V.	Rouwgewaed. O.
Regéring. V.	Rozelaer. M.
Reismantel. M.	Rozengaerd. M.
Reiziger. M.	Ruikertje. O.
Rekenaer. M.	Ruiterij. V.
Rekenschap. V.	Ryffelaer. M.
Reukaltaer. M.	Ryksappel. M.
Reutelaer. M.	Ryksdaelder. M.
Ridderfchap. V.	Ryksgebied. O.
Riviervisch. M.	Ryngraeffchap. O.
Roggebrood. O.	Rywagen. M.
Rondemaet. V.	

Vr Welke zelfftandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene S?

Antw. De volgende zelfftandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene S.

Sakrament. O.	Schenkaedje. V.
Sakristij. V.	Schietspoele. V.
Sanhedrin. O.	Schikgodin. V.
Saone V. (<i>eene rivier.</i>)	Schildpadde. V.
Schabelle. V.	Schoorsteenkleed. O.
Schaduwleer. V.	Schorpioen. O.
Scharlaken. O.	Schouderblad. O.
Schemering. V.	Schrynwerker. M.

Schrif.

Schriftuurplaets. V.	Steenhouwer. M.
Slaepvertrek. O.	Stellaedje. V.
Sleeperstuig. O.	Straetmaker. M.
Sleutelring. M.	Stribbeling. V.
Slingersteen. M.	Stroomgodin. V.
Spinnekop. V.	Struisvogel. M.
Spinrokken. O.	Syllabe. V. (<i>Lettergreep.</i>)
Stadhouder. M.	Synode. O.
Staatsykoets. V.	
Stapelrecht. O.	

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene T?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene T.

Tafelét. O. (<i>een Schryf-</i>	Timmerman. M.
Tafereel. O. <i>tafel.</i>)	Toeverlaet. M.
Tandstoker. M.	Toeverzicht. V.
Teekening. V.	Toortsdrager. M.
Tempeldeur. V.	Tortelduif. V.
Teorbe. V. (<i>een speel-</i>	Trommelflag. M.
Testament. O. <i>tuig.</i>)	Trompetter. M.
Tiberstroom. M.	Twistmaker. M.
Timarus. M. (<i>eene</i>	Tytelblad. O.
<i>rivier.</i>	

Vr.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene U?

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene U.

Uchtendfond. M. Uitlegger. M. (*een*
Uiterste. O. *vaertuig.*)
Uithangbord. O. Uitvoerder. M.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene V.

Antw. De volgende zelfstandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene V.

Vaderflagt. M.	Voetschabél. V.
Vederbos. M.	Vondeling. M.
Verdienste. V.	Voornemen. O.
Verlangen. O.	Voorverhael. O.
Vermoeden. O.	Voorwaerde. V.
Vermogen. O.	Vorstendom. O.
Verwantschap. O.	Vredevaen. V.
Verfierfel. O.	Vreemdeling. M.
Verzierfel. O.	Vryaedje. V.
Vingerling. M.	Vyandschap. V.
Voeraedje. V.	Vyverberg. M.

Vr.

Vr. Welke zelfftandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene W?

Antw. De volgende zelfftandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen met eene W.

Warande. V.	Wetenfchap. V.
Wagenspoor. O.	Wildernis. V.
Wanfchepfel. O.	Winkelbank. V.
Wantrouwen. O.	Winkelier. M.
Waterdrop. M.	Winkelnecht. M.
Waterspuit. V.	Wintertyd. M.
Waterzucht. V.	Wisfelæer. M.
Wedergaë. V.	Wittebrood. O.
Wederfpat. V.	Woesteny. V.
Wederfuit. M.	Wolkkolom. V.
Weinigte. V.	Wyngaerdrank. V.
Welkomgroet. V.	Wynöxhoofd. O.
Wellekoom. M.	Wyzerplaet. V.
Wervelwind. M.	

Vr. Welke Letters blyven nog overig, waer mede eenige zelfftandige woorden, van drie Lettergrepen, beginnen?

Antw. Naerdien wy geene zelfftandige woorden van drie Lettergrepen hebben, die met eene X of Y beginnen, zoo blyft de Z alleen over : dus wy eenige zelfftandige

WOOR-

woorden, van drie Lettergrepen, die met eene Z beginnen, laten volgen.

Zaküurwerk. O.	Zinnebeeld. O.
Zandkoker. M.	Zinnepop. V.
Zanggodin. V.	Zoldertrap. V.
Zeegevecht. O.	Zonneschyn. M.
Zeefteiger. M.	Zuigeling. M.
Zeilaedje. V.	Zwaartekracht. V.
Zilvermid. M.	Zwanenzang. M.
Zilverwerk. O.	Zwymelwyn. M.

Vr. Zyn 'er niet eenige vaste regels, waer door men gemaklyk zien kan, van welk geslacht sommige woorden zyn?

Antw. Men vindt, by de Spraekkunstschryvers, zeer vele regels, die van den uitgang der woorden afgeleid worden, en zeer dienstig zyn, om het geslacht van sommige zelfstandige naemwoorden te kennen (*).

Vr. Geef hier eens voorbeelden van?

Antw. Ten voorbeeld' strekken hiervan de woorden, die op *ing* uitgaen, als, *aenbieding*,
be-

(†) Gemerkt deze regels by de meeste Schryvers onzer Tale, en vooral by de Heeren Momen en Hoogstraten te vinden zyn, zal ik 'er slechts weinige opnoemen.

beschryving, *beproeving*, *opsporing*, (*) en anderen, die alle van het vrouwelyke geslacht zyn.

Vr. Dient men hier van niets uitzonderen?

Antw. Men dient hier aentemerken, dat het woord *Koning* van het mannelyke geslacht is, hierin overeenkomende met zulke zelfstandige woorden, die van grondwoorden afgeleid worden, en in het mannelyke of vrouwelyke zich naer hunne grondwoorden schikken; by voorbeeld, *doopeling*, *vreemdeling*, enz.; want in 't mannelyke geslacht zegt men, in den vierden naemval, *den vondeling* als het mannelyk, en *de vondeling* als het vrouwelyk is.

Vr. Wat is 'er van de woorden, die in *nis* eindigen?

Antw. Alle werkelyke Naemwoorden, die den uitgang op *nis* maken, zyn van het vrouwelyke geslacht; by voorbeeld, *argernis*, *behoudenis*, enz.

Vr.

(*) In de Geslachtlysten is men gewoon de woorden, die, wegens den uitgang, van één Geslacht zyn, niet telkens te herhalen; doch wy hebben dit niet nagevolgd, gemerkt wy, voor de jeugd' schryvende, eenen grooter voorraad van woorden noodig hadden.

F

Vr. Wat is van de woorden op *heid* aen te merken ?

Antw. Alle woorden, die op *heid* uitgaen, en van toevoegelyke Naemwoorden afkomen, zyn van het vrouwclyke geslacht; by voorbeeld, *achtbaerheid* van *achtbaer*, *barmhartigheid* van *barmhartig*, *heiligheid* van *heilig*, enz.

Vr. Wat hebt gy nog aentemerken ?

Antw. Ook zyn alle woorden, die in *sel* eindigen, van het onzydige geslacht; by voorbeeld, *behangsel*, *bediedsel*, en meer anderen.

Vr. Wat neemt men, omtrent de Werkwoorden, die men tot zelfstandige woorden maekt, in acht ?

Antw. Wanneer de Werkwoorden tot zelfstandige woorden gemaekt worden, zyn zy mannelyk of vrouwelyk, naer zy van mannen of vrouwen gebruikt worden.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van de Zelfstandige woorden van vier Lettergrepen.

Vr. **W**elke zelfstandige Naemwoorden, van

van vier Lettergrepen, beginnen met de A, B, C, en D. ? (*)

Antw. Met de vier eerste letteren van het A, B, C beginnen de volgende zelfstandige Naemwoorden, van vier Lettergrepen.

Achteloosheid. V.	Albeheerscher. M.
Achterklapper. M.	Albestuurder. M.
Achterstevan. M.	Aloëplant. V.
Admiraelfchap. O.	Amalekyt. M.
Aelmoesfenier. M.	Ambasfade. V.
Aenfootgeving. V.	Antwoortgeving. V.
Afhangklykheid. V.	Apostelschap. O.
Akademie. V.	Azynmaker. M.

Met de B beginnen de volgende zelfstandige woorden, van vier Lettergrepen.

Baalfegor. M.	Bekommering. V.
Bannisfement. O.	Berkemeijer. M.
Barmhartigheid. O.	Beteugeling. V.
Bafiliskus. M.	Bevalligheid. V.
Beërffenis. V.	Bevelhebber. M.
Beestachtigheid. V.	Bezemmaker. M.
Behoudenis. V.	Binnekamer. V.

Bly.

(*) Om de gedurige herhaling der vragen te vermyden, hebben wy verscheiden letters te samen genomen.

Blymoedigheid: V. Burgemeester. M.
Bondgenootschap. O. Burgervader. M.
Bouwgereedschap. O. Byleveldsdoek. O.
Brouwersketel. M. Byzonderheid. V.

Met de C beginnen de volgende zelfstan-
dige woorden, van vier Lettergrepen.

Chylbereiding. V. Cyferletter. V.
Chylvertering. V. Cyfermeester. M.

Met de D beginnen de volgende zelfstan-
dige woorden, van vier Lettergrepen.

Dagdievery. V. Drankbereiding. V.
Degengevest. O. Drankverkooper. M.
Demoedigheid. V. Drievuldigheid. V.
Dischplegtigheid. V. Dromedaris. M.
Doopplechtigheid. V. Dwarsdryvery. V.
Doorluchtigheid. V. Dykdoorbreking. V.

Vr. Welke zelfstandige woorden, van vier
Lettergrepen, beginnen met eene E, F, G
en H?

Antw. De volgende zelfstandige woorden,
van vier Lettergrepen, beginnen met E, F,
G en H.

Echt;

Echtverfierfel. O.	Eskuriael. O.
Eerwaardigheid. V.	Ettermaking. V.
Emmausganger. M.	Etterwonde. V.
Enkelvoudig. O.	Evangely. O.
Ernsthaftigheid. V.	Evangelist. M.
Ervarenis. V.	Ezeldryver. M.

Met de F beginnen de volgende zelfstandige woorden, van vier Lettergrepen.

Fakkeldrager. M.	Flesfenblazer. M.
Fakkelmaker. M.	Fluitemaker. M.
Familystuk. O.	Fluitiespeler. M.
Feestfieraadje. O.	Fonteinwater. O.
Flaeuwhartigheid. V.	Frontenjakwyn. M.
Flambouwdrager. M.	Fruitverkooper. M.

Met de G beginnen de volgende zelfstandige woorden, van vier Lettergrepen.

Garnaelvischer. M.	Geheugenis. V.
Gebiedenis. V.	Gelegenheid. V.
Geboortestad. V.	Gemeenebest. O.
Gebroederschap. O.	Genegenheid. V.
Gedachtenis. V.	Gerechtigheid. V.
Gedenkenis. V.	Gestadigheid. V.
Geduurzaamheid. V.	Gestaltenis. V.
Geheimenis. V.	Gesteltenis. V.
Gehemelte. O.	Getrouwigheid. V.

Getuigenis. O.	Gramstorigheid. V.
Glimpachtigheid. V.	Groothartigheid. V.
Glipperigheid. V.	Grootmoedigheid. V.
Godzaligheid. V.	Grootsprekery. V.
Goeddadigheid. V.	Gruwelykheid. V.

Met de H beginnen de volgende zelfftandige woorden, van vier Lettergrepen.

Hagedoren. V.	Hersfenbekken. O.
Hakenmaker. M.	Hiftoryblad. O.
Halftermaker. M.	Hoedanigheid. V.
Halftarrigheid. V.	Hoedenmaker. M.
HandschoenverwerM.	Honderdduizend. O.
Handvestkenner. M.	Huichelary. V.
Hardnekkigheid. V.	Huwelyksgoed. O.
Hazewindhond. M.	Huwelykszang. M.
HeerschzuchtigheidV	Hylikmaker. O.

Vr. Welke zelfftandige woorden, van vier Lettergrepen, beginnen met I, J, K, L, M, N en O?

Antw. De volgende zelfftandige woorden, van vier Lettergrepen, beginnen met I, J, K, L, M, N en O.

Inademing. V.	Inquisitie. V.
Inëntery. V.	Inwaesfening. V.
	Met

Met den medeklinker J beginnen de volgende zelfstandige woorden, van vier Lettergrepen.

Jaergetyde. O.	January. M.
Jaerrekening. V.	Jeneverboom. M.
Jagermeester. M.	Jodegenoot. M.

Met de K beginnen de volgende zelfstandige woorden, van vier Lettergrepen.

Kabeljauwfaert. M.	Keurslyfmaker. M.
Kaerfemaker. M.	Kinnebakflag. M.
Kajuitwachter. M.	Knoopemaker M.
Kalanderzaed. O.	Kloekmoedigheid. V.
Kamelion. O.	Kogelgieter. M.
Kampvechtery. V.	Komkommerzaed. O.
Kancelary. V.	Kraenvogeltje. O.
Karbonkelsteen. M.	Kronykschryver. M.
Kardinaelschap. O.	Kroonemaker. N.
Kartouwslager. M.	Kruidlezery. V.
Kattoendrukker. M.	Krygsbehoefte. V.
Keldermeester. M.	Kwaedaertigheid V.
Keukenmeester. M.	Kwakzalvery. V.

Met de L beginnen de volgende zelfstandige woorden, van vier Lettergrepen.

L 4

Laer-

Laerzenmaker. M.	Letterzifter. M.
Lagenlegger. M.	Liedebockje. O.
Lammerenberg. M.	Ligthoofdigheid. V.
Langkmoedigheid. V.	Ligtvaerdigheid. V.
Lavendelbloem. V.	Lindebloefel. O.
Leenverheffing. V.	Linnenwever. M.
Lenteroosje. O.	Lootgieterij. V.
Lettergieter. M.	Loonbederver. M.
Letterzetter. M.	Lyndraeijery. V.

Met de M beginnen de volgende zelfftandige woorden, van vier Lettergrepen.

Magteloosheid. V.	Mesfemaker. M.
Mahumedaen. M.	Middelaerfchap. O.
Mandemaker. M.	Milddadigheid. V.
Manierlykheid. V.	Minnemoeder. V.
Manteldrager. M.	Moeijelykheid. V.
Mariolein. V.	Moolenmeester. M.
Mattemaker. M.	Moftertmolen. M.
Medebroeder. M.	Mutfemaekfter. V.
Meineedigheid. V.	Myterdrager. M.

Met de N beginnen de volgende zelfftandige woorden, van vier Lettergrepen.

Nachtegaelszang. M.	Nakomeling. M.
Naeldekoker. M.	Nalatigheid. V.
Naeuwkeurigheid. V.	Natuurkunde. V.

Ne-

Nederlander. M. Nestelgaren. O.
 Nederwerping. V. Nonneklooster. O.
 Negenduizend. (*) O. Nooddruftigheid. V.
 Neringloosheid. V. Noodwendigheid. V.

Met de O beginnen de volgende zelfftandige woorden , van vier Lettergrepen.

Offerande en Offerhande. V.	Ongezondheid. V.
Omftandigheid. V.	Ontfteltenis. V.
Omwenteling. V.	Ontvangkenis. V.
Ondervinding. V.	Ontuchtigheid. V.
Onderwyzer. M.	Oorlogskunde. V.
Onderzoeker. M.	Ootmoëdigheid. V.
Oneffenheid. V.	Oproermaker. M.
Ongemaektheid. V.	Oudheidkunde. V.
Ongemeenheid. V.	Overfpcelster. V.
Ongenoegte. V.	Overyling. V.
	Overzetting. V.

Vr. Welke zelfftandige woorden , van vier Lettergrepen , beginnen met de overige letteren van het A , B , C.

Antw. Met de P beginnen de volgende zelf-

(*) Alle getallen , bepaeldelyk genomen , zyn van het onzydige geflacht.

zelfftandige woorden, van vier Lettergrepen.

Pakkendrager. M.	Perfonaedje. V.
Pallisfåde. V.	Pieterfelie. V.
Pannelikker. M.	Plateelbakker. M.
Papegaeiftaert. M.	Plonderaedje. V.
Paruikmaker. M.	Pluimftrykery. V.
Paternoster. O.	Privilegie. O.
Pekelharing. M.	Pypenmaker. M.
Pelgrimaedje. V.	Pypmakery. V.
Penningkunde. V.	Pyramide. V.

Dewyl de woorden, welken men voorheen met *qu* ſpelde, zich beter met *kw* laten ſpellen zyn 'er geene zelfftandige woorden, van vier Lettergrepen, die met eene Q beginnen.

Met de R beginnen de volgende zelfftandige woorden, van vier Lettergrepen.

Rampzaligheid. V.	Roskammery. V.
Rechtvaerdigheid. V.	Ruiterylvolk. O.
Redelykheid. V.	Rygsfmoermaker. M.
Rockeloofheid. V.	Rymloozemaet. V.
Roggebrooddeeg. O.	Ryskweekery. V.

Met de S beginnen de volgende zelfftandige woorden, van vier Lettergrepen.

Sa-

Salamander. M.	Snoeigereedschap. O.
Schaephoedery V.	Snuiftabaksdoos. V.
Scheepstimmerman M	Speldemaker. M.
Schemeravond. M.	Spieringvischer. M.
Schenktafeltje. O.	Spinnewieltje. O.
Schoolmeesterfchap O	Spitsvinnigheid. V.
Schoorsteenveger. M	Stadhouderschap. O.
Schriftgeleerde. M	Stadsburgerrecht. O.
Schroomachtigheid V	Standvastigheid. V.
Schuitevoerder. M.	Starrekyker. M.
Schynheiligheid. V.	Stoutmoedigheid. V.
Sléuteldrager. M.	Stratemaker. M.
Smakeloosheid. V.	Styfhoofdigheid. V.

Met de T beginnen de volgende zelfftandige woorden, van vier Lettergrepen.

Tabernakel. M.	Tigchelbakker. M.
Taeloefening. V.	Timmeraedje. V.
Tabaksplanter. M.	Toortfedrager. M.
Tandestoker. M.	Trommelflager. M.
Teerlingspeler. M.	Twistgierigheid. V.
Teerverkooper. M	Tydverdrying. V.
Tegenvoeter. M.	Tydverkwisting. V.

Met de U beginnen de volgende zelfftandige woorden, van vier Lettergrepen.

Uit-

Uitwaesfeming. V. Universiteit. V.
 Uitwendigheid. V. Uurwerkmaker. M.

Met de V beginnen de volgende zelfftandige woorden, van vier Lettergrepen.

Vaderlijke V.	Verwondering. V.
Vadermoorder. M.	Verzadiging. V.
Vastenavond. M.	Vischverkooper. M.
Verdoemenis. V.	Vleeschhouwery. V.
Verdraegfaemheid. V.	Vloekverwantfchap. O.
Vergiffenis. V.	Vogelvanger. M.
Verhemelte. O.	Vriendelykheid. V.
Verradery. V.	Vrymoedigheid. V.

Met de W beginnen de volgende zelfftandige woorden, van vier Lettergrepen.

Waerzeggery. V.	Werkheiligheid. V.
Wagemaker. M.	Wetgeleerde. Men V.
Wankelbaerheid. V.	Wraekgierigheid. V.
Wapendrager. M.	Wraekoeffening. V.
Watermolen. M.	Wyngaerdenier. M.
Welgezindheid. V.	Wynkelderdeur. V.
Welmeenendheid. V.	Wynkoopery. V.

Met de X beginnen geene zelfftandige woorden, van vier Lettergrepen.

Met

Met de Y beginnen de volgende zelfstandige woorden, van vier Lettergrepen.

Ykmeesterschap. O. Yslandsvaerder. M.
 Ylhoofdigheid. V. Yveraerster. V.
 Ysfelykheid. V. Yvoorwerker. M.

Met de Z beginnen de volgende zelfstandige woorden, van vier Lettergrepen.

Zachtzinnigheid. V. Zomerhuisje. O.
 Zadelmaker. M. Zonnewyzer. M.
 Zaligmaker. M. Zorgvuldigheid. V.
 Zandachtigheid. V. Zoutverkooper. M.
 Zandkokertje. O. Zuidewintje. O.
 Zedenmeester. M. Zwartachtigheid. V.
 Zeisfenslyper. M. Zwartgalligheid. V.
 Zenuwziekte. V. Zwynenhoeder. M.
 Zoldervenster. O. Zydeverver. M.
 Zomerdroogte. V. Zydeweaver. M.

VYDE HOOFDSTUK.

*Van de zelfstandige Naemwoorden
van vyf Lettergrepen.*

Vr. **H**eeft men geene zelfstandige Naemwoorden, van vyf Lettergrepen?

Antw. Men heeft weinige of geene zelfstandige Naemwoorden, van vyf Lettergrepen: vooral wanneer men zulke woorden, die door de regels tot één geslacht behooren, niet telkens herhaelt. (*)

Vr. Geeft my eenige voorbeelden op, volgens de orde der letteren, zonder op die regels te letten.

Antw. De volgende zelfstandige Naemwoorden, van vyf Lettergrepen, beginnen met de A.

Aerdbezieboomplant. V. Aeneenschakeling V.

Aen-

(*) Naerdien wy voor de jeugd' schryvende, het getal der zelfstandige woorden moeten vermeenigvuldigen, kunnen wy, hoewel men zulks anders in alle Geslachtlysten waerneemt, hierop geen acht geven; gelyk wy ook boven reeds gezegd hebben.

Aenstootelykheid. V. Almanakdrukker. M.
Algenoegfaemheid. V. Appelboomenhout. O.

Met de B beginnen de volgende zelfstanzige woorden, van vyf Lettergrepen.

Baälfegorsdienst. M. Boekdruckerswin-
Bedrieglykheid. V. kel. M.
Betamelykheid. V. Bootsgezelletje. O.
Beurtverwysseing. V. Buitensporigheid. V.
Bewindhebberschap. O. Burgemeesterschap. O.
Binnelandsvaerder. M. Buspoedermaker. M.
Bodemarybrief. M. Bygeloovigheid. V.

Met de C heeft men geene zelfstanzige woorden, van vyf Lettergrepen.

Met de D beginnen de volgende zelfstanzige woorden, van vyf Lettergrepen.

Diamantflyper. M. Drankverkoopery. V.
Dierenwarande. V. Drekgodenoffer. O.
Disteleerketel. M. Dykaenbesteding. V.

Met de E beginnen de volgende zelfstanzige woorden, van vyf Lettergrepen.

Echtverbindtenis. V. Elzenboomenblad. O.
Edelmoedigheid. V. Elzenboomenhout. O.
Eikenboomenhout. O. Evenredigheid. V.

Met

Met de F beginnen de volgende zelfftandige woorden, van vyf Lettergrepen.

Fakkeldragery. V. Figuurteekenaer. M.
Falyvouwery. V. Fundamentlegger. V.

Met de G beginnen de volgende zelfftandige woorden, van vyf Lettergrepen.

Geneuchelykheid. V. Gewetensdwinger. M.
Gerichtoeffening. V. Godverloochening. V.
Geryffelykheid. V. Goedertierenheid. V.

Met de H beginnen de volgende zelfftandige woorden, van vyf Lettergrepen.

Haverkoopery. V. Hennepverkooper. M.
Hemelsgezindheid. V. Horoskoopmaker. M.

Met de I beginnen de volgende zelfftandige woorden, van vyf Lettergrepen.

Ismaëliter. M. Ifraëliter. M.

Met den Medeklinker J beginnen de volgende zelfftandige woorden, van vyf Lettergrepen.

Jager.

Jagermeesterschap. O. Jerufalemmer. M.
Jammerhartigheid. V. Jubelfeestviering. V.
Janfenistry. V. Jubelfeestoffer. O.

Met de K beginnen de volgende zelfstā-
dige woorden, van vyf Lettergrepen.

Kaerfemakery. V. Kinderpoppegoed. O.
Kammekramery. V. Koophandeldryver. M.
Kantewerkstertje. O. Koordedanferes. V.
Kapelzangmeester. M. Koufenwevery. V.
Karbonkelsteentje. O. Kurasfousvaerder. M.
Katoendrukkery. V. Krygstoebereidfel. O.
Kinderachtigheid. V. Krygszegeteeken. O.

Met de L beginnen de volgende zelfstā-
dige woorden, van vyf Lettergrepen.

Lakenverwery. V. Ligtgeloovigheid. V.
Lakmakerswinkel. M. Lindeboomenhout. O.
Lantaernontsteker. M. Linnewevery. V.
Lederbereider. M. Loodwitmakery. V.
Ledertouwery. V. Lystemakery. V.

Met de M beginnen de volgende zelfstā-
dige woorden, van vyf Lettergrepen.

Mahummedaner. M. Mededeelzaemheid. V.
G Me.

Medegenootſchap. O. Meesterachtigheid. V.
Medicynmeester. M. Mergenſchemering. V.

Met de N beginnen de volgende zelfſtan-
dige woorden, van vyf Lettergrepen.

Nachtegaelsgezang. O. Noodzakelykheid. V.
Nakomelingschap. O. Notenboomenhout. O
Nevelachtigheid. V. Notenverkooper. M.

Met de O beginnen de volgende zelfſtan-
dige woorden, van vyf Lettergrepen.

Onſtandvaſtigheid. V. Oppertälmeester. M.
Ontwyfelbaerheid. V. Oppervoogdyſchap. O.
Oorſprongkelykheid. V. Oproerverwekker. M.
Oppelhoofdigheid. V. Oudheidkenniſſe. V.

Met de P beginnen de volgende zelfſtan-
dige woorden, van vyf Lettergrepen.

Pasteibakkery. V. Peperbolletje. V.
Perkamentmaker. M. Poppekramery. V.
Pennekokertje. O. Pottebakkery. V.

Men vindt geene zelfſtandige woorden,
van vyf Lettergrepen, die met eene Q begin-
nen.

Met

Met de R beginnen de volgende zelfstandige woorden, van vyf Lettergrepen.

Raedsvergadering. V. Rechtvaerdigma-
Rammelaerfertje. O. king. V.
Ratelmolentje. O. Regelmatigheid. V.

Met de S beginnen de volgende zelfstandige woorden, van vyf Lettergrepen.

Sabbatschendery. V. Schouwtoneelspeel-
Saffraenverkooper. M. ster. V.
Saletjuffertje. O. Slaperachtigheid. V.
Schildpaddefchulpje O Speldemakery. V.
Schouwtooneelspe- Sterrekykery. V.
ler. M. Splinterachtigheid. V.

Met de T beginnen de volgende zelfstandige woorden, van vyf Lettergrepen.

Tabernakeldeur. V. Tegenwoordigheid V.
Tamarindeboom. M. Testamentmaker. M.
Tandestokertje. O. Tinnegietery. V.
Tegelbakkery. V. Twyffelachtigheid. V.
Tegenstrydigheid. V. Twyffelmoedigheid V

Met de U beginnen de volgende zelfstandige woorden, van vyf Lettergrepen.

Uitgehongertheid. V. Uitgelezenheid. V.
Uitgelatenheid. V. Universiteit. V.

Met de V beginnen de volgende zelfstan-
dige woorden, van vyf Lettergrepen.

Vergangkelykheid. V. Vloertapytmaker. M.
Vermeenigvuldiging. V. Vogelvangery. V.
Verontschuldiging. V. Vyandelykheid. V.
Verontwaardiging. V. Vygenboomsnoeijer. M.

Met de W beginnen de volgende zelfstan-
dige woorden, van vyf Lettergrepen.

Wankelmoedigheid. V. Weerldsgezindheid. V.
Wederpartyder. M. Wispelturigheit. V.
Wederpannigheid. V. Wyduitgestrektheid. V.

Men heeft geene zelfstandige woorden,
van vyf lettergrepen, die met eene X begin-
nen.

Met de Y beginnen de volgende zelfstan-
dige woorden, van vyf Lettergrepen.

Yzermynwerker. M. Yzerfmedery. V.

Met

Met de Z beginnen de volgende zelfstāndige woorden, van vyf Lettergrepen.

Zadelmakery. V. Zonnestraelbreking V.
Zandschippersgilde O. Zwakgeloovigheid. V.
Zegelbewaerder. M. Zwavelachtigheid. V.
Zilverfmedery. V. Zwymelachtigheid. V

VYFDE HOOFDSTUK.

Vr **W**at moet men tot het vorige nog byvoegen?

Antw. Gemerkt 'er, zoo in de H. Schriftuur als elders, veele eigen namen, die moeielyk zyn om wel te spellen en uittespreken, gevonden worden, zoo is de kennis dier spellinge ten uitterste noodig (*).

Vr. Geef eens eenigen derzelven op, volgens de orde der Letteren.

Antw. Met de A beginnen de volgende namen.

Abed.

(*) Hier zoude ik myne Spraekkunst hebben kunnen eindigen: dan, naar dien ik voor de jeng' schryf, vlei ik my, dat eene korte lyst van eigen namen, die in de H. Schrift en elders gebruikt worden, zeer dienstig zyn zal.

Abedmelech.
Abel.
Abiël.
Abiëzer.
Abigaël.
Abimelech.
Abinadab.
Abraham.
Abfalon.
Achab.
Achibam.
Achimelech.
Achitofel.
Adaja.

Adonibezek.
Agamemnon.
Agathocles.
Aholibama.
Alcibiades.
Alexander.
Amazia.
Archidamidas.
Archimedes.
Aristarchus.
Aristides.
Aristoteles.
Aurelianus.
Aurelius.

Met de B beginnen.

Baëza.
Bajazet.
Barbulus.
Barzèlai.
Bazilius.
Belfazar.
Benhadab.
Benjamin.

Bernardus.
Berseba.
Bethuel.
Bildad.
Bileam.
Bilha.
Boáz of Boös.
Brutus.

Met de C beginnen.

Ca-

Cajafas.	Cicero.
Califthenes.	Clementius.
Cefas.	Cleopatra.
Cham.	Clefifontes.
Chrifoffthomus.	Cryprianus.
Christiaen.	Cyrillus.

Met de D beginnen.

Dacebalus.	Dianira.
Dammes.	Diocletiaen.
Daniël.	Diogenes.
Darius.	Dionifius.
Dathan.	Dirk.
David.	Dominicus.
Debora.	Domitianus.
Delila.	Donatus.
Demetrius.	Doreas.
Democritus.	Dorothea.
Demosthenes.	Dromichetes.
Diana.	Drufus.

Met de E beginnen.

Ebal.	Eliëzer.
Ebedmelech.	Eliud.
Ebzan.	Elizabeth.

G 4 Efraim.

Efracim.	Emerentia.
Egbert.	Emmanuel.
Eleazar.	Epafras.
Eliakim.	Epafroditus.
Epaminondas.	Eubulus.
Epifanes.	Euripides.
Epimenides.	Euzebius.
Erasmus.	Everardus.
Eripia.	Ezajas.
Ernestus.	Ezau.
Esdras.	Ezechiël.
Esrom.	Ezekias.

Met de F beginnen.

Fabiana.	Flavianus.
Fabricius.	Flora.
Fauftina.	Floris.
Fauftus.	Forestius.
Favoninus.	Fortunatus.
Feranius.	Franciscus.
Ferdinandus.	Francyntje.
Filippus.	Frederik.
Ferminus.	Fulvia.

Met de G beginnen.

Galba.

Gehazi.

Ga-

Gabriël.	Godefridus.
Gadalia.	Goliath.
Galindus.	Goosfen.
Gerizim.	Govert.
Gerrit.	Gregorius.
Gideon.	Gustavus.
Gillis.	Gybertus.

Met de H beginnen.

Habakuk.	Heva.
Hachila.	Hilarius.
Haggai.	Hillebrand.
Hammat.	Hillegond.
Hannibal.	Hiram.
Hector.	Holofernes.
Helma.	Horatus.
Hendrik.	Hubertus.
Herculés.	Hugo.
Hester.	Hypermetra.

Met de I beginnen.

Icarus.	Ismael.
Ificrates.	Isfahar.
Isbozet.	Ivan.

Met den Medeklinker J beginnen

Jaänza.	Jaëlem.
Jabbok.	Jafet.
Jaël.	Jasper.
Jazon.	Jonathan.
Jefta.	Joost.
Jeremia.	Joris.
Jefus.	Jozefus.
Joachim.	Jozias.
Job.	Judith.
Johanna.	Justina.
Johannes.	Justinus.

Met de K beginnen.

Kain.	Kedorlaömer.
Karel.	Ketura.
Karolus.	Klement.
Kasparus.	Kornelia.
Kasfandra.	Kornelis.
Katharina.	Kryntje.

Met de L beginnen.

Laban.	Leonardus.
Lambertus.	Loth.
Laurens.	Lucretia.
Lazarus.	Ludovicus.
Lea.	Lydia.
Lemuël.	Lyfanias.

Met

Met de M beginnen.

Magdalena.
Machteltje.
Manasfè.
Margareta.
Maria.
Martinus.
Mattheus.

Mefibozeth.
Melchizedech.
Mercurius.
Methusalem.
Michaël.
Miltiades.
Mitridates.

Met de N beginnen.

Naäman.
Naboth.
Nathan.
Naüm.
Nebukadnezar.

Nebuchodonozor.
Nehemia.
Nicanor.
Nicodemus.
Nicolaus.

Met de O beginnen.

Obadja.
Oktavianus.
Olimpias.
Olivier.

Onyfius.
Orfeus.
Ornestus.
Ovidius.

Met de P beginnen.

Paulus.

Pinehas.

Poti-

Potifar.
Polymachus.

Priscilla.
Pythagoras.

Met de R beginnen.

Rabfak.
Rachel.
Rehabeam.

Regüel.
Remus.
Romulus.

Met de S beginnen.

Sadrach.
Sathiel.
Salomon.
Salome.
Seth.

Simfon.
Socrates.
Sirach.
Sifera.
Sofipater.

Met de T beginnen.

Tabitha.
Teunis.
Thamar.
Themistocles.

Theofilaktus.
Thucidides.
Timotheus.
Titus.

Met de U beginnen.

Uchal.

Ufarfin.

Ufas.

Ufas.
Ulifis.

Urbanus.
Usziel.

Met de V beginnen.

Valentyn.
Valerianus.
Valerius.

Venus.
Verona.
Vespasianus.

Met de W beginnen.

Willem.
Willemina.

Wouter.
Wynandus.

Met de X beginnen.

Xantus.
Xantippe.
Xemiades.

Xenocrates.
Xenefon.
Xerxes.

Met de Y beginnen.

Ysbrand.
Yficrates.

Yfidorus.
Yvon.

Met de Z beginnen.

Zacharia.

Zacheüs.

Za.

Zadok.

Zair.

Zalmon.

Zebulon.

Zedekia.

Zefanja.

Zelafead.

Zeres.

Zippora.

Zuriël.

*Bereikt myn zorg haer' wensch, zoo wordt de
jeugd ervaren.*

*In hare moederspraek, zelfs in haer teedre
jaren:*

*Zoo stygt, door vlyt, haer heil tot een' verhe-
ven trap.*

*De Taelkunst legt den grond tot hooger we-
tenschap.*

704

